

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 9. Vtrum formalitates identificatæ realiter ita per rationem nostrum distinguantur, vl aliæ ab aliis ex parte obiecti, siue obiectue præscindantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

227 Impulsi sunt autem Patres, teste Ruiz, ad asserendum personalitates diuinas esse modos essentiae, vt defenderent contra haereticos, ac potissimum contra Arianos totam substantiam, & essentiam Patris, & totum quod quid est Patris, conuenire Filio, licet illi non conueniat Paternitas, quia haec non est substantia, & essentia, sed modus substantiae, & essentiae. Verum ad hoc non satis esset quod personalitates diuinae essent modi essentiae per rationem nostram duntaxat, nisi etiam a parte rei virtualiter essent tales, iuxta doctrinam a nobis traditam *quest. 6.* Inde tamen probatur debere nos etiam illas vt modos essentiae concipere, vt hoc mysterium intelligere, atque defendere valeamus ad mentem Patrum.

228 Absolutè autem inde constat, concipere nos vt modos essentiae personalitates diuinas; quia illas concipimus vt relationes, siue ut subsistentias per se ipsas necessariò affixas essentiae ipsi, quod est esse eas ex suo conceptu ipsius essentiae modos.

Propositio 5.

229 Reliqua etiam attributa communia tanquam modi quidam a re distinguuntur ab essentia Dei metaphysica per nostram rationem ex suo primario conceptu.

Quoniam vt ex doctrinà generali traditā *disp. 2. q. 4. & disput. 8. q. 1. & 2.* colligitur omnia praedicata diuina, qualia sunt attributa, ex suo primario conceptu actus quidam sunt siue primi, siue secundi, & consequenter modi quidam vnus subiecti radicalis, de quo praedicantur, & in quo essentia Dei metaphysica posita est, vt suo loco ostendemus. Tamen, si, quae transcenduntia sunt, aliorum insuper subiectorum, praeterquam dictae essentiae, sunt actus, atq; adeo modi iuxta ibi dicenda. Dico autem ex suo primario conceptu, quia ex secundariis aliter quam vt modi essentiae, saepe concipi solent, iuxta doctrinam etiam vniuersalem traditam *disputat. 2. quest. 3.*

230 Ex quibus facile erit cuique colligere, quo pacto attributa communia Dei inter se se per rationem distincta sint. Quomodo autem modo distinctione adequatā, modo vero inadequatā, siue includentis ab incluso valeant, & soleant distingui aut ab essentia, aut inter se, ex dictis de differentiā conceptuum abstractorum, & concretorum *disput. 2. q. 4.* citatā compertum est; & ex dicendis in sequentibus magis conspicium fiet.

Propositio 6.

231 Formalitates itidem cuiuslibet entis creati, quae cum sint identificate realiter, diuersos conceptus sibi vendicant oriundos ab intellectu nostro, diuersisque a nobis vocabulis non synonymis nuncupantur, distinctione rationis ratiocinata oriunda etiam a nostro intellectu sunt distinctae inter se.

Huiusmodi sunt in homine formalitates substantiae, viuentis, sensibilis, rationalis, admiratiui, risibilis, & ceterae huiusmodi; & in quouis aliorum entium formalitates, ex quibus, illud per intellectum nostrum coalescit. In hanc propositionem omnes conueniunt: ex dictisque circa praecedentes satis conspicua est, quia, vt nos Deum intellectu nostro in multas formalitates partimur, ita quoque partimur quodlibet aliud ens, cum cuncta a nobis pro statu praesente eodem modo, quod ad rem atti-

net, cognoscantur, vt experientia constat. Quare hic amplius non est morandum.

Solum aduerto idem etiam esse dicendum de formalitatibus chymerarum impossibilem, quae suapte essentia, & quiditate re ipsa sunt identificate, & tamen a nobis, sicut & aliae entium possibilem distinctae concipiuntur, distinctionemque proinde rationis, perinde ac illae, sortiuntur ab intellectu nostro.

QVÆSTIO IX.

Vtrum formalitates tum diuinae, tum creatae identificate realiter ita per rationem nostram distinguantur, vt aliae ab aliis ex parte obiecti, siue obiectiue praescindantur?

QVæstio hæc celebris facta est hac ætate, postquam noster Petr. Hurtad. in sua Philosophiæ sententiam in hac re Nominalium penè sepulchram, atque obliuioni traditam fuscitauit, & illustrauit. Totā autem difficultas quæstionis in eo stat, an intellectus noster ita obiectum aliis re ipsa infectile valeat sua cognitione diuidere, siue praescindere, vt aliquid eius cognoscat, & aliquid non cognoscat. e. g. an per eandem cognitionem, quā attingit in Deo omnipotentiam, possit sapientiam non attingere; & per quam attingit essentiam, personas, aut personalitates possit non attingere, vel vice versā? An possit in entitate hominis cognoscere animal, ignoto omnino rationali, cum tamen sapientia, & omnipotentia, essentia, & personalitates realiter sint idem in Deo, pariterque animal, & rationale sint idem in homine. Si enim id possibile est, fiet utique, vt dum omnipotentiam Dei, & sapientiam, siue animal, & rationale hominis diuisum per duas cognitiones concipimus, perinde nobis illi duo conceptus ex parte obiecti appareant duo, atque inter se distincti, ac si re verā tales essent, quod est vnum conceptum obiectiui, siue vnam formalitatem ab aliā identificate cum illā per rationem nostram distingui, siue praescindi ex parte obiecti.

Quamquam autem hæc controuersia apud Scoti-
stas locum non habeat, quatenus ipsi non modo per intellectum, sed ex naturā rei censent formalitates obiectiuas realiter identificate distinguui tam in diuinis, quam in creatis. Ab eius tamen difficultate non omnimodè exempti sunt, quatenus distinctio solum formalis, suppositā reali formalitatum identitate, non videtur sufficere ad hoc vt vna formalitas cognoscatur, altera cum eā identificate ignota realiter, iuxta argumentum a nobis factum contra ipsos *q. 5. num. 102. & seqq.* Igitur prædictas obiectiuas formalitatum præcisiones ab humano intellectu oriundas omnino impossibiles esse tam in diuinis, quam in creatis sententia Nominalium fuit. Ochami in *1. disp. 2. q. 2.* Gabr. *quest. 1. art. 2.* Greg. *distinct. 8. q. 2.* Maior. *disp. 8. q. 1.* Allac. *quest. 6. art. 2.* Aureol. *disp. 8. q. 3.* Mayron. *quest. 4.* & aliorum. Quam iam exoletam, vt dicebam, Petr. Hurt. renouauit, acriterque defendit in *Metaph. sparium* quidem & obiter per totam *disp. 5.* ex professo autem *disp. 6. sect. 4.* Quem postea sequuti sunt Arriag. *disput. 5. Logica sect. 2.* & *rom. 1. in 1. p. disp. 9. sect. 1.* & *seqq.* Oued. *contr. 4. Metaph. punct. 8.* & alij Recentiores. Excipit tamen Arriaga mysterium Trinitatis,

tatis, ubi necessario censet esse admittendas præcisiones obiectivas inter essentiam, & relationes ob distinctionem virtutalem, quam habent: et in attributis toti Trinitati communibus, tum inter se, tum cum essentia comparatis nullam apud ipsum distinctionem virtutalem habentibus in ordine ad prædicata contradictoria, æque atque in rebus creatis censet esse negandas. Cum tamen Hurtad. & Quied. ubique illas negent. Accedit Franciscus Alphonsus rem tractans solum in creatis, & illas negans in logica *Tract. 1. disp. 4. sect. 2.*

235 Communis tamen Theologorum, ac Philosophorum sententia tum in creatis, tum in diuinis præcisiones obiectivas formalitatem à nostro intellectu pro hoc statu oriundas admittit. Pro quâ sine dubio stant S. Thom. & eius expositores. Quin etiam præter modernos paucos, & Nominales commemoratos omnes Theologi, & Philosophi (quidquid Hurtado refragetur) ubicunque distinctionem rationis ponunt, tum inter attributa diuina, tum inter formalitates creatas, eamque ex parte obiectorum se habere supponunt, ut videre est apud citatos *q. præced.*

236 Acuti quidam Recentiores ex nostris media quadam via incedentes dixerunt primò intellectum nostrum in diuinis obiectiue posse præscindere. Secundò inter creata quadam esse, in quibus præscindere possit, nimirum relatiua. Quadam verò, in quibus non possit, nempe absoluta. Et quia putabant virtutes creaturas rerum creaturarum esse absolutas à suis effectibus adhuc ut possibilibus, in solis tandem entibus modalibus dicebant posse inueniri præcisionem; qualem ponebant inter actionem, & passionem, aliisque huiusmodi.

237 Est autem potissimum argumentum, quo Hurt. & alij Recentiores in sententiam Nominalium impulsu sunt. Fore, ut si intellectus noster præscinderet ex parte obiecti vnâ formalitatem ab aliâ, duo simul vera sequerentur contradictoria, nempe cognosci re verâ aliqua cognitione, & simul non cognosci eandem indiuisibilem entitatem. Si namque cognoscitur animal, rationali non cognito; cum animal, & rationale sint idem, fit vtique, ut idem simul cognoscatur, & non cognoscatur. Quod argumentum fufius virgebo inferius pro Nominalibus; libaui tamen illud modo, ut possim in eodem retorquere inter probandum meam sententiam.

Propositio 1.

238 Intellectus noster pro hoc statu non solum potest, sed prorsus debet circa mysterium Trinitatis obiectiue præscindere, ut credere, & confiteri valeat veritates catholicas, quæ in tali mysterio fundantur.

Etenim quanquam mysterium hoc in suo esse à nostris præcisionibus non dependeat (in quo plus æquo fidunt Hurt. & Quied.) Verum, ut à nobis illud pro hoc statu cum omnibus veritatibus ipsi subnixis possit intelligi, omnino est nobis necessarium obiectiue præscindere. Quod ut ostendam, suppono aliqua manifesta, & prorsus indubitata principia. Primum est. Omni propositioni formali, siue vocali ex parte obiecti respondere propositionem obiectiuam, circa quam versatur iudicium nostrum correspondens propositioni formali: id namque significamus vocabimus, quod mente concipimus.

239 Secundum est, quoties propositio obiectiua omnino manet immutata, siue his, siue aliis vocibus

ea significetur, veritatem, aut falsitatem immutatam manere. Quia veritas, aut falsitas propositionis obiectiue à varietate vocum illam eodem modo significantium non pendet; atque adeo nec veritas, aut falsitas propositionis formalis his vocibus, potius quam aliis est alligata; sed ex quibuscumque compingatur, immobiliter erit vera, vel falsa, si semper est eadem propositio obiectiua per tales voces significata. Vnde manifestè consequitur, quoties duæ propositiones vocales eandem prorsus obiectiuam significant, aut vtramque falsam, aut vtramque veram necessariò debere esse, nec fieri posse, vtratera sit falsa, & altera vera. Ita si hæc propositio est vera: *hæc vestis est mea*, & hæc necessariò erit vera: *hoc indumentum est meum*; & si falsa, falsa: quia vtriusque obiectum idem est prorsus.

240 Tercium est. Qui audit diuersis propositionibus formalibus, eandem semper apprehendit propositionem obiectiuam, æque illi poterit assentiri per iudicium, aut non assentiri, siue per hanc, siue per illam propositionem formalem significetur, quia imperueniens est variatio vocum respectu apprehendentis semper idem significatum. Vnde, qui non potest, aut, cui non licet assentiri propositioni obiectiue apprehensæ ex vi huius formalis, nec poterit, nec ipsi licebit assentiri eidem apprehensæ ex vi alterius.

241 Quartum est. Si repugnat præscindi per cognitionem vnâ formalitatem ab aliâ, etiam repugnare præscindi per significationem vocis. Est clarum, primò: quia non est magis impossibile cognosci vnum, & non aliud identificatum cum illo, quam significari vnum, & non aliud identificatum cum illo, ut constat; quandoquidem eandem inuoluit, aut non inuoluit contradictionem significari vnum re verâ per aliquam vocem, & non significari per eandem, quod est idem cum illo, ac representari vnum re verâ per aliquam cognitionem, & non representari per eandem quod est idem cum illo. Secundò, quia, qui non potest cognoscere vnum ab altero præsum, nec poterit ei significari, aut ab ipso significari per vocem vnum ab altero præsum, ut etiam est notum. Vnde planè consequitur, qui negant possibiles præcisiones obiectivas respectu cognitionis, non posse non pariter illas negare respectu significationis vocis.

242 Quintum est. Eidem prorsus propositioni obiectiue assentiri simul, & dissentiri impossibile esse: quia id esset assentiri simul duobus obiectis formaliter, & immediatè contradictoriis, quod repugnat nostro intellectui, saltem loquendo naturaliter, uti fateatur omnes.

243 Ex his, quæ manifestissima sunt. Arguo sic primò pro statutâ propositione. Si repugnat, subindeque de facto non datur præcisio obiectiua circa mysterium Trinitatis facta per cognitionem, & consequenter neque facta per vocem significationem, iuxta principii quartum; hæc duæ propositiones vocales: *Pater distinguitur à Filio. Essentia distinguitur à Filio* eandem prorsus significabunt propositionem obiectiuam; quia vocis *Pater*, & vocis *essentia*, in qua solum disseminantur idem omnino significatum erit, nempe tota, & indiuisa entitas Patris. Igitur, vel ambæ erunt veræ, vel ambæ falsæ necessariò; nec fieri poterit ut altera sit vera, & altera falsa, iuxta principium secundum. Absurdum. Quia certâ fide tenendum est primam dictarum propositionum veram, secundam autem falsam esse. Ergo omnino dicendum est, ne tale absurdum necessariò sequatur, circa mysterium

mysterium Trinitatis, per vocum significationem, atque adeo per cognitionem etiam nostram obiectivae praecindendi. Ita, quod vox *essentia* non totum Patrem, sed aliquid eius commune etiam Filio significet, nullatenus significatam proprietate paternam, quae re ipsa cum eo communi prorsus est idem. Idem argumentum fieri potest circa plures alias huiusmodi propositiones, ex quibus altera est vera, & altera falsa secundum fidem. Cum tamen propositiones obiectivae eis respondentes penes praecisionem obiectivam dumtaxat alicuius termini discriminantur. e.g. *Deus est Trinitas: Pater est Trinitas: Paternitas non communicatur filio: essentia non communicatur Filio: Filius producit a Patre: essentia producit a Patre: Humanitas Christi Domini unita fuit immediate Verbo: Humanitas Christi Domini unita fuit immediate naturae Patris, &c.*

²⁴³ Secundò idem argumentum aliter potest sic formari iuxta principium secundum. Quotiescumque propositio obiectiva est eadem, veritas, aut falsitas immobiliter est eadem, quibusvis denum vocibus ea propositio obiectiva significetur. Sed si non datur circa mysterium Trinitatis praecisio facta per vocis significationem, propositio obiectiva respondens huic vocali *Deus est Trinitas*, semper est eadem, siue per hanc eandem significetur, siue per quamlibet illarum *Pater est Trinitas: Filius est Trinitas: Spiritus sanctus est Trinitas*, ut constat, quia tali praecisione sublata, omnes illi termini *Deus, Pater, Filius, Spiritus sanctus* non possunt non habere idem omnino significatum quod habet *Deus*. Ergo siue dicamus *Deus est Trinitas*, siue *Pater est Trinitas*, &c. eandem semper veritatem, aut falsitatem proferemus; cum tamen fide sanctum sit, qui profert primam, verum dicere; falsum autem, qui secundam, tertiam, aut quartam.

²⁴⁴ Tertio sic arguo: Seclusa omni praecisione obiectivâ, qui audit hanc propositionem vocalem *Pater distinguitur à Filio*, eandem prorsus apprehendit propositionem obiectivam, quam apprehendit hâc auditâ, *essentia distinguitur à Filio*, quia seclusa omni praecisione obiectivâ, obiectum utriusque prorsus est idem, quandoquidem praedicatum in utraque idem est, subiectum autem non potest non etiam esse in utraque totum, quod reipsa est idem cum Patre. Igitur, qui audit haereticam affirmantem propositionem secundam, aequè potest ei assentiri, ac potest assentiri catholico affirmanti primam, vel si secundae assentiri nefas est, pariter nefas erit primae assentiri, iuxta principium tertium. Quod est immane absurdum; quandoquidem prima de fide est, & ex obligatione credenda, secunda haeretica, & detestanda.

²⁴⁵ Quarto. Seclusa omni praecisione obiectivâ, nemo potest assentiri huic propositioni, *Pater distinguitur à Filio*, quin assentiat huic, *essentia distinguitur à Filio*, quia seclusa omni praecisione obiectivâ, obiectum utriusque prorsus est idem, iuxta nuper dicta. Sed secundae non potest quis assentiri per actum fidei divinam, cum sit haeretica: ergo nec primae. Ergo seclusa omni praecisione obiectivâ, nemo potest credere fide divinâ mysterium Trinitatis, creditis propositionibus de fide, quae ad ipsum pertinent, qualis est illa prima, & ceterae huiusmodi, de quarum singulis idem potest fieri argumentum.

²⁴⁶ Quintò. Ex duabus propositionibus propositis *n. praec.* primae tenetur unusquisque assentiri, secundae autem dissentiri ex fidei obligatione. Sed seclusa omni praecisione obiectivâ, idem omnino

ambae habent obiectum, ut ostensum est. Ergo si nulla datur praecisio obiectivâ, eidem omnino obiecto tenetur unusquisque ex fidei obligatione assentiri simul & dissentiri. Quod est teneri ad impossibile, iuxta principium quintum. Vel convertendo. Impossibile est eidem omnino obiecto assentiri simul & dissentiri; iuxta idem principium. Sed sublata praecisione obiectivâ, utriusque illius propositionis est idem omnino obiectum, ut dictum. Ergo citra obiectivam praecisionem impossibile est assentiri primae, & simul dissentiri secundae, prout fieri debet secundum fidem. Et consequenter sine obiectivâ praecisione, nequaquam possunt à nobis credi veritates catholicae, quae circa Trinitatis mysterium per fidem proponuntur credenda. Tantumdemque eisdem argumentis concluditur de veritatibus catholicis, quas circa mysterium Incarnationis tenemur credere.

Sextò denique. Sublatis praecisionibus obiectivis oriundis à significatione vocum iuxta principium quartum, idem significabit, qui dixerit *essentia distinguitur à Filio* ac, qui dixerit *Pater distinguitur à Filio*. Ergo integrum erit unicuique affirmare primam harum propositionum, aequè ac secundam. Aut si nequit primam, quia haeretica; nec poterit secundam. Rursus si neget primam, uti debet, affirmatâ secundâ, idem simul affirmabit, & negabit sibi contradicendo. Aut si nequit sibi ipsi sermo, & ex animo contradicere, ut reverâ nequit, nequibit sermo, & ex animo negare primam, & simul affirmare secundam, & consequenter nec poterit verbis profiteri veritates catholicae, quas circa mysterium Trinitatis atque adeo etiam circa mysterium Incarnationis confiteri tenetur.

Tandem ratio à priori huius doctrinae est, quia nos neutiquam possumus de unico, eodemque conceptu obiectivo apprehenso ex parte subiecti duo simul praedicata contradictoria distinctè concepta enunciare, quia id esset eidem omnino propositioni obiectivae assentiri simul, & dissentiri, siue idem praedicatum de eodem omnino subiecto simul affirmare, & negare. Quod nobis repugnat iuxta principium quintum. Vnde quando alicui rei realiter indivisibili reverâ talia praedicata conveniunt eo quod ob suam eminentiam virtualiter duplex est, necessariò sunt nobis proponenda, representanda, quae ut distinctae obiectivae illae duae formalitates, in quas eiusmodi res relatè ad talia praedicata virtualiter distincta est, ut de illis, tanquam de duobus subiectis, divisivè, atque distinctè possumus ipsa praedicata enunciare. Quod utique fit in mysteriis Trinitatis, & Incarnationis, ubi prout nobis viatoribus proponuntur credenda, praedicata ex suo genere contradictoria non eidem conceptui per eandem vocem significato, sed distinctis, qui vocibus diversis respondent, attribuantur, ut in exemplis supra positis cernere licet. Vtrum autem in iis, qui intuitivè vident ista mysteria, huiusmodi etiam formalitatum praecisio sit necessaria, ut eis assentiantur, & examinemus.

Petrus Hurtado *disp. illâ 6. metaph. sc. 4. citatâ*, cum sibi argumenta similia, licet non ita digesta opposuisset, responderet à §. 134. primò. Argumenta eiusmodi aequè esse contra sententiam satis communem P. Soar. & aliorum assentientium essentiam divinam in conceptu relationum includi formaliter. Sed contra: quia opinio illa de inclusionem formali essentiae divinae in relationibus, vel eo nomine fortasse erit itidem reiicienda, quod adversus eam etiam militant argumenta à nobis facta contra non praecin-

Disp. XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. IX. 349

præcidentes, de quo tractandum *suo loco*.

Secundo respondet. Myſteria fidei à noſtrâ formalitatum præciſione non dependere, cum illa independentè omnino à noſtris cognitionibus, imò, & ab earum poſſibilitate ſubſiſtant. Sed contrarègo non contendo probare myſteria in ſuo eſſe pendere à noſtris præciſionibus obiectiuis: quod eſſet ridiculum; ſed non poſſe nos illa intelligere, neque credere pro hoc ſtatu ſine obiectiuis præciſionibus; quod eſt valde diuerſum; & abſque dubio probant facta argumenta.

1 Tertio reſpondet: quam ingerunt dicta argumenta difficultatem, cuius catholico eſſe communem, potiùſque naſci ex myſteriorum profunditate, quam ex ſpecialitate opinionum. Quod probat: quia in creatis, iuxta quamvis ſententiam ſive adſtruentem, ſive negantem pluralitatem obiectiuam formalitatum, quidquid verè, & realiter prædicatur de rationali, verè etiâ, & realiter prædicatur de animali, vt in hac propoſitione, *Rationale eſt principium diſcurrendi*. Principium diſcurrendi verè prædicatur de animali, quia animal eſt idem realiter cum rationali: & licet non cognoscatur immediatè, & formaliter; cognoscitur tamen materialiter per cognitionem de rationali; ita licet propoſitio non ne vera de animali in ſenſu formalis, & reduplicatiuo; eſt tamen vera in ſenſu reali & ſpecificatiuo. Ergo ſi in diuinis, perinde atque in creatis, liceat philoſophari, hæc propoſitio: *Paternitas eſt Filiatio*, non poteſt non eſſe vera ſaltem in ſenſu identico, quia hæc: *Natura eſt Filiatio* vera eſt, & Paternitas à parte rei idem eſt cum naturâ. Cum tamen hæreticum ſit aſſerere Paternitatem eſſe Filiationem adhuc in ſenſu identico. Idemq; euenit in ſimilibus propoſitionibus, vnde concludit ſupradicta argumenta non minus premere præcidentes quam non præcidentes. Sed contrarègo quia male ſupponit Hurt. per cognitionè præciſiuâ vnius formalitatis non poſſe non attingi etiâ à nobis alteram identificatam cum illâ ſaltem materialiter, & identice. Id enim ſolum planè eſt, quia in noſtrâ ſententiâ, quâ ratione vna formalitas ab aliâ per cognitionem præſcinditur, ita diuiſiue ab aliâ cognoscitur, vt alia per talem cognitionem nullo omnino modo tangatur: nihilo enim magis concipit intellectus alias eiùdem rei formalitates, præter eam, quam ſua apprehenſione præſcindit, quam ſi ille in tali re non eſſent. Quod maxime in diuinis formalitatibus, de quarum præciſione modò tractamus, locum habet, quidquid ſit de aliis, de quibus poſtea: quia, quâ ratione Paternitati, e. g. conuenit formaliter à Filiatione diſtingui, quin id conueniat eſſentiâ adhuc materialiter, & identice: ita eidem Paternitati conuenit formaliter per cognitionem noſtram præciſiuam attingi, quin id ne materialiter quidem, aut identice conueniat eſſentiâ. Quo ſemel ſtatuto, tota redargutio Hurt. caſſa fit, vt apparet.

252 Quarto: abſurda illata per argumenta ſupradicta ex cognitione viatorum non præſcidente circa myſteria commemorata in cognitionem, quam Deus, & beati habent eorundem myſteriorum, quamque ipſe ſupponit, nullatenus præciſiuam eſſe conatur Hurtad. transferre, vt inde probet difficultatem eſſe communem, & vtròque ab omnibus eſſe ſoluendam. Sed contra; quia vel Deus, & beati præſcindunt etiam obiectiuè, dum dicta myſteria cognoscunt, vt quibuſdam placet: vel alia eſt ratio de cognitione, quâ Deus, & beati inueniunt iplâ myſteria, nec locum in eâ habent ar-

Pharus Scient. Tom. I.

gumenta facta, de quo *infra q. 11.* tractandum ex profeſſo eſt.

253 Quinto tandem magis ad difficultatem accedens reſpondet Hurt. §. 148. & ſeqq. per hoc iudicium: *Natura eſt Filiatio* (& eadem eſt ratio de ſimilibus) ex parte ſubiecti, & naturam, & Paternitatem immediate attingi abſque vllâ præciſione; nihilominus tamen Filiationem non affirmari de Paternitate, ſed de naturâ: quia Paternitas non eſt ſubiectum, eo quod propter virtutalem diſtinctionem, quâ à naturâ diſtinguitur, fugit rationem ſubiecti in ea prædicatione. Sed contra primò, quia nemo hætenus cogitauit, nedum aſſeruit fieri poſſe, vt per iudicium noſtrum non affirmetur prædicatum de integro conceptu obiectiuo apprehenſo ex æquo, & directè ex parte ſubiecti. Et quidem iurè; quia ſi id poſſibile eſt, tota vis iudicatiua noſtri intellectus irrita penitus, & caſſa redditur, quia neſciri poterit de quonam ex contentis ex æquo, & directè in ſubiecto de facto affirmetur prædicatum per quamlibet enunciationem externam, aut iudicium internum; ſemel enim ſtatuto vt poſſibili, quod poſſit de partè, & non de toto ſubiecto affirmari, quantumuis eodem modo concipiatur, quidquid eſt in ipſo ſubiecto, ſciri vtique non poterit etiam affirmante ipſo, de quo affirmetur.

254 Contra ſecundò. Cum dicit Hurt. Paternitatem non eſſe ſubiectum illius iudicii, ſed naturam; aut per nomen Paternitatis ſignificat aliquid à natura præciſum, aut ſignificat totam entitatem Patris? Tantumdemque inquiri vice verſâ de nomine naturæ. Si primum ipſâ ſua ſolutione planè præſcindit ex parte obiecti Paternitatem à natura, & è contra, tum per ſignificationem vocum, tum per cognitionem, quia id ſine dubio mente concipit, quod ſignificat ore. Eamdemque ſubinde præciſionem, quam negat, ipſo exercitio negandi adſtruit. Quo quid abſurdius. Si ſecundum? Eamdem omnino propoſitionem abſurdo non minore ſimul affirmat, & negat, nempe totam entitatem Patris eſſe ſubiectum, & ſimul non eſſe ſubiectum prædicti iudicii. Si autem dicat ruruſ Hurt. etiam in ſuis ipliſ propoſitionibus Paternitatem, & naturam fugere rationem ſubiecti. Iterum ſupra hoc dictum reflectetur argumentum, & ſic ſine fine, quin poſſit vnquam ſignificare, quod intendit, niſi tandem præſcindat. Præterquam quod hoc eſſet etiam de ſuis ipliſ propoſitionibus myſterium facere cæteris noſtris impugnationibus euidentius expoſitum.

255 Contra tertio. Nam ex doctrinâ huius Doctòris manifeſtè conſequitur hiſ duabus propoſitionibus.

Natura eſt Filiatio: Pater eſt Filiatio, eandem omnino obiectiuam propoſitionem correfpondere. In vtraq; enim tota enim entitas Patris ponitur ex parte ſubiecti, & prædicatum eſt idem. Ergo ſicut prior eſt vera, veriſſimèque ei aſſentimur: quia Paternitas ſignificata, & apprehenſa ex parte ſubiecti ſimul, & indiuiſum cum natura, reſugit nihilominus rationem ſubiecti ob diſtinctionè virtutalem, qua ab illa diſtinguitur. Pariter ſecunda erit vera, veriſſimèque; ei aſſentimur ob eandem rationem. At hoc ſine errore in fide dici non poteſt, quia poſterior propoſitio planè eſt hæretica; hæreticuſque eſſet citra dubiũ, qui illi, vt ſonat aſſentiretur: quantumuis poſtea reflexè aſſereret tam in propoſitione externa, quam in ſuo iudicio interno Paternitatem fugere rationem ſubiecti, non obſtante, quòd de illa, & natura indiuiſum, eodemque modo concepta prædicatum tum externè, tam internè affirmetur. Vnde tandè impugnari poteſt Hurtado, quia, cum prima dictarum

G g

propoſi

propositionum sit de fide, secunda autem haeretica, necesse est, ut non significant prorsus idem; & consequenter vox *Natura*, & vox *Pater*, in quibus solis discriminantur, diueria habent obiecta. Sed secunda significat totam entitatem Patris: ergo prima non totam, sed aliquid illius solum debet significare, & consequenter sua significatione, obiectiue praescindere. Neque ad diuersum modum significandi, & concipiendi idem obiectum recurri potest. Quia posito, quod natura, & Paternitas per quamlibet vocem, per quamlibetque cognitionem eodem modo significantur, & concipiuntur, prout necessarium est, si non praescinduntur, non possunt non eandem fortunam subire respectu talis vocis, & cognitionis, quaecumque ea sit, ut satis ex se est notum.

256 Quiedo non satis quiescens in solutionibus Hurti, per alia insuper effugia à presenti difficultate conatur euadere, controuers. 4. Metaph. puncti. 8. citato n. 49. & seqq. Primum itaque respondet ex parte subiecti huius propositionis: *Natura communicatur*, idem esse obiectum cognitum atque ex parte subiecti huius: *Paternitas communicatur*. Nihilominus primam propositionem esse summè veram, secundam summè falsam: quia nos loquimur de eisdem conceptibus obiectiue cognitis per diuersa media, ac si essent distincti in hoc mysterio; sicut praescindentes loquuntur de formalitatibus per rationem praecisam, ac si à parte rei distinctae essent. Contra tamen primum, quia conceptus obiectiui, quos nos in mysterio Trinitatis formamus, non per diuersa media, sed idem diuinæ reuelationis nobis notescunt. Contra secundum, quia iuxta principium quintum statutum n. 242. eidem omnino propositioni obiectiue per nulla media possumus assentiri simul, & dissentiri: quia nulla media possunt intellectum nostrum inducere ad iudicanda simul duo contradictoria prorsus formalia, & immediata. Assentiremur autem, simulque dissentiremur eidem omnino propositioni obiectiue assentientes huic: *Essentia communicatur*, & dissentientes huic: *Paternitas communicatur*. Si ex parte subiecti vtriusque eundem omnino apprehenderemus conceptum obiectiui, ut constat. Contra tertium, quia si huic vtrique propositioni vocali eadem prorsus obiectiua responderet, ut est necesse, si vox *essentia*, & vox *Paternitas* eundem omnino significant conceptum obiectiui, impossibile est, quod altera vera, & altera falsa sit (vti esse debent secundum fidem) iuxta principium secundum positum n. 239. Contra quartum: quia omnia argumenta à n. 243. proposita aequè, & vniuersaliter probant intantum, quibuslibet tandem mediis sit cognoscibilis propositio obiectiua respondens formalibus, siue vocalibus *ibidem* in exemplum adductis, ut perpendenti singula compertum fiet. Contra denique quintum: quia media diuersa, per quae res eadem concipitur, vt summum possent prodesse non praescindentibus loco diuersorum connotatorum, per ordinem ad quae tota res modò cognosci, & modò non cognosci diceretur. Verumtamen asyllum hoc, quod perperam etiam ex mediis cognoscendi contruitur, ut infra ostendimus, in mysteriis, de quibus agimus, nullum omnino locum habet: quia dici non potest extra haeresim totam entitatem Patris respectiue, ad tale medium communicari Filio, & totam non communicari respectiue ad aliud. Iam verò, quod addit Quiedo, loqui nos in mysterio Trinitatis de formalitatibus tantum per intellectum praecisum, ac si realiter distinguerentur, falsum est: quia vt veritates in illo repertae sine contradictione consent reipsa, nostra praecisio formalitatum facta

per intellectum insufficientis est, & impertinens, vt contra plures supra ostendimus *quest. 7.* id namque habent à distinctione virtuali, quae eiusmodi formalitates à parte rei distinctae sunt, quae ratione declarauimus *quest. 6.* Tamen vt tales veritates à nobis cognoscantur formaliter, insuper à nobis per intellectum formalitates ipsae obiectiue distingui debeant. Quod modo contendimus.

Deinde respondet Quiedo, vt in hac propositione: *Aliquis homo currit*, subiectum praedicationis, & subiectum verificationis non est idem; quia subiectum, de quo verificatur cursum est solus Petrus; cum tamen non de solo Petro, sed de Petro, vel Ioanne sub disunctione cursum praedicatur, ita in hac propositione. *Natura communicatur*, subiectum quidem praedicationis esse naturam & relationem, & totum quod est in Trinitate: subiectum tamen verificationis tantum esse naturam, quia de illa verificatur hoc, quod est communicari, non de personalitatibus. Sed contra primum. Nam quidquid modo sit de verificatione propositionum de subiecto vago, de quibus multa *suo loco*. Id prorsus certum, & minimè dubitabile debet esse, in propositionibus de subiecto determinato, vt non sufficit ad earum veritatem, quod conueniat alicui parti subiecti id, quod de subiecto integro praedicatur, vt constat ita neque possibile esse, quod pars sola subiecti sit subiectum verificationis, quando illud integrum est subiectum praedicationis. Cum igitur propositio illa: *Natura communicatur*, de subiecto determinato sit, si ex parte subiecti ponitur tota entitas Patris, necesse est omnino, vt vel propositio sit falsa, vel de tota entitate Patris verificetur praedicatum, quorum vtrumque haeticum est.

Contra secundum: cum asserit Quiedo de solâ naturâ verificari, quod communicatur, aut concipit ex parte subiecti huius suae assertionis solam naturam, aut totam entitatem Patris? si solam naturam. Ergo eam à Paternitate praescindit ipso actu, quo intendit eius praecisionem negare. Si totam entitatem Patris: ergo imprimis errorem profert; erroneum namque est asserere, quod de totâ entitate Patris verificatur communicari. Deinde cum dicat simul non verificari id de Paternitate pariter ponens ex parte subiecti huius dicti eandem totam entitatem Patris, nequit non affirmare simul duo contradictoria, nempe de totâ entitate Patris verificari, & non verificari, quod communicatur. Quod si respondeat in eâ itidem suâ assertionem quâ affirmat de solâ naturâ verificari, quod communicatur, subiectum praedicationis esse quidem totam entitatem Patris; verificationis verò solam naturam, ob idque illam nihil erroris continere; sicut neque aliam, quâ directè asseritur iuxta fidem naturam communicari. Contra est; quia quidquid sit modo de verificatione nequit non esse erroneum asserere, quod de totâ entitate Patris verificatur communicari, quibusvis id verbis asseratur.

Vnde sumitur tertia impugnatio praecipue solutionis, contra quam agimus. Qui interius iudicaret totam entitatem Patris communicari, apertè erraret contra fidem, verèque vt errans damneretur, si id ipsum verbis affirmaret; quantumvis praetexter suum iudicium, & assertionem de solâ naturâ verificari. Sed, qui interius iudicat obiectum illius propositionis: *Natura communicatur*, totam entitatem Patris communicari iudicat, iuxta praefatam solutionem

olutionem, & idem ipsum verbis affirmat: ergo etiam addat iudicium suum, externamque affirmationem de solâ naturâ verificari; verè nihilominus erat in fide. Cùm tamen propositionem de fide iudicet, & affirmet. Quod est implicatorium.

160 Tandem si hæc propositio vera est: *Natura communicatur*, quantumvis subiectum prædicationis sit tota entitas Patris, quia prædicatum non de toto subiecto, sed de naturâ solâ verificatur. Igitur hæc quoque *Paternitas communicatur*, vera erit, quandoquidem idem ac prima habet subiectum prædicationis, idemque pariter subiectum verificationis dici potest habere. Quid enim interest ad rem poni ex parte subiecti vocem *Paternitas*, aut vocem *Naturâ*, quando idem omnino est conceptus obiectiuus per utramque vocem significatus? At secunda propositio vera dici non potest, cùm sit hæretica: ergo nec prima, cùm sit de fide. Vel si prima, etiam secunda dicenda est vera. Quorum utrumque absurdum ipsi fidei aduersum est. Respondet Quied. n. 52. In omni propositione prædicatum debere verificari de subiecto formaliter cognito tam ex parte obiecti, quam ex parte actus: quo pacto de Paternitate verificari nequit, quod communicatur, & ideo falsa est propositio secunda. Sed male primò, quia prædicata merè realia quale est id, de quo modò agimus, non conueniunt subiectis formaliter, & reduplicatiue prout cognitis, sed secundum se, & specificatiue, vt aiunt, consideratis quoad id, quod habent à parte rei, vt est notissimum: alioquin cessante cognitione non conuenirent quod est absurdum. Quapropter ad eorum verificationem impertinens est, quod subiecta per hæc potius, quam per aliam cognitionem apprehendantur, dummodo conceptus obiectiuus apprehensus semper sint idem, vti euenit in proposito, cùm concedatur, conceptum obiectiuum vniuersi illius propositionis, vt adæquate conditinctum à cognitionibus, & vocibus idem omnino esse. Secundò, si per cognitionem respondentem voci *Naturâ*, idem omnino concipitur ex parte obiecti, ac per cognitionem respondentem voci *Paternitas*, idemque ipsum per voces ipsas significatur. Igitur per neutram earum cognoscitur, aut significatur formaliter, quam per alteram id, quod in Patre est proprium Patris, aut id, quod in Patre est commune aliis personis. Sed per utramque tota entitas Patris significata, & cognita æque formaliter, aut æque non formaliter significatur, & cognoscitur. Nullus ergo superest pretextus ad defendendum, suppositâ doctrinâ, quam impugnamus, secundum dictarum propositionum falsam esse, si prima est vera, aut primam veram esse, si secunda est falsa; cùm tamen prima de fide, secunda autem hæretica sit.

161 Stet ergo firmum circa mysterium Trinitatis, atque adeo etiam Incarnationis omnino esse nostro intellectui pro hoc statu necessarium obiectiuè præscindere, vt veritates catholicas ad talia mysteria spectantes possimus credere, & profiteri. Cui veritati tandem ad extremum annuit Quied. n. 53. suis euasionibus non satis fidens. Annuitque, vt reor, quotquot nostra argumenta sincero studio veritatis perpenderit.

162 Aduertendum tamen est ad extremum per argumenta facta mutuam præcisionem obiectiuam probari inter essentiam diuinam, & relationes, de qua dumtaxat est sermo in totâ hac quæst. Vtrum autem aliqua præcisio obiectiuâ non mutua possibilibus sit, qualem nonnulli imaginantur, in conceptibus transcendentibus quæstion. sequent. examinabitur.

Pharus Scient. Tom. 1.

Propositio 2.

Vbi eumque inter diuinas formalitates distinctionem virtuales in ordine ad prædicata contradictoria necessarium fuerit admittere; ibidem inter eadem præcisio obiectiuâ ab intellectu nostro oriunda necessariò admittenda est.

Quoniam nos non possumus ea prædicata contradictoria de talibus formalitatibus enunciare, nisi illas præcisas ex parte obiecti apprehendamus, vt probant omnia argumenta facta pro primâ propositione, quæ huic pariter sunt applicanda. Quam gratia vniuersalitatis adiicio, vt sciatur non solum circa mysteria Trinitatis, & Incarnationis esse nobis necessariam omnino præcisionem obiectiuam formalitatem, sed etiam circa mysterium libertatis diuinæ (& si quid aliud est huiusmodi) vbi necessariò debere etiam admitti distinctionem virtuales inter actus Dei tum intellectiōis, tum volitionis suo loco probandum est.

Propositio 3.

Præscindere nos obiectiuè in diuinis non solum relationes ab essentia, & ab attributis communibus; sed etiam attributa communia tum ab essentia ipsa, tum inter se, argumenta alia theologica in vniuersum persuadent.

Primum desumi potest ex illo Pauli 1. ad Corint. 13. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* Cùm enim Paulus cōparans notitiam, quam de Deo habemus pro hoc statu, cum ea, quam in patriâ habebimus, dicat non solum cognoscere nos ipsum *per speculum*, scilicet creaturarum; & *in ænigmate*, puta phantasmatum sensibilibus, iuxta dicta à nobis supra disp. 2. q. 3. sed etiam *ex parte*, cognituros postea illum *facie ad faciem*, id est, intuitiue, & sicut cogniti sumus ab ipso, plena nimirum, & adæquatâ cognitione totius essentia, seu substantia, vt exponit Ambros. Theoph. Theodoret. Anselm. S. Thom. & alij ad hunc locum communiter. Cùm, inquam, dicat Apostolus modò nos *ex parte* cognoscere; planè videtur significare nos cognitione nostrâ obiectiuè partiri Deum cognoscentes de Deo ipso aliquid, & aliquid non cognoscentes atque adeò præscindentes ex parte obiecti. Id enim est propriissimè cognoscere Deum *ex parte*.

Secundum argumentum desumendum est nobis ab auctoritate Concilij Florentini ponentis expressè distinctionem rationis inter Personam, & essentiam diuinam. Et omnium communiter Patrū ponentium illam tum inter essentiam, & relationes, tum inter attributa communia iam inter se, iam cum essentia cōparata; vti ipsis citatis ostendimus q. præc. Etenim Conciliū, & Patres indubitate consensu sunt loqui de distinctione rationis, quæ verè, & propriè in suo genere talis sit, & ratione cuius perfectiones diuinæ verè, & propriè dici possint per rationem distinguui. Sed talis distinctio rationis absque præcisione obiectiuâ diuinarum perfectionū constare nequit. Igitur Conciliū, & Patres docentes perfectiones diuinas per rationem nostrâ distinguui, eo ipso docent eas ex parte obiecti per rationem nostram præscindi. Maior est certâ consequentiâ legitima. Probo minorem. Ea dumtaxat dici possunt verè, & propriè distinguui, quorum vnum non est alterū, quâ ratione ab eo distinctum est: quandoquidè distinguui verè, & propriè vnum ab altero, & vnum non esse alterū aut formaliter, aut consequenter in idem recidunt, vti fatentur

Gg 2 omnes

omnes. Ergo ea dumtaxat verè, & propriè dici possunt per rationem distinguere; quorum vnum non est alterum per rationem. Est certum. Sed vnum non esse alterum per rationem nihil aliud esse potest, vt statim ostendam, quàm vnum non esse alterum, prout sunt in mente concipientis illa, seu, quod idem est, quàm vnum non apparere alterum concipienti, siue, quàm ea concipienti apparere plura, quod ipsum est ex parte obiecti apparere distincta. Ergo ea dumtaxat verè, & propriè dici possunt per rationem distinguere, quæ ex parte obiecti concipienti apparent distincta, siue plura. At hoc in perfectionibus diuinis abque præcisione obiectiuâ earum nullatenus constare potest. Ergo. Probo hanc minorem, quia perfectiones diuinæ non apparent nobis plura ex parte obiecti, quasi plures. Dij adæquate inter se distincti, vt satis ex se est notum, ampliusque postmodum ostendetur; sed quasi plures partes eiusdem Dei, quod ipsum est esse eas per nostrâ rationem formalitates eiusdem entis præcise ex parte obiecti.

256 Dicent non præcidentes, ad distinctionem rationis veram, & propriam necessarium non esse, quod plura appareant ex parte obiecti; sed sufficere, quod idem obiectum pluribus cognitionibus, illique diuersis attingatur. Sic enim fiet, vt illud prout cognitum per vnam cognitionem reduplicatiuè à se prout cognitum per aliam distinguatur per rationem dicatur. Sed contra primò, quia ex eo præcise, quod aliquid per plures cognitiones tangatur, dici non potest, nisi perperam, & abusiue distinguatur per rationem; alioquin dum Deus pluribus cognitionibus idem obiectum tangit, nempe in se, & in alio, in hoc medio, & in illo, conditionate, & absolute &c. vt docent Theologi communiter in materia de scientiâ Dei, tot modis diceretur illud per rationem distinguere. Nos etiam dum eandem prorsus formalitatem e. g. sapientiæ, existentiae, aut potentiae Dei per apprehensionem simul, & iudicium, aut per iudicium naturale, & simul per aliud supernaturale fidei attingimus, illam diceretur per rationem à se ipsâ distinguere. Duo etiam homines simul eandem rem cognoscentes tum intellectione internâ, tum externâ oculorum sensatione, per rationem, & per oculos dicentur illam distinguere. Quæ omnia absurda sunt prorsus aliena à communi omnium conceptione, etiam Aduersariorum.

257 Contra Secundò. Quia ex eo, quod aliquid plures denominationes siue intrinsecas, siue extrinsecas à pluribus formis accipiat, nullatenus dicitur distinguere in se ipso per tales formas. Quis enim, vel somniauit dicere, hominem per omnes amores, quorum est obiectum, & per omnes relationes, quarum est terminus, aut etiam per omnia accidentia, quorum est subiectum, distinguere, quo sensu de distinctione loquimur in præfati? Ergo ex eo, quod aliquid plures terminet cognitiones, pluresve denominationes cogniti ab illis recipiat, neutiquam dici potest per tales cognitiones distinguere. Contra tertio: quia eiusdem à se ipso nulla est possibilis distinctio adhuc per rationem, vt satis constat ex dictis, q. præced. eo, quod omnis distinctio vera, & propria pluralitatem extremorum postulat ex conceptu suo: ergo idè à se ipso per plures cognitiones, quas terminat, nequit distinguere. Quanquàm enim in quantum cognitum per vnam, & aliam quandam importare videatur pluralitatem; sed tamen hæc pluralitas cognitionum dumtaxat est, à quâ ne extrinsecè quidè obiectum ipsum plura in se sit, nisi cognitiones sint tales, vt per illas plura in se appareat cognoscenti, prout nos exigimus ad veram distinctionem rationis. Contra quartò: quia vt ea, quæ realiter plura

sunt, per rationem adueniunt, siue hiant vnum, non satis est, quod illa vt cumque per vnicam cognitionem tangantur (alioquin intellectus diuinus, & quilibet alius distinctè per vnam cognitionem cognoscens plura, vt plura, illa adunare diceretur, & facere vniuersale vi talis cognitionis, idque non solum ex similibus, sed ex omnino dissimilibus particularibus ita cognitis. Quod est absurdum) sed insuper requiritur, quod cognitio sit talis, vt vi eius ea plura ex parte obiecti appareant vnum. Ergo vice versâ, vt id, quod realiter est vnum, per rationem distinguatur, & consequenter per rationem sit plura, non satis est, quod illud vtrumque per plures cognitiones tågatur, sed insuper requiritur, quod tales cognitiones sint, vt illud ipsi vi earum ex parte obiecti appareat plura.

168 Dicent fors alij: debere quidè plura ex parte obiecti apparere ea, quæ per rationem distinguere verè, & propriè dicuntur; idque euenire in attributis, seu perfectionibus diuinis. Sed nihilominus eas ex parte obiecti non præcindi, quia in conceptu cuiusque earum integre attingitur totus Deus. Sed contra primò, quia iam hoc est deserere sententiâ non præcipientium, qui semper negant distinctionem rationis se habere ex parte obiecti, eamque dumtaxat ponunt ex parte intellectus, vt videre est in Hurt. & aliis suis opinionis supra citatis. Contra secundo, quia perfectiones diuinæ, vt dicebâ, non ita apparent plura ex parte obiecti, vt quælibet videatur nobis esse integer quidam Deus, sed ita apparent plura, vt videantur componere vnicum Deum verum. Et ideo, qui cognitâ sapientiâ Dei, non cognoscit iustitiâ, non dicitur cognoscere vnum Deum, & alium Deum apparentem tunc non cognoscere; sed potius aliquid veri Dei cognoscere, & aliquid eiusdem non cognoscere. Tum, qui plura diuina attributa simul habet cõcepta vt plura non plures Deos apparentes, sed plures eiusdem veri Dei perfectiones dicitur habere conceptas. Quod adeo communi omnium conceptioni insitit est, vt si quis assereret, dum concipimus sapientiâ, iustitiâ, omnipotentiâ, & cætera Dei attributa, nos non concipere plures eiusdem Dei perfectiones; sed plures Deos adæquatos, vel Deum multiplicatum in plures: nisi profecto, ac sibi ab omnibus tale assertum exciperetur. Quæ omnia ex dicendis in *segg.* plenius constabant. Igitur perfectiones diuinæ per nostrâ rationem non vt entia adæquata, sed vt partes eiusdem entis inter se distinctæ multiplicantur ex parte obiecti, quod est ex parte obiecti à reliquis vnâquamque præcindi. Ecce cur Nominales citati *supra* q. 8. præcisiones obiectiuas negantes etiâ distinctionem rationis inter attributa diuina absolute negant, vt fertur. In quo quidè cõsequentiùs, quâ Recentiores; tamen si apertius refragantes Patribus procellerunt.

169 Stat itaq; distinctione rationis verâ, & propriam, quam Patres attribuit attributis, seu perfectionibus diuinis, sine pluralitate ex parte obiecti, atque adeo sine præcisione obiectiuâ costare non posse. Quod confirmatur primò: quia, vt vidimus dictâ q. 8. a peccatis Patres nomina, quæ dicuntur de Deo, diuersa habere significata, quod falsum esset si ex parte obiecti haberent pluralitatem ea, quæ talia nomina significat, prout à nobis concipiuntur in Deo, eo, quod nomina conceptus nostros obiectiuos significant ex sua directâ impositione; non verò formales, vt constat.

Confirmatur Secundò, quia sæpe etiam dicunt Patres, vt ibidem notabimus, in Deo plura esse; ea tamè plura esse vnum. Sæpius etiam dicunt nomina, quæ Deo attribuitur, non eius essentia; sed quæ in ea essentiam sunt, siue, quæ in ipsâ inspicuntur, significare. Quæ loquutiones manifestè supponunt pluralitatem attributa

attributorum diuinorum ex parte obiecti se habere secundum nostrum modum concepiendi, vt satis apparet.

271. Confirmatur tertio ex S. Basil. in particulari lib. 1. contr. Eunom. circa mediū, vbi cum dixisset de attributis diuinis: *hec cum mente diuidantur*, expresse ponit paulo post hanc diuisionem rationis ex parte obiecti dicens. *Incorruptibilem, ac ingenitum Deum dicimus diuerso mentis obiectu his nominibus appellantes.* Idem sibi vult Cyril. Alex. dum ait attributa modo accidentium a nobis intelligi, verbis relatis a nobis loco citato. Accedat S. Thom. diuersè exprimens, & late explicans sententiam nostram in 1. distinct. 2. quæst. 1. art. 3. dicit enim in corp. initio. *Respondendo dicendum, quod sicut supra dictum est sapientia, & bonitas, & omnia eiusmodi sunt omnino vnum in Deo, sed differunt ratione.* Et hec ratio non est tantum ex parte ipsius ratiocinantis, sed ex proprietate ipsius rei. Statimque §. *Quintum ad primum dicit; Quod ratio, prout hic sumitur, nihil est aliud, quam id, quod apprehendit intellectus.* Vnde patet S. Thom. per rationem conceptum obiectiuum significare. Quo posito. §. *Quantum vero ad quartum.* Cum dixisset intellectum nostrum non posse Deum vnâ conceptione intelligere, prosequitur. *Et ideo oportet, quod diuersas conceptiones de Deo habeat, quæ sunt diuersæ rationes, & quod diuersa nomina imponat significantia rationes illas, unde nomina illa non sunt synonyma, in quantum significant rationes diuersas.* Et paulo infra. *Vnde patet, quod pluralitas istarum rationum non tantum est ex parte intellectus nostri, sed etiam ex parte ipsius Dei.* Nec dici potest obiectiuum eiusmodi rationum pluralitatem penes plura connotata extrinsecam, ad quorum singula totus Deus integrè, & indiuisim comparatur pensari a S. Th. vt solent non præcidentes philosophari, quandoquidem ipse art. 2. eiusdem questionis ita scripserit reliquerat. *Quidam autem dicunt, quod ista attributa non differunt nisi penes connotata in creaturis, quod non potest esse, &c.* Lege insuper S. Thom. 1. p. q. 14. art. 14. vbi eandem exprimit doctrinam.

272. Tertium argumentum potest desumi ex alio Patrum testimonio asserendum relationes personales in Deo ex conceptu suo modos esse diuinæ substantiæ, vt vidimus q. 8. sepe citata. Nequirent enim vlatenus concipi relationes vt modi substantiæ diuinæ, nisi ex parte obiecti ab ipsa substantiâ præcisæ, distinctæque conciperentur; siquidem de ratione modi est distingui a re, cuius est modus, eâ ratione, quâ est modus eius, vt fatentur omnes.

273. Quartum argumentum capi potest ex vniformi Patrum, atque Theologorum sententiâ, asserentium cum S. Thom. 1. p. q. 13. art. 4. nomina attributorum, quæ prædicantur de Deo, non esse synonyma. Hoc namque planè falsum esset, si ex parte obiecti attributa ipsa non essent conceptus diuersi, quia nomina synonyma sunt, quæ eundem prorsus conceptum obiectiuum significant, vt *indumentum, & vestis.* Vnde quod non sint synonyma, conceptus obiectiuos diuersos debent nomina necessariò significare. Dicit enim non potest, sat esse, quod cognitiones sint diuersæ, nam si conceptus obiectiuus, ad quem significandum nomina imponuntur, prorsus est idem, ea vtique non possunt non esse synonyma, quia aliud non est nomina esse synonyma, quam ea significare idem. Et quidem, si ad tollendam synonymiam diuersitas cognitionum eiusdem obiecti sufficeret, nulla essent nomina synonyma, quod est absurdum; quia nulla sunt nomi-

Pharus Scient. Tom. I.

na, quorum obiectum non possit per diuersas cognitiones cognosci diuersis ipsis vocibus respondentibus.

Nec rursus valebit dicere ad tollendam synonymiam nominum sufficere, quod ita ea significant idem, vt illud significant respectiue ad connotata diuersa: nam licet solutio hæc admittatur vbi respectu diuersorum nominum Dei diuersa connotata assignari possunt; ast, quia sunt plura citra omne dubium non synonyma, quorum significata, vt non habent connotata diuersa, aut maiorem postulant obiectiuam diuersitatem, quam extrinsecam connotatorum, vt patet in nominibus proprietatum Dei personalium, & essentiar, attributorumque communium, quorum significata, plusquam per connotata diuersa debent ex parte obiecti distingui, prout monstrant argumenta, quæ adduximus *propos.* necnon in nominibus intellectionis, & volitionis eiusdem obiecti, siue increati, siue creati; in nominibus intellectus, & intellectionis, in nominibus essentiar, & existentiar, & similibus, quorum obiecta diuersa connotata non habent. Idcirco dicta solutio insufficiens est. Addo eam admittendam non esse, nisi diuersa nomina Dei connotata ipsa diuersa indirectè saltem significant, quod raro reperitur in illis. Alioquin si idem prorsus obiectiuum significatum habeant; quantumvis conceptum relate ad connotata distincta per alia nomina significanda, non desinent vtique esse synonyma, stante Aduersariorum sententiâ; quia eorum significatum adæquatè omnimodis manebit idem; vt hæc nomina *indumentum, & vestis* non desinunt esse synonyma, ex eo, quod ego eorum significatum comparem ad connotata diuersa dicendo, *hoc indumentum est Petri: hæc vestis emptæ est à Iohanne, &c.*

Quintum argumentum vrgentius præcedentibus est. Pro quo suppono certissimum esse apud omnes mysterium Trinitatis nullatenus posse ratione naturali effectibus creatis cognosci, vt cum S. Thom. 1. p. q. 32. art. 1. docent omnes Theologi, quorum multi putant id esse de fide, aut certe valde fidei proximum, vt videre est apud Valent. 1. p. disput. 2. quæst. 6. punct. 1. Soar. lib. 1. de Trinit. cap. 11. Ruiz tom. de Trinit. disput. 41. sect. 3. & alios. Deinde non minus certum, nec minus consentaneum est fidei posse ratione naturali ex eisdem effectibus perueniri ad notitiam Dei etiam demonstratiuam, vt *suo loco* ex scripturâ, & Patribus monstrandum est. Quocirca multi censent Aristot. & alios Ethnicos Philosophos euidenter fuisse sequeutos naturali discursu vnâ Deitatem, à quâ cætera cuncta promanant, tanquam à causâ primâ. Quibus suppositis ita argumentum formo. Deus cognoscitur à Philosopho perspicuâ cognitione, vt causâ prima aliorum omnium productiua, & non cognoscitur Trinitatis personarum vllomodo. Ergo essentia, & aliqua attributa Dei præscinduntur ex parte obiecti eâ cognitione. Patet consequentia; quia cognoscitur Deitas, ignotis personalitatibus, quarum qualibet est idem realiter cum Deitate.

Respondet Hurt. disp. 5. citata sect. 10. §. 130. Trinitatem quidem attingi illo actu naturali immediatè quia est idem cum naturâ diuinâ, tamen quia actus ille oritur ex cognitione creaturarum, ex quibus non arguitur Trinitas, hinc fit, vt Philosophus non possit diiudicare, sit ne trinum illud obiectum. Egregia petitio principij. Ergo contendo ex cognitione creaturarum arguendam esse Trinitatem atque ac Deitatem. Quod ita probabo. Arguitur Deitas

G g 3 tas

tas, sed eadem claritate, ac Deitas, attingitur Trinitas: Ergo & arguitur Trinitas ex cognitione creaturarum. Quia argui aliquid ex cognitione alterius nihil aliud est, quam ex illo per discursum cognosci. Clarius. Impossibile est cognosci Deitatem, quin eodem actu, eadem claritate, eodemque modo cognoscatur Trinitas, iuxta doctrinam tuam, alioquin per talem actum obiectiue præcinderetur Deitas à Trinitate, quod censeres repugnare. Ergo impossibile est, quod intellectus noster inductus per creaturarum cognitionem veniat in notitiam Deitatis, quin pariter veniat in notitiam Trinitatis; quod est impossibile esse, vt ex creaturis inferatur, siue arguatur Deitas, quin itidem inferatur, siue arguatur Trinitas.

277 Respondet Quieto *contr. 4. cit. punct. S. n. 44. & 45.* Philosophum naturalem eadem cognitione, quâ attingit Deum vt vñ, necessariò attingere etiam Trinitatē personarum, siue Deum vt trinum; non tamen per conceptum respondentem his, vocibus, *Deus est trinus*, sed per alium confusorem respondentem his *Deus est vnus*, ex vi cuius Deus trinus, & verus ab alio non trino, si esset, aut, qui fingi potest, non discernitur, sicut discernitur per priorem, sed cum eo, confunditur. Que, inquit, diuersitas conceptuum non est formaliter, & directè in obiecto primario cognito, sed formaliter in ipsis cognitionibus, & obiectiue in mediis, quibus obiectum directum cognoscitur. Quia quando formatur conceptus respondens his vocibus, *Deus est vnus*, cognoscitur obiectum per connotata distincta ab illis, quibus cognoscetur idem obiectum per conceptum correspondentem his vocibus *Deus est trinus*, & *vnus*: verba sunt eius.

278 Tria hic inuoluuntur, ad quæ se solent recipere non præcidentes, vt nostra soluant argumenta, nempe diuersitas conceptuum, seu cognitionum, diuersitas mediorum, & diuersitas connotatorum. Incipio ab hoc postremo. Nullum est excogitabile connotatum extrinsecum, quo solo ignoto, dici possit Trinitas ignorari, si tota Dei substantia intrinseca abique vllâ præcisione cognoscitur, vt in Aduersariorum sententiâ dicitur ignorari iustitia Dei ab eo, qui operâ iustitiæ externa ignorat, et si cognoscat totam Dei substantiam intrinsecam: i gitor effugium diuersorum connotatorum nullum hic habet locum. Clarius. Philosophus cognoscens solo lumine naturæ Deitatem, non ideo Trinitatem ignorat, quia ignorat aliquod connotatum realiter distinctum à Deo, quod Christianus eiusdem Trinitatis gnarus cognoscit, vt est notissimum: ergo quia ignorat aliquid cum Deitate identificatum, à quo lubinde illam suâ cognitione præcindit. Rursus cum Deus Christianis suam Trinitatem reuelauit, non quidem extrinsecum aliquod suæ Deitatis connotatum ignotum antea reuelauit, sed perfectionem omnimodè intrinsecam sibi, cum ipsaque Deitate identificatam, vt est certissimum. Ergo Ethnicus, siue Iudæus aut ignorans, aut non assentiens veritati reuelatæ Christianis, id ignorat, aut non assentit, quod est identificatum Deitati, quam tamen simul pleno nescit assensu; atque adeo præcindit. Confirmatur. Nam si quis persuaderet Aristoteli eam omnium causarum primam, quam ipse agnoscebat, constare tribus personis cum vnâ essentiâ identificatis, nihil à tali primâ causâ distinctum, ab eoque ignotum ipsi notificaret, sed veritatem omnino indistinctâ, ab illa, quam veritatem, cum Aristoteles, causam primam cognoscendo, ignorabat vtique præcindebat.

279 Dicit aliquis fortasse negationem identitatis, à

qua personæ diuinæ habent formaliter distingui, & quæ conceptus est negatiuus à parte rei distinctus à Deo, esse peculiare connotatum, ex cuius ignorantia præcisè nascitur, quod Ethnicus euidenter cognoscens Deum ignoret Trinitatem. Contra tamen est primò. Quia negatio identitatis, quæ quoduis extremum ab alio distinctum dicitur non esse illud, nihil est à parte rei reale adhuc negatiuum præter extrema ipsa, quæ distingui dicuntur, vt doctrinâ à nobis datâ *disput. præced. quæst. 3.* satis constat, quod certius adhuc est de negatione identitatis, quâ vna persona diuina dicitur non esse alia. Ex quo patet eiusmodi negationem non posse esse connotatum reale distinctum à Deo, à cuius ignorance dicatur Trinitas ignorari. Sed esto sit talis negatio conceptus verus à Deo distinctus. Contra secundò. Quia si Ethnicus totam Dei substantiam posituiam absque obiectiua præcisione cognosceret, sufficientem notitiam haberet de Trinitate, et si non cognosceret talem negationem, quia clarè cognosceret distinctionem posituiam, quam habent inter se diuinæ personæ per suos conceptus posituios, quâ cognitâ præcisè cognosceret esse eas tres personas, vt reuera sunt per se ipsas antecederet ad dictam negationem. Contra teriò. Quia, qui cognoscit clarè dictam distinctionem posituiam extremorum, confestim per euidentem discursum venit in cognitionem negationis identitatis talium extremorum, eoquod ipsa extrema essentialiter connexa sunt cum tali negatione, dato, quod hæc ab illis distincta sit: ergo si Ethnicus clarè cognosceret totam substantiam Dei posituiam, confestim etiam deueniret in cognitionem prædictæ negationis. Quo nihil deesset vt diceretur Trinitatem cognoscere. Vrgetur hoc; quia Ethnicus iudicans euidenter omnem veritatem posituiam identificatam cum Deo, vt iudicat, si non præcindit, iudicando Deitatem; eo ipso iudicat personas diuinas cum negatione prædictâ identitatis necessariò connexas esse per suos conceptus posituios: tali autem iudicatâ connexione, euidenter inferre potest dari terminum eius, nimirum dictam negationem. Quia ex quâvis connexione iudicat euidenter, statim intellectus noster mouetur ad iudicandum pariter terminum eius, vt apud omnes est certissimum. Quod est posse cognoscere Ethnicum Trinitatem etiam, quoad dictum connotatum contra suppositionem. Contra quartò. Quia per reuelationem de Trinitate, non ea sola negatio notificatur, sed multe veritates posituiæ Dei, quas Ethnicus citra dubium ignorat, dum clarè cognoscit Deitatem, vt Deum esse Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, in Deo esse aliquid produens, & aliquid productum, &c. Ex quibus liquet in præsentī (quemadmodum, & in aliis plurimis casibus) connotatorum asylum nihil prodesse.

Venio ad aliud de diuersitate mediorum, & arguo sic. Aut per medium naturale creaturarum sciatur æquè euidenter à Philosopho Deum esse trinum, ac esse vnum; aut non? Primum dici non potest, iuxta principia supposita pro præsentī argumento. Secundum sine obiectiua præcisione est prorsus impossibile, vt pater. Ergo. Dicis per medium naturale creaturarum sciri euidenter à Philosopho Deum esse vnum conceptu respondente his, verbis, *Deus est vnus*, non verò conceptu respondente his, *Deus est trinus*, prout oportebat, vt diceretur pariter sciri ab illo Deum esse trinum. Contra tamen sic. Aut loqueris de conceptibus obiectiuis, aut de formalibus, qui sunt ipsi actus intellectus: de obiectiuis loqui non potes. Quia si præcisio ob-

fectiva est impossibilis cognitioni, etiam erit significationi vocum, ut arguebam in simili *propof. 1.* proindeque dictis duabus propositionibus idem omnino respondebit conceptus obiectiuus. Si autem loqueris de formalibus, dato, quod sint diuersi, qui per diuersa media habentur, quid id interest ad rem? cum probet argumentum factum non posse Ethnicum per conceptum formalem, seu cognitionem, quæcunque ea sit, quam habet de Deo ut vno, eodem modo cognoscere Deum ut trinum, si non præscindit obiectiue; quod est absurdum, ut amplius urgebo paulo post.

281 Nec dici potest media diuersa, quibus Ethnicus, & Christianus cognoscunt Deum, ille ut vnum, hic ut trinum, diuersorum connotatorum vicem habere, à quorum notitiâ, vel ignorantia præcisè nascitur, quod Deus ut vnus, vel ut trinus dicatur ignorari, aut cognosci. Hoc, inquam, dici nequit: primò, quia media, per quæ obiectum cognoscitur, obiecti connotata non sunt, sed motiua, quæ prius cognita mouent, inducuntque intellectum ad tale obiectum cognoscendum quoad veritatem, quam ipsum habet in se. Ita enim per reuelationem de Antichristo futuro mouemur ad cognoscendam existentiam, quam Antichristus habebit in se absolutè, & independentè à tali reuelatione. Secundò, esto habeant media, vel non habeant connotatorum munus, ad rem, de qua agimus, id nihil interest. Quia Ethnicus cognoscens Deum ut vnum, non ideo præcisè Trinitatem ignorat, quia non cognoscit reuelationem de Trinitate; sed quia non cognoscit Trinitatem ipsam. Alioquin si independentè à reuelationis notitiâ, ipsius reuelationis obiectum cognosceret, tali notitiâ accedente nihil in Deo cognosceret nouum, quod antea non noscebat, sed idem per diuersam viam: Ergo ante reuelationem eandem noscebat Trinitatem, quam post eam noscit. Urgetur clariùs. Pone Ethnicum cognoscenti eundem euidentiâ Deum ut vnum reuelationem fieri de Trinitate. Inquiri, vel hic præter reuelationem, aliquid reuelatum cognoscit, quod antea antea non noscebat, vel nihil? si aliquid? ergo antea præscindebat ab illo. Si nihil? ergo quidquid modo per reuelationem cognoscit à reuelatione distinctum, antea cognoscebat per discursum. Dices post reuelationem nihil cognoscere Ethnicum ex parte obiecti reuelati, quod non antea: sed idem diuerso modo. Hoc est recidere in tertium effugium commemoratum de diuersitate cognitionum. Quod iam nunc sequitur præcludendum.

282 Dicunt itaque Aduersarij, Ethnicum per iudicium naturale, & Christianum per iudicium fidei idem omnino obiectum tangere, nimirum totum Deum, seu quidquid realiter est Deus. Cæterum, quia iudicia ista ex modo tendendi diuersa sunt, aliterque proinde Ethnicus, & aliter Christiano expriment Deum ipsum: inde fieri, ut licet Christianus per suum iudicium dicatur cognoscere, seu iudicare Trinitatem; Ethnicus tamen per suam solam Deitatem, non verò item Trinitatem cognoscere, seu iudicare dicatur. Quia videlicet Ethnicus per suum iudicium, etsi discernat Deum ab omni non Deo; nequit tamen illum discernere ab omni non trino; proindeque intellectus eius per illud, & suaderi, & rationem reddere de Deitate; non item de Trinitate potest. Quod ipsum est Ethnicum ex parte modi, siue ex parte actus, ut non præscindentes loquuntur; non verò ex parte obiecti præscindere Deitatem à Trinitate. En solutionem celebriorem, atque vniuersaliorem, quæ se putant Recentiores

plerique non solum argumentum præsens; sed & cætera, quæ in ipsos fiunt, aut etiam fieri possunt dissoluere. Quam verò facile, & efficaciter ea refellatur attende.

Argumentor ita. Ethnicus suo qualicumque iudicio attingit per te quidquid realiter est Deus: ergo cognoscit, iudicatque quidquid realiter est Deus; neque enim aliter, quam cognoscendo, seu iudicando attingit, ut constat: Ergo cognoscit, & iudicat Trinitatem, quia Deus realiter est Trinitas. Deinde per tale iudicium eodem modo attingit Ethnicus integrum Deum etiam per te (alioquin si vno modo Deitatem, & alio modo Trinitatem attingeret, vel præscinderet vtrius eo modo obiectiue; vel tua illa, quæ in nos cõtendis, cõtadictoria sequeretur; nempe eandem realem entitatem simul attingi, & nō attingi quouis ex dictis modis.) Igitur eodè omnino modo, eademque subinde expressione, & euidentiâ, quâ Ethnicus suo iudicio iudicat, atque cognoscit Deitatem, iudicat etiam, atque cognoscit Trinitatem. Absurdum contra principia suprà statuta pro præsentis argumento. Aut aliter. Dum euidenter iudicat Ethnicus, ac suadet de Deitate, vel iudicat pariter, suadetque de Trinitate; vel secus? si dicas primum, incidis in idem absurdum. Si secundum, inde conficio, vel præscindere suo iudicio Ethnicum Deitatem à Trinitate obiectiue, ut ego contendo; vel iudicare eum, suaderique, & simul nec iudicare, nec suadere de eodem obiecto, ut tu arguis. Hoc apud omnes implicat: ergo illud est verum.

Dices Ethnicum quidem iudicare, suaderique de Deitate, & non de Trinitate, id tamen non quia præscindit obiectiue vnum ab alio; sed quia iudicat, suadet de toto Deo iudicio discernente illum ab omni non Deo, & non discernente eundem ab omni non trino. Hoc namque sonat iudicare Ethnicum, suaderique de Deitate, & non de Trinitate; non illud. Sed contra primò. Quia sæpe iudicat Ethnicus, aut iudicare potest de Deo aliquid iudicio non discernente illum ab omni non Deo; quippe iudicium discernens Deum ab omni non Deo aliud non est; quàm, quo iudicatur Deus omni non Deo dissimilis, ab omnino non Deo diuersus, ut satis est notum. Quis autem neget multa Ethnicum posse iudicare de Deo identificata cum ipso, quin iudicet esse illum dissimilem, diuersumve ab omni non Deo? Igitur iudicare Deitatem præ Trinitate nequit esse discernere Deum per iudicium ab omni non Deo, non discernendo ab omni non trino. Contra Secundò: quia Trinitas non est conceptus comparatiuus, qualis est discretio obiectiua, siue diuersitas Dei ab omni non trino. Plerumque enim iudicamus catholici Trinitatem absque vllâ omnino comparatione ad entia non trina; immemoresque prorsus eorum, aliudque subinde in nobis iudicium est, quo iudicamus esse Deum trinum, ab eo, quo iudicamus esse eum ab omni non trino diuersum. Igitur dum Ethnicus iudicans, siue cognoscens Deitatem, Trinitatem ignorat, nequiquam dici potest eam ignorare, quia non scit per tale iudicium an Deus diuersus sit ab omni non trino, sed quia non scit Trinitatem ipsam, quod est obiectiue præscindere Deitatem à Trinitate. Contra tertio: quia semel factâ comparatione inter Deum, & omne non trinum, ut ab Ethnicis fieri potest; hoc ipsum, quod est non discernere extrema ista, seu non cognoscere diuersitatem, dissimilitudinemve eorum, cognitis ipsis quoquo modo, præscindere obiectiue est; siquidem sententiâ communi, & etiam Aduersariorum,

diuersitas, dissimilitudoque extremorum conceptus est, identificatus realiter cum ipsis extremis. Igitur neque per istud circumloquium circumscribitur ab intellectu Ethnici præcisio obiectiua. Vide ad rem infra plura in simili a numero 302. In summa Ethnicus Deitate cognita Trinitatem ignorat, ut nemini fas est negare, iuxta supra dicta principia. Sed Trinitas non est aliquid adhuc inadæquatè extrinsecum Deo, sed prædicatum penitus Deo intrinsecum, cum ipsoque adæquatè identificatum, ut planè constat, tum ex dictis, tum ex terminis ipsis. Ergo Ethnicus Deitate cognita, aliquid ignorat indistinctum realiter ab ipsa Deitate, atque adeo obiectiue præscindit.

285 Iam vero quod Aduersarij addunt. Eam esse Ethnici cognitionem de Deo, ut licet possit ille rationem reddere de Deitate; de Trinitate tamen non possit; nouam quidem verborum plurimum præ se fert, sed sine nouo nucleo. Quoniam reddere rationem de obiecto, vel sonat, obiectum iudicatum notificare aliis, vel sonat, signare fundamentum, siue motiuum, vnde in obiecti iudicium deuentum est: Si primum. Ex dictis constat, Ethnicum, nisi præscindat obiectiue, nequaquam posse reddere rationem de Deitate, quin possit itidem de Trinitate, quia non præscindendo obiectiue, nullatenus potest iudicare, aut aliis significare Deitatem, quin iudicet, significetque eodem modo Trinitatem. Si secundum. Ex dictis etiam patet nullo fundamento posse Ethnici intellectum moueri circa obiectiuam præcisionem ad iudicandam Deitatem, quo pariter non moueatur ad iudicandam Trinitatem, nullamque subinde circa obiectiuam præcisionem posse illum rationem reddere de Deitate, quam pariter non possit reddere de Trinitate. Ex quibus omnibus, quæ iterum, atque iterum in sequentibus tangenda venient, facile apparet, quam efficax pro sententiâ nostrâ sit argumentum factum. Pergo, sitque.

286 Sextum argumentum eidem affine: sublati præcisionibus obiectiuis, impossibiles omnino fuissent omnes errores, qui in decursu Ecclesiæ extiterunt circa substantiam Dei. Ergo necessariò illæ sunt asserendæ. Consequentia est necessaria; quia negari nequit plures huiusmodi errores hæcenus extitisse. Probo ergo antecedens. Quoniam Arius, e. g. qui Verbi consubstantialitatem, atque adeo identitatem eius cum Deitate negabat, firmiter credebat, aut etiam euidenter iudicabat alias veritates obiectiuas realiter à Deitate ipsâ indistinctas, ut Deum existere, esse sapientem, & esse bonum, &c. Ergo si obiectiue non præscindebat, minimè poterat interius dissentire consubstantialitati Verbi, quam verbis externis negabat; quia hæc propositio, *Deus est bonus*, & hæc, *Deus est suum Verbum*, sublata præcisione obiectiua, idem omnino obiectum habent, proindeque impossibile est, ut Arius assentiens priori, ut circa dubium assentiebatur, posteriori dissentiret, cum sit impossibile assentire simul, & dissentire intellectum eidem obiecto, ut ex sententiâ omnium statuimus supra num. 242. Quæ ad hoc argumentum responderi possunt, ex dictis circa præcedens facile reuincuntur.

287 Argumentum septimum. Si præcisiones obiectiuæ sunt impossibiles, eadem expressione reuelauit Deus Israelitis mysterium Trinitatis, ac reuelauit alias veritates ad se pertinentes, quia reuelatio illa e. g. facta Moyfi Exod. 3. *Ego sum, qui sum*, non potuit nisi præscindendo obiectiue suâ significatione, & expressione, & non notificare Trinitatem æquè omnino clarè, & expressè, ac notificauit Dei existentiam

reipsâ à Trinitate indistinctam, ut ex superius dictis constat. Alitè dici nullâ ratione potest æquè expressè fuisse Israelitis reuelatam Trinitatem, ac existentiam Dei, ut est certissimum iuxta ac notissimum, & tradunt Theologi in materiâ de Trinitate. De quo videri possunt Bellarm. lib. 1. de Christo. Valent. in controu. de Trinit. libro 1. Vasquez 1. part. disputations 108. Ruiz disput. 36. & alij. Igitur neque dici potest præcisiones obiectiuas esse impossibiles.

288 Octauum argumentum accipi potest ex aliquibus loquutionibus, quas sanctè docent obseruandas Theologi circa Deum; quæ tamen sine obiectiuis præcisionibus non videntur posse locum habere. Huiusmodi sunt. *Deus voluntate vult, non intellectu. Intellectu intelligit, non voluntate. Deus in quantum unus causat, non in quantum trinus. Vi omnipotens; non ut æternus*; & similes. Si enim idem omnino conceptus obiectiuis est voluntas, & intellectus diuinus, æquè impossibile est nobis seriò enunciare. *Deus voluntate vult, non intellectu. ac Deus voluntate vult, non voluntate.* Neque in illo sensu potest complexum primum magis verum esse, quam secundum. Idemque de cæteris exemplis iudicium esto. Adde, seclusâ præcisione obiectiua, intellectiōnem, Dei, aut volitionē dici non posse esse actum intelligendi, aut amandi ex suo conceptu, contra receptissimum modū loquendi Theologorum, quia talis non est ex suo conceptu voluntas, substantia Dei, personalitates, &c. quorum quodlibet, seclusâ præcisione, idem omnino conceptus est intellectiōnis, & volitionis. Nec prodest hic ad diuersa connotata appellare intellectus, & voluntatis; tum quia intelligere, & velle non tribuuntur in dictis propositionibus connotatis extrinsecis adhuc partialiter; sed potentiis intelligendi, & volendi adæquatè intrinsecis Deo; tum maxime, quia non sunt hic connotata diuersa, quia intellectio, & volitio realiter sunt idem, & seclusis præcisionibus, etiam formaliter, obiectum autem aut Deus ipse, aut vna, & eadem creatura vtriusque actus esse potest.

289 Nonum denique argumentum sit: quia si non præscindimus obiectiue, multæ quæstiones in Theologicâ grauissimæ, accuratissimæque disputatæ ab omnibus Theologis, prorsus nugatoriæ sunt ac ridiculæ, aut saltem penitus vacuæ omni ratione dubitandi. Exemplo sunt. Prima. In quo consistat essentia metaphysica Dei, an in radice attributorum, an in eorum aggregato, an in actuali intellectu, &c. Secunda: an attributa sint proprietates essentiae metaphysicæ. Tertia: an habeant aliquem ordinē prioris, & posterioris. Quarta: an sint æqualia in perfectione? Quinta: an in Deo detur intellectus, & voluntas per modum actus primi? Sexta: an Deus suam intellectuonem per ipsammet, vel per reflexam aliam intelligat. Septima; an omnipotentia diuina consistat in actuali Dei volitione? Et sexcentæ aliæ huius generis. Etenim si essentia, & attributa Dei sunt vnici & idem omnino conceptus obiectiuis, negatio est querere, in quo conceptu essentia consistat? Negatio, an sint attributa proprietates essentiae: ridiculum, an attributa ordinem habent, vel sint æqualia in perfectione, ut si id de eodem conceptu simpliciter quereretur. Ridiculum, an in Deo detur intellectus per modum actus primi, quandoquidem, si asseratur, nulla formalitas obiectiua tribuitur Deo, ampliusque, si negetur; idemque euenit in cæteris. Adde, sublatis præcisionibus, euandum prorsus, & nugatorium reddi modum communissimum, quem omnes habet philosophandi, tum in Deo, tum etiam in

Disp. XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. IX. 357

in creaturis, dum iuxta diuersas formalitates diuer-
a prædicata rebus attribuunt. Vt cum dicimus, Deus
ex prædicato à se habet, quod sit æternus; non ex
prædicato creatoris. Actus charitatis ex prædicato
supernaturalis exigit supernaturale principium; non
ex prædicato vitalis; gratia habitualis non ex prædi-
cato qualitatis; sed ex prædicato talis habet, quod
non possit cum mortali coniungi, &c. Quæ omnia
absurda ne quis deuotare cogatur, præcisiones ob-
iectiuas admittat necessarium est.

Propositio 4.

Præcindere nos ex parte obiecti formaliter tam
in creaturis, quam in Deo, argumenta philosophica
persuadent.

¹⁹⁰ Quorum primum ab ipsâ petitur experientia in
hunc modum, sæpe intellectus noster cognoscit ali-
quid de entitate aliquâ indiuiduâ, & aliquid igno-
rat eiusdem. Ergo præcindit in illâ obiectiuè vnâ
formaliter ab aliâ. Consequentia est certa; An-
tecedens probari potest variis exemplis. Sæpe enim
contingit, vt quis cernens à longè hominem, iudi-
cet illum animal esse; quia videt in eo operatio-
nem aliquam animalis, vt motum progressuum, aut
quid huiusmodi; cum tamen iudicare non possit
vtrum sit homo, an brutum, quia nullam hominis,
aut bruti proprietatem assequitur. Tum sæpe igno-
ramus virtutem talis, aut talis effectus productri-
cem in rebus, quas alioquin noscimus esse talis, aut
talis naturæ quoad alia prædicata; qui enim ma-
gnæm videbat antequam illa eius mirabilis virtus
trahendi ferrum, & collimandi in polum detegere-
tur, bene noscebat esse lapidem, esse verò talis vir-
tutis ne cogitabat quidem. Quot herbas, quot fru-
tices, quot arbores passim offendimus, in quibus
cum cognoscamus planè esse plantas, esse viuientia,
&c. nescimus prorsus esse productiuas, seu causati-
uas plurius effectuum, quorum aliqui iam noscunt
medicis, multi adhuc latent eisdem. Igitur cum esse
rationale animal illud à longè visum; & plantam,
aut lapidem compotem esse ad talem effectum cau-
sandam sit aliquid cum eis entitatibus identifica-
tum, efficitur vt intellectus aliquid noscat in his re-
bus; ignoto alio identificato cum illo, quod est præ-
cinderè. Similiter sepius euenit, vt homo aut
ignarus, aut certè immemor omnino aliquarum
Dei perfectionum; de aliis indentificatis cum illis
iudicet, ratiocinetur, loquatur; Quod etiam est has
ab illis tum mente, tum verbis præcindere.

¹⁹¹ Huic argumento respondent aliqui per cognitio-
næ illam, qua attingitur animal procul visum (&
idem est de aliis exemplis) etiam attingi rationale;
non tamen clarè, & explicitè vt animal, sed confu-
sè, & implicitè. Verum tamen solutio hæc meritò
ab aliis non præcindentibus repudiatur; vt pote ex
quâ eadem, & eodem modo sequitur contradictio,
quam ipsi improperant præcindentibus, nempe
eamdem entitatem cognosci clarè, & simul non co-
gnosci clarè. Etenim cognoscere animal clarè, &
non cognoscere rationale clarè, sed confusè, mani-
festè est præcindere animal à rationali obiectiuè
per eam cognitionis claritatem, si verba, vt absolute
sonant, sumantur.

¹⁹² Quare Petr. Hurt. *disput. 5. Met. §. 125. &*
disput. 6. §. 158. Arria. disputatione 5. Logica sect. 2.
Quied. contr. 4. Met. punct. 8. num. 38. & alij me-
lius respondent per illam cognitionem attingi to-
tam hominis entitatem relatam ad motum progres-
suum, seu sensationem, sub quo respectu dicitur

animal, non verò relatam ad discursum, sub quo res-
pectu dicitur rationalis. Idem sibi vult Franc. Alph.
disput. 3. Logica sect. 3. quamuis dicat cognosci per
dictam cognitionem animal clarè, & rationale con-
fused; reducit enim totam confusionem in ignoran-
tiam discursus, seu ratiocinationis, quæ est conno-
tatum rationalis. Vnde in solo modo loquendi, eo-
que satis abusu, & improprio differt ab aliis.

Contrà hanc tamen solutionem est primò, quòd
hoc asyllum connotatorum non semper adest ad simi-
les effugiendas difficultates, vt ex dictis in superio-
ribus constat, & dicendis amplius constabit. Vnde
patet illud tutum non esse, suspectamque esse argu-
mentorum solutionem illi subnixâ, etiam si ea spe-
cie tenus, & plausibilior sit & probabilior videatur.

Sed esto demus adeste vbique connotatorum asy-
lum, suppono pro casu præsentis cum sententiâ
communi, quam plerique etiam tenent Aduersa-
riorum, causas creatas transcendentaliter esse rela-
tas ad suos effectus, siue cum illis vt possibilibus in-
trinsecè, & essentialiter esse connexas. Neque enim
sententiæ oppositæ paucorum Recentiorum est alli-
ganda doctrina non præcindentium, quando, etsi
alligetur, nihil eis proderit, vt postmodum ostendam.

Deinde suppono, vt apud omnes certum, qui iu-
dicat de aliquo ente, quod scit existere, esse connexum
essentialiter cum alio quopiam, siue id iudicet
evidenter, siue probabiliter eo ipso posse induci ad
iudicandum pariter terminum talis connexionis. Ob
id enim, qui videt fumum existentem, inducitur ad
iudicandum ibi esse ignem, quia iudicat fumum exi-
stere, & cum igne connexum esse, & in exemplo,
quod versamus ob id, qui videt illam entitatem pro-
cul positam sentire, iudicat eam esse animal, seu
principium sentiendi; quia iudicat sensationem illam,
quam experitur existere, & necessariò connexam
esse cum principio sentiendi; & vniuersè propterea
in omni humano discursu, seu euidente, seu proba-
bili, aut necessariò, aut pro discurrentis arbitrio iu-
dicatur consequens, quia iudicatur esse antecedens,
& illud esse connexum cum tali consequente, vt
suprà disput. 2. quæst. 5. statutum est. Ex quo ma-
nifestè consequitur, qui iudicat de aliquâ entitate,
quam scit existere, esse connexam intrinsecè cum
aliquo ente vt possibili, eo ipso iudicare posse, tale
ens possibile esse, quocumque iudicio iudicet illud
seu euidenti, seu possibili. Est certum.

His positis retundo euidenter Aduersariorum so-
lutionem. In casu proposito, si iudicans illud ens
procul visum esse animal, non præcindit obiectiuè,
aut necessariò etiam iudicat, aut saltem potest
iudicare pro arbitrio esse illud rationale, contra id,
quod ex experientia supponimus. Ergo dicendum
est præcindere. Consequentia est bona. Probo an-
tecedens; quia, sublata præcisione obiectiuâ, iudi-
cium de animalitate existente illius entis eminè
visi iudicium est de connexionem existente, quam
illud intrinsecè, & essentialiter habet cum ratioci-
natione sibi possibili, iuxta suppositionem primam,
tali autem iudicio posito in promptu est iudicare,
seu necessariò, seu pro libito ratiocinationem esse
tali entis possibilem, iuxta suppositionem secundam,
quo nihil desiderari potest neque ex parte recti,
neque ex parte connotati, quominus iudicetur esse,
tale ens rationale, siue principium ratiocinationis
vt constat.

Dices: etsi cognoscens illud ens esse animal, co-
gnoscat pariter connexionem, quam illud habet
cum ratiocinatione sibi possibili, non tamen ita ex-
pressè cognoscere connexionem istam, vt possit
quidpiam

quidpiam iudicare de termino eius; neque enim omnis cognitio connexionis inducit ad cognoscendum terminum, ut patet in oculis, qui videndo colorem, vident connexionem, quam color habet cum Deo, quin possint vilo modo Deum ipsum attingere. Ignorata autem ratiocinatione, quantumvis per illud iudicium dicta connexio cognoscatur, ignotum manere rationale defectu iudicii de connotato. Sed contra primò; quia ut constat ex certa doctrinà ex omnium sententia statutà in secundà suppositione iudicium quodvis de connexione existente siue evidens, siue obscurum, & tantum probabiliter sufficiens est ad inferendum terminum eius (alioquin impossibile esset ex antecedente solum probabili iudicare adhuc probabiliter consequens, omnisque subinde humanus discursus solum probabilis cessaret, quod patet esse absurdum. In quo iudicium intellectuale de connexione à simplici eius apprehensione, qualis est visio corporea, manifestè discriminatur) constat autem, qui iudicat illud ens eminens visum esse animal, connexionem eidem existentem, quam ipsum habet cum ratiocinatione, eodem iudicio iudicare, si non præscindit obiectivè. Contra secundò, quia non vicamque, sed evidenter iudicat dictam connexionem, siquidem eodem omnino modo iudicat illam, atque animalitatem, si non præscindit: quis autem dicat iudicium evidens de connexione existente non sufficere ad inferendum terminum eius? Contra tertio, quia si videns ens illud, fide humanà aut diuinà crederet esse ipsū cum ratiocinatione sibi possibili connexum, citra dubium posset inferre inde esse illi ipsam ratiocinationem possibilem, ut ex quibusvis veritatibus fide creditis aliæ, cum quibus illa connexa creduntur, passim inferuntur à nobis. Sed longè evidentius, quàm per fidem iudicat dictam connexionem, si non præscindit. Ergo. Contra quartò, quia æquè est evidens in casu posito esse illud ens animal, ac esse sensationem ab eo nascentem cum animalitate connexam: ergo seclusà præcisione, æquè evidenter iudicatur connexio illius entis ab animalitate indistincta, ac iudicatur connexio cum sensatione indistincta; sed iudicium de connexione sensationis inducit iudicium evidens de termino eius, nempe de animalitate: ergo & iudicium de connexione illius entis aliud quoque evidens inducit de termino eius, nempe de ratiocinatione possibili. Mitto alia, quia hæc satis sunt in re comperta. Per quæ manifestè conuincitur in casu, quem versamus, evidenter iudicatum iri, seclusà præcisione obiectivà, esse ens illud procul visum rationale, dum evidenter iudicatur esse animal, contra id, quod ex experientia supponitur: estò ad id sit necessarium iudicare ratiocinationem possibilem, quæ principij ratiocinandi extrinsecum connotatum est.

298 Addo tamen id necessarium minimè esse; quia supposità doctrinà, in quâ procedimus, de connexione causarum cum effectibus possibilibus, conceptus principij causatiui adequatè est condistinctus ab effectu causabili, atque ita in proposito conceptus rationalis, siue principij ratiocinandi à ratiocinatione possibili. Vnde si, ut Aduersarij fatentur, in casu nostro totum, quod rationale dicit in recto, iudicatur, ignorat solum ratiocinatione connotata, planè iudicatur totum, quod rationale dicit in suo conceptu, atque adeo nullomodo ignoratur esse ens illud rationale contra experientiam. Neque refert conceptum rationalis esse respectuum ad ratiocinationem sibi extrinsecam. Inde enim aut sequitur contra Aduersarios illum non posse

cognosci simul cum conceptu animalis, ut ipsi cognosci dicunt, non cogniti ratiocinatione, prout dicunt etiam non cognosci. Aut certe (quod ego verissimum puto) fat est, quod ratiocinatio simpliciter apprehendatur, ut talis conceptus iudicetur, uti evenit quoties, iudicata relatione etiam connexionis, sistimus ibi, nec pergitur ad inferendum, seu iudicandum terminum. Quod etiam planè pugnat contra Aduersarios; quia cum possimus pro libito simpliciter apprehendere ratiocinationem ipsi possibilem, quo nihil deerit, ut iudicet esse illud quoque rationale contra experientiam, si conceptum animalis à conceptu rationalis, quoad id, quod dicunt intrinsecè, non præscindit.

Hæc omnia dicta sunt factà hypothesi, quod 299 causa intrinsecè, & essentialiter sint connexa cum suis effectibus possibilibus. Ne tamen Aduersarij nostra argumentatione pressi ab istà hypothesi resiliant, sciant mutato casu ad aliam materiam, ubi similem connexionem negare nequeant, præclusum illis manere istud effugium. Posse autem mutari est certum, quia multa sunt connexa citra omne dubium cum suis connotatis, ubi idem argumentum effici potest, e. g. Posito, quod vera sit sententia Theologorum communis affirmans actionem, qua in nobis de facto producit gratia sanctificans, esse educativam, Scotistæ, qui id negant putantes creaturam esse, dum iudicant talem actionem esse actionem, negantes eam esse passionem, planè præscindunt obiectivè, aut simul ignorant talem actionem esse passionem, dum id negant, & sciunt, dum iudicant esse actionem, quod est implicatorium. Hic namque connotatum solum passionis, nimirum subiectum passuum nequit dici ignorari: tum quia passio iudicata iudicio de actione illud notificat iuxta argumentum factum, utpote citra omne dubium connexa cum illo: tum quia tale connotatum aliunde est cunctis manifestum, cum sit nostra ipsa anima recipiens dictam gratiam. Sufficiat hoc exemplum à multis, quæ possent afferri. Ex quibus omnibus liquidò apparet per experientias dictas satis conuinci, intellectum nostrum obiectivè præscindere.

Quod aliter stando in eodem exemplo de entitate hominis eminens visa probari potest, casu, quod videns illam ita iudicet esse animal, ut simul iudicet non esse hominem, uti potest contingere. Quo posito sic argumentor. Qui iudicat, *illa entitas intrinsecam habet potentiam sentiendi*, si non præscinderet obiectivè, nequiret simul iudicare: *illa entitas intrinsecam potentiam non habet ratiocinandi*, quia id esset idem omnino de eadem entitate simul affirmare, & negare contra principium ab omnibus receptum, à nobisque suppositum *suprà n. 242*. At simul iudicat utrumque, ut ponimus: ergo præscindit obiectivè. Nec potest satisfieri dicendo istas duas propositiones non esse eiusdem de eodem propter diuersa connotata, quæ habent ex parte prædicati. Tum quia non semper connotata diuersa impediunt contradictionem propositionum. Tum quia licet demus in præsentia impedire, cum proposito affirmatiua ut minimū inferat aperte contradictorium negatiua, iuxta superius dicta, perinde esset utrique simul assentire, atque assentire simul duabus contradictoriis. Quod planè impossibile est.

Respondet Arriaga *suprà n. 44*. Non repugnare 300 me affirmare simul, & negare idem obiectum, quando ex ignorantia puto esse diuersa, ut patet in illis, qui negant definitionem de definito, quando falsò putant

putant non esse illam veram definitionem, verba sunt eius. Quæ quidem aut præcisionem admittunt, aut nihil novi adferunt. Nam dum affirmo de illa entitate supradictâ esse animal, & simul nego esse hominem, aut puto hæc prædicata esse diuersa quoad intrinsecum, & ita manifeste præcindo, aut solum quoad connotata extrinsecâ, & id non interest, vt ostendimus. Exemplum de negante definitionem de definito non est e re, vt e. dicendis infra constabit.

301 Propterea ad aliud effugium familiare Recentioribus non præcipientibus de discretionem, & non discretionem ab aliis obiecti cogniti, se se recipit Arriag. n. 4. & seqq. dicens primò, tunc cognitionem aliquam esse confusam, quando non discernit suum obiectum à reliquis, tunc clarâ e contra, quando discernit. Quò fit, vt quo à pluribus discernitur obiectum, eò citius; quò verò à paucioribus, eò confusius cognoscatur. Deinde dicit, cognoscere aliquid esse animal nihil aliud esse formalissimè, quàm discernere illud à non animalibus; & cognoscere esse rationale, quàm discernere à non rationalibus. Vnde infert in casu argumenti facti cognosci quidem animal, & non rationale; non tamen, quòd aliquid ignoretur de entitate illa eminens vñ, sed, quòd tota ea cognoscitur cognitione confusâ discernente illam dumtaxat à non animalibus; non verò cognitione clariore discernente illam insuper à non rationalibus. Eadem doctrinâ vitur Arriag. tom. 1. in 1. part. disp. 9. à num. 5. & rursus à num. 35. vt defendat etiam per visionem intuitiuam magis, vel minus confusam posse distingui formalitates ex parte actus, ita vt possit intellectus affirmare de Deo, quod est ens, aut substantia, aut etiam, quod est vnus &c. ignotis reliquis attributis, & Trinitate personarum; non quod aliquid ignoret substantiâ diuinâ, sed, quod illam totam discernat, modo à non ente dumtaxat, modo à non substantia, modo à non vno &c. Quot hic inuoluuntur. Procedamus paulatim.

303 Et primum admissò toto assumpto, infero. Ergo casu, quod vna cognitio non discernat obiectum suum à pluribus, quàm alia, nihil erit, quo respondeas ad argumentum, & experientiam propositam. Pono igitur argumentum idem in diuersâ materiâ, & en omnes tue expensæ casu penitus sunt. Contingit passim inter scientificos, vt cognitâ aliquâ entitate quoad prædicatum specificum, plures proprietates cum ipsâ identificate, ignorentur. Ponamus ergo e. g. id euenire in homine, ne longius ab exemplo proposito recedamus. De quo cognoscatur quis, esse principium ratiocinandi, & nesciat an sit principium risus, aut admirationis, aut fletus. Ecce in hoc casu redeunt omnia argumenta facta circa cognoscentem animal, ignoto rationali, & tamen hic non habet locum tua responsio: nam à tam multis secerntur entitas hominis per cognitionem rationalis, quàm secerntur per cognitionem risibilis, aut admiratiui. Idem euenit in illis attributis diuinis, quæ in solidum sunt proprietates Dei, vt esse infinitum, omnipotentem, increatum, immensum &c. Constat enim non posse Deum discerni reuera à pluribus in quantum omnipotentem, quàm in quantum immensum, vel increatum &c. & tamen cerum est posse, de factoque sæpe ignorari aliquod horum attributorum, cognitis aliis. Quot iterum doctrina tua funditis corruit.

304 Deinde, quis vnquam dixit ad cognoscendum hoc animal clarè, & expresse necessarium esse, quod illud à cæteris entibus non animalibus discernatur?

nemo profecto; quandoquidem omnes experimur absque vllâ comparatione ad non animalia cognoscere nos vt implurimum vnumquodque animal indiuiduum, de quo vel cogitatio, vel sermo, vel externa sentatio occurrit, idque satis clarè, & expresse; sed demus ad distinctam cognitionem de hoc animali esse necessariam discretionem eius à non animalibus. Pariterque ad distinctam cognitionem de hoc rationali discretionem à non rationalibus: certè cum tam non animalia, quàm non rationalia confuso quodam conceptu ad talem comparationem comprehendere debeant, vt constet, sciri non potest per illam, vtrum eorum à pluribus discernatur, quàm alterum.

Dices non opus esse, quod sciatur vtrum discernatur à pluribus; sed hoc ipso quod entitas hominis discernitur à non animalibus, quotquot illa sint, quin possit discerni à non rationalibus, quotquot illa sint, cognosci solum in quantum animal, & non in quantum rationalis. Sed contra primò. Ergo iâ maior, aut minor claritas cognitionis non stat penes hoc, quod obiectum cognitum à pluribus discernatur, vt dicebas. Cõtra secundò. Discernere entitatē hominis ab entibus, quæ non sunt animalia, & non ab entibus, quæ non sunt rationalia, nihil est aliud, quàm factâ comparatione eius cum non animalibus, atque etiam cum animalibus, deprehendere dissimilitudinem, quàm habet cum non animalibus, & similitudinem cum animalibus. Et non posse diiudicare an inter animalia magis assimiletur rationalibus, quàm non rationalibus, vel vice versâ, vt ipse Arriag. fatetur. Ergo qui non discernit eam entitatem à non rationalibus, ignorat dissimilitudinem eius cum non rationalibus, similitudinemque cum rationalibus sufficientem, vt illa sit rationalis, cognitâ sufficiente similitudine, quàm habet cum vtriusque, vt sit animal, vt sit viuens, vt sit substantia, vt sit ens. Quod est manifestè præcindere obiectiue vnam similitudinem ab aliâ, siue quamdam similitudinem à quadam dissimilitudine, quæ tum cum extremis similibus, ac dissimilibus, tum inter se sunt realiter prorsus idem, iuxta communem iam, ipsiusque Arriag. sententiam de indistinctione relationum à fundamentis. Et sane non discernere vnum extremum ab altero, vtroque concepto, loquendo vniuersè, non potest non esse ignorare aliquod ipsorum prædicatum aut cum altero, aut cum vtroque identificatum, cognitis aliis prædicatis notioribus, quod euidenter est obiectiue præcindere.

Præterea si cognoscere aliquod alicuius rei prædicatum nihil est aliud, quàm illam discernere, siue discriminare à non habentibus tale prædicatum, sequitur differentiam specificam, & omnes proprietates veras cuiusque rei vnum, & idem prædicatum esse, quandoquidem ab eisdem omnino extremis discriminatur quælibet res per differentiam specificam, & tales proprietates. Itaq; idem erit formaliter in homine esse rationalem, esse admiratiuum, risibilem &c. quandoquidem idem formaliter est in ipso esse re verâ dissimilem non rationalibus, ac esse dissimilem non admiratiuis, non risibilibus &c. vtpote, quæ reuera eadem sunt omnino. Vnde sequetur, qui semel scit cuiusvis entis differentiam, nullam posse ignorare proprietatem eius, aut qui scit aliquam proprietatem, eo ipso scire omnes. Quod, quàm sit absurdum, nemo non videt.

Denique in casu argumenti facti, vt quis iudicet eam entitatem procul aspectam esse animal, fat est, quod iudicet esse eam principium sensationis absque vllâ memoria discretionis talis entitatis ab aliis,

aliis. ut est notissimum. Pariterque absque memoria simili sufficeret iudicare eam esse principium discursus ad iudicandum esse eam rationalem. Ergo quod hoc non iudicetur, non nascitur ex ignorantia discriminis talis entitatis ab aliis, sed ex eo quod nescitur, an ea sit principium discursus, quod sine præcisione obiectiua nesciri non potest, ut ostendimus, ampliusque ostendimus in *seqq.*

308 Postremo, quis hæcenus cogitavit, nedum asseruit, eos, qui vident intuitivè, eiusmodi discretivis comparationibus indigere ad iudicandum de obiectis visis? quando apud omnes citra omne dubium est statum videntes intuitivè, obtutu quodam ad hæc iudicare de obiecto viso, quod ipsum est in se citra omnem extrinsecam, extraneamque comparationem; idque vel magis, vel minus clare iuxta qualitatem visionis. Stat itaque absque fundamento contra experientiam, ac demum sine successu intrudi huiusmodi rerum discretiones ad declinandam vim argumentorum, quæ pro præcisionibus obiectivis ab intellectu nostro oriundis valide militant.

309 Quædo supra *num.* 37. cum sibi argumentum, de quo agimus, obiectisset, & parvi momenti, & soluti facie, & instantiæ obnoxium illud esse arbitratum, solutio ab ipso exhibita ipsa est, quam impugnauimus petita à diversitate connotatorum, nam alia, quam adiungit, non est ad casum nostri argumenti, sed ad alium, quem ipse ponit. Instantiam autem desumit à visione coloris, ex vi cuius nec sensus, nec intellectus potest discernere an ille sit viridis, vel niger, etsi feratur in differentiam specificam eius; cum tamen bene cognoscat rationem genericam. Vnde ita arguit. Totum præcisionum fundamentum desumitur ex eo quod intellectus discernat rationem genericam, & non specificam. Sed idem contingit in sensibus; & tamen in sensibus hæc præcisiones non admittuntur: ergo neque ex hoc fundamento præcisiones sunt in intellectu admittendæ. Quo destructo vix mediocriter aliud reperitur ad has præcisiones suadendas. Verba sunt eius. Cæterum cuius momenti, & quantæ difficultatis sit argumentum factum, & quot insuper aliis, quamque firmis fundamentis sententia præcisionum nitatur, legentibus totam hanc questionem iudicandum relinquæ. Modo, ut perspicue appareat, quam vim habeat instantia opposita, & quomodo potius prodest illa, quam obest nostræ doctrinæ, suppetitans nobis materiam, vnde premamus Aduersarios. Suppono primò per sensus externos nullatenus obiectivè præcindi, quia sua illi obiecta cognoscunt per proprias species; & præcisio obiectiua solum effici potest per facultatem cognoscentem per species alienas, ut ex dicendis in decursu apparebit. Ex quo patet per sensum externum omnia prædicata cum obiecto identificata omnino indiuisim, eodemque prorsus modo tangi siue clare, siue confuse iuxta qualitatem sensationis.

310 Suppono secundo intellectum nostrum solum primas apprehensiones obiectorum singulorum oriundas ab externis sensationibus elicere per proprias species. Iudicia enim etiam prima absque usu alienarum specierum elicere nequit. Et quamvis conceptus communes primarios sensibilibus obiectorum quodammodo per species proprias efformet, atque adeo illi simplices sint nullam supponentes, aut inuoluentes formalitatem præcisionem; In cæteris tamen quibusque conceptibus, quos circa obiecta sensibilia format, perinde atque circa non sensibilia videtur speciebus alienis, & ad extrinsecam conno-

tata comparationibus, unde conceptus generici sensibilibus obiectorum, atque etiam specifici secundarij nequeunt non esse comparatiui ad connotata extrinseca. Quæ omnia latius explicata sunt supra *disput.* 2. *quest.* 3. Ex quo patet conceptum genericum coloris non posse non connotatiuum esse, formatumque per speciem alienam. Arbitror autem illum consistere in conceptu obiecti distincti à luce, & per solum visum tangibilis. Sicut conceptus odoris genericus nihil est aliud quam qualitas solo olfactu tangibilis, & conceptus saporis genericus qualitas sensibilis per solum gustum, &c.

Suppono tertio: ut intellectus noster ex vi sensationum externarum inter obiecta sensibilia possit discernere, & cuiusnam illa sint naturæ, siue specificæ, siue etiam numerice diiudicare, certum expressionis, seu claritatis gradum debere sensationes ipsas attingere, obiectaque item certum diversitatis, aut conuenientie gradum habere. Iam remissa enim, seu tam obscuræ possunt esse sensationes, tam exiguaeque obiectorum aut differentia, aut conformitas, ut intellectus de propria ipsorum naturâ, seu specificâ, seu numerica nequeat ferre iudicium; tametsi possit iudicare de illis aliquod prædicatum genericum, in quo cum rebus aliis conspirant, collectum scilicet per discursum captâ occasione ex sensationibus. His positis.

Respondet ad instantiam propositam *num.* 309. 311 quando visio coloris viridis, vel propter distantiam obiecti, vel propter aduersam medijs, aut organi dispositionem adeo est obscura, ut nequeat intellectus vi eius discernere num sit obiectum visum viride, vel nigrum, vel alterius coloris; cum tamen bene possit iudicare in genere esse illud coloratum, seu habens colorem. Tunc sanè per visionem externam nullatenus discerni genus coloris à differentia; imò nec per apprehensionem internam à tali visione immediate oriundam; quia cognitiones istæ indiuisim omnino tangunt eâ obscuritate, quâ tangunt quidquid realiter est color viridis, in quem feruntur. Vnde neque intellectus præcisè ex vi notitiæ obiecti per talem visionem sibi ingesta iudicat illud esse coloratum; sed aliunde ad id iudicandum discursu ducitur; nimirum quia manifestè experitur per oculos tale obiectum sentiri, & alias scit quidquid per oculos intrat, & non est lux, eo ipso esse colorem, quo discursu conceptum coloris, seu colorati obiecti format utens ad id specie alienâ. Sicque genus coloris à differentia præcindit, nullâ præeunte præcisione factâ per sensum. Pariterque euenit in iudicijs similibus, in quibus, ut dixi, semper, & necessariò interuenit usus alienarum specierum. Recognoscantur plura ad rem dicta *disput.* 2. *quest.* 3. En quomodo instantia nobis opposita à proposito experimento desumpta nihil momenti contra nos adfert. Videamus modò quantum contra Aduersarios inferat. Sitque.

Secundum argumentum. In dato exemplo de colore viridi eminè visio iudicat videns illum esse colorem, & nequit iudicare an sit viridis, imò fortasse delusus iudicat esse fuscum. Ergo præcindit obiectivè genus à differentia. Probo consequentiam; quia hic effugium connotati ignoti non videtur habere locum; cum enim differentia coloris viridis conceptu absoluto sit cognoscibilis, citra omnem ordinem ad extrinsecum connotatum, ut constat ex dictis, ignorare differentiam, cognito genere, coloris viridis non erit ignorare connotatum entitatis talis coloris, sed ignorare aliquid de entitate ipsâ cognito alio

cum eadem identificato, atque adeo præcindere. Verum huic exemplo non est hærendum, quando sexcenta alia pleniora suppetunt ad subuertendum hoc alylum connotatorum, præter illa, quæ iam produximus agentes de Deo. sit ergo.

314 Tertium argumentum. Sepe scimus rem aliquam esse à Deo productam per creationem; ignoramus tamen an talis creatio realiter sit identificata cum ipsa re creatâ, vel secus: ergo casu, quod sit identificata citrà omnem extrinseci connotati ignorantiam, quæ hic non datur, ignoramus talem identitatem cognitis aliis rei prædicatis ab eâ indistinctis, quod est præcindere. Sæpe etiam cognoscimus duas res esse inter se similes; ignoramus tamen an sint æquales in perfectione, quo casu eas inter se præcisè conferimus, nullo forinsecus connotato spectato, ut patet. Ergo supposito quod similitudo, & æqualitas realiter non est quid distinctum ab ipsiis rebus similibus, & æqualibus, ut fert communis, & vera sententia Aduersariorum, inenitabilis est in tali casu præcisio obiectiua, ubi & similitudo cognita, & æqualitas ignorata adequatè est idem realiter cum dictis duabus rebus. Tandemque euenit cum, cognitis duabus rebus, quoad alia prædicata, nescimus an illæ sint inter se connexæ, aut an sint oppositæ, vel absolutæ, vel respectiue ad tertiam, quam etiam nescimus. Sæpe insuper tam in physicis quam in moralibus scimus aliquam entitatem esse actum alicuius subiecti, esse accidens eius, esse ei dissimilem in naturâ, & inæqualem in perfectione, tum posteriorem secundum originem, &c. & tamen ignoramus an sit ea tali subiecto consona, aut dissona, conueniens, vel disconueniens, bona vel mala, &c. Quocirca sæpe decepti putamus nobis bonum, & appetibile, quod nobis malum est, & odibile; gnari nihilominus aliorum prædicatorum, quæ illud re vera habet respectiue ad nos. Ergo cum priores veritates cognita in omnibus huiusmodi casibus quoad nihil prorsus seu directum connotatum distinguantur à parte rei à posterioribus ignotis, ab his haud dubiè præcinduntur per cognitionem sæpe denique plurium conceptuum diuersorum eiusdem entis vnicum tantum est connotatum, ut euenit in conceptibus subiecti potentia, & actus, tum in conceptibus diuersorum actuum comparatis ad eundem terminum, realiterque identificatis. Fitque, ut cognitio aliquo horum conceptuum, alterum ignoremus; euidenter enim scire solemus Deum cognoscere aliquod obiectum, ignorantes, vel dubitantes an illud amet; cum tamen cognitio, & amor talis obiecti, quod vnicum est vtriusque actus connotatum, in Deo realiter sint idem. Verum quia præcisio obiectiua actuum liberorum Dei specialem habet difficultatem infra suo loco tangendam: pono alia exempla. Sæpe scimus aliquam entitatem potentiam habere ad aliquem actum; nescimus tamen, aut dubitamus an ea sit cum tali actu necessariò connexa, an illum exigit, vel appetat aut absolute, aut datâ tali, vel tali hypothese; Cum tamen potentia, connexio, & appetitus realiter sint idem, & idem habentes connotatum. Tum omnes sciunt solem existere, & esse idem sibi ipsi; & tamen multi dubitant, aut ignorant an sol realiter sit idem cum sua existentia; cum tamen sol, eius existentia, & identitas vtriusque vel nullum, vel idem connotatum habeant. Mitto plura exempla, quæ passim occurrunt, & facile quisque

Pharus scient. Tom. I.

poterit meditari. Per quæ connotatorum effugium euidentissime Aduersariis manet præclutum.

Quomodo autem eis non liceat, aut certè non 315 prohiere recurrere ad alia effugia diuersorum mediolorum, vel diuersarum cognitionum, quod in vrgentioribus angustiis, ubi connotatorum deest subsidium, se solent recipere, ex dictis iam in superioribus satis compertum est. Etenim quælibet veritas obiectiua indifferens est, ut per diuersa media noscatur, neque ex eo quod cognoscatur per media diuersa, desinit esse eadem veritas formalissime. Ob id enim in scientiis ad eandem formalissimam veritatem obiectiuam probandam pluribus, diuersisque argumentis, hoc est, pluribus, diuersisque mediis uti solemus. In ordinario etiam conuictu idem ipsum formaliter modo per experientiam, modo per discursum, modo per fidem humanam, modò per fidem diuinam cognosci solet, ut est notissimum. Tantum abest, ut cognita tota re adequatè per vnum medium, veritas aliqua ab illa indistincta ignorari possit ex eo præcisè, quod non cognoscitur per aliud. Ratio à priori, quia medium, per quod aliud cognoscitur, eatenus ad cognoscendum illud inducit, quatenus præcognoscitur ipsum connexum cum illo: nihil autem vetat cum eadem formalissima veritate obiectiua plurima, & diuersa media connexa esse, ut taliaque prænosci. Itaque si iudicans duas res esse inter se similes, & iudicans eandem esse inter se æquales, eandem omnino, atque indiuisam ex parte obiecti veritatem in talibus rebus attingunt suis iudiciis, impossibile prorsus est, quantumvis per media diuersa illam attingant, quod non iudicet quilibet de talibus rebus, quidquid iudicat aliud, & consequenter, quod aliquis ignoret id, quod in ipsiis rebus aliud agnoscit. Poterit quidem aliud clariùs; aliud obcurius idem ipsum cognoscere penes diuersitatem mediolorum, quibus ad illud ipsum cognoscendum ducuntur: at ignorare aliquem in rebus eisdem, quod in illis aliud cognoscit, quando idem ipsum, nec amplius, nec minus in illis cognoscit vterque, euidentissime profectò repugnat in terminis ipsis. Tum sic. Ergo impossibile est aliquem prædictorum iudicare de dictis rebus esse similes, & non iudicare esse æquales, quibuscumque demum mediis ad id iudicandum ducatur. At hoc manifestissimè oppositum est experientia, per quam constat posse aliquem de rebus supradictis scire, quod sunt similes, ignorantem prorsus an sint æquales. Ergo qui iudicat eiusmodi res esse similes, non eandem, sed diuersam ex parte obiecti iudicat veritatem, atque qui iudicat de eisdem esse æquales, & consequenter primus similitudinem ab æqualitate, secundus autem æqualitatem à similitudine manifestè præcindit; cum tamen similitudo, & æqualitas realiter idem omnino sint. Profectò discursus iste euidentissime videtur rem demonstrare. Ex quo tandem planè consequitur, quod sint cognitiones, aut non sint inter se diuersæ ad nostrorum argumentorum vim declinandam nihil prorsus præstare, quandoquidem diuersitas mediolorum non præstat, à quibus potissimum cognitiones suam hauriunt diuersitatem.

Quo verò pacto nec aliud, quod interdum Aduersarij tentant effugium, de discretionem, aut non discretionem obiecti propositi ab aliis, quidquam

H h illis

illis prodesse possit, satis, superque ostensum est *supra n. 302. & seqq.* Constat enim ex *ibi* dictis hoc ipsum, quod est non discernere obiectum propositum ab aliis abique præcisione obiectiua constare non posse. Præterquam, quod eiusmodi effugium alia fert secum satis aliena ab experientia, à ratione, & à veritate, vt *ibi* monstrauius.

377 Quartum argumentum adhuc insistent in præcludendo connotatorum effugium est. Non solum in re, quæ comparatur ad connotata diuersa, sunt distinguibiles per nostram rationem plures formalitates, adeo vt iudicatur vnà, alia ignoretur: sed etiam in ipsis connotatis, vt est notissimum: quia nullum est excogitabile connotatum, in quo non distinguat intellectus noster diuersa prædicata, vt genus proximum, & remotiora speciem, differentiam, proprietates &c. Igitur pro cuiusque rei connotatis alia sunt ab Aduersariis connotata querenda, & pro his alia, & sic in infinitum; & consequenter dicendum, quoties nos ea, quæ concipimus, conceptibus inadæquatis concipimus, vt ferè semper fit, aut concipere infinitam seriem connotatorum, factis simul infinitis comparationibus, aut circulum agere comparando vnum ad aliud, & vice versâ, vel immediatè, vel mediatè. Quorum tamen neutrum ab Aduersariis dici posse manifestum mihi est. Si enim dicant primum, imprimis admittunt rem non solum apertè falsam, sed planè impossibilem, facere scilicet intellectum nostrum infinitas comparationes infinitorum entium simul, quin sistant in aliquâ vltimâ, concipiendo e. g. A relatè ad B, & B relatè ad C, & C relatè ad D, & ita deinceps sine fine. Deinde, hoc etiam deuorato absurdo, integra remanet difficultas, quia cum ea infinita connotatorum series conceptu inadæquato concipiatur, aut saltem possit concipi, quoad aliquam sc. formalitatem, & non quoad reliquas. Si ad istum modum concipiendi requiritur connotatum extrinsecum vltra omnia omnino connotata, aliud adhuc connotatum querendum est, & assignandum quod est implicatorium in terminis. Si autem dicant secundum, dari videlicet mutuam, seu circularem connotationem, præterquam quod alienum hoc est ab experientia: quia verè non intelligimus hoc modo, iterum relinquunt integram difficultatem, quin præcisiones obiectiuas per hanc viam possint eludere, iuxta eam enim necessarium est, vt intellectus cognoscendo perueniat ad entitatem nullum connotatum habentem vltra entitates ab intellectu cognitatas, quæ proximè, vel remotè connotant ipsam: vnde manifestè consequitur, dum talis entitas relatè ad aliquam ex dictis entitatibus retrogradâ, seu mutuâ connotatione cognoscitur inadæquatè, vti & reliquas cognosci ponimus, quoad vnâ scilicet, aut alteram dumtaxat formalitatem, ignotis aliis, ineuitabilem prorsus esse præcisionem obiectiuam in illâ, quia iam, quod de ipsâ ignoratur in ignorantiam alicuius connotati reduci nequit, quandoquidem cuncta, quæ talis entitas connotare potest, cognita supponuntur. Nec dici potest talem entitatem postremam in connotatorum serie necessariò debere concipi adæquatè, quoad omnia sua prædicata, quo cessat argumentum; quando exploratissimum est experientia in quâvis serie connotationis omnes, & singulas entitates ad illam spectantes, quoad vnum tantum, aut alterum prædicatum, & non quoad reliqua, quæ habent posse cognosci à nobis, vt quisque ad

exempla descendens facilè deprehendet.

Quintum argumentum penitus tandem labefactans, & diluens connotatorum asylum, quod sanè pulchrum iuxta, atque validissimum est, ita formari potest. Hæc propositio est euident. *Omnia, & singula, quæ Deus iudicat, obiectiue sunt vera*, quia euident est, Deum falli non posse; falleretur autem, si iudicaret aliquid, quod obiectiue verum non esset. Igitur dum ego assentior tali propositioni, euidenter scio de omnibus, & singulis, quæ Deus iudicat, vera esse obiectiue. At de plerisque, aut etiam de omnibus, vel cunctis, vel aliqua saltem prædicata cum ipsorum veritate obiectiua realiter identificata prorsus ignoro. Idque non ex ignorantia adæquatâ connotatorum eorum, quia nullum est excogitabile connotatum, de quo non sciam per dictum assensum esse obiectiue verum, cum nullum sit excogitabile, quod Deus aliquo modo non iudicet. Igitur per talem assensum manifestè præscindo conceptum obiectiuum veri ab aliis prædicatis repertis in omni obiecto iudicabili à Deo, & à me ignotis. Confirmatur, & declaratur vis argumenti, Per iudicium, quo assentior dictæ propositioni, non scio quidquid scibile est in omnibus obiectis scientia diuinâ, vt est notissimum. Aliâs, quâ claritate cognosco de omnibus, & singulis, quæ Deus cognoscit, esse vera obiectiue, cognoscerem cetera omnia prædicata, quæ illa habent, fieretque, vt eo solo iudicio plenè, & euidenter scirem quidquid per omnes scientias ab hominibus scibile est, quod est ridiculum. Ergo ignoro aliquid de dictis obiectis scientia Dei: Sed id, quod ignoro, nequit esse res, aut negatio rei adæquata, quia nulla est res, aut negatio rei siue possibilis, siue impossibilis, de quâ non sciam per dictum iudicium prædicatum veritatis obiectiue identificatum cum illâ, saltem ex parte. Ergo, quod ignoro, residua prædicata sunt, à quibus subinde illud obiectiue præscindo. Hoc argumentum in aliis materiis similibus potest etiam formari. Per quæ omnia manifestissimè præclusum est non præcindentibus effugium adeo ipsis familiarè diuersorum connotatorum.

Sextum argumentum. Sublatis præcisionibus obiectiuis è medio, tollatur necesse est omnis discursus humanarum scientiarum, quæ metaphysicè procedunt, hoc est, menstrando in rebus, de quibus agunt, ex primis passionibus metaphysicis secundas, ex secundis tertias, ex tertiis quartas, & sic deinceps. Cuiusmodi sunt Metaphysica, Mathematicæ disciplinæ, Ethica, legitima Logica, bonæque ex parte etiam Physica, & vniuersim reliquæ omnes, quæ his aliquo modo subalternantur. Tollitur etiam è medio labor has scientias addiscendi. Tollitur eiusmodi proprietatum ordo prioris, & posterioris. Quo & ipsarum scientiarum mirabiles ordines, seriesque ruunt. Tollitur inæqualitas doctrinæ in iis, qui docent, & addiscunt, præsertim quando in paucis principiis nituntur scientiæ conclusiones, vti euenit in Geometriâ, Arithmetica, Mechanicâ, & aliis huiusmodi. Quæ omnia, quàm sint absurda nemo non videt. Sequi autem illa ex ablatione præcisionum obiectiuarum, inde apparet; quia si non præcinderemus obiectiue, cum primum quisque primas passiones, seu proprietates rerum, ex quibus principia scientiarum constant, assequeretur, eodem actu, eademque subinde certitu

certitudine, & claritate ceteras omnes cum primis identificatas vno ictu obtineret, cessaretque discursus, & labor, qui ad illas obtinendas impenditur, quin per ætates integras tum hominum, tum sæculorum penitus possint exhaustiri; essentque subinde pares in cuiusvis scientiæ doctrina, quicumque semel principia talis scientiæ callerent. Asserere autem vltiores veritates identificatas cum principiis scientiarum defectu notitiæ connotatorum statim non detegi, atque ideo necessarium esse discursum ad illas capiendas; recurrere est iterum ad asylum funditus iam *suprà* subuersum; & quod iterum multis exemplis in præcti posset euerti. Sufficiat tamen vnicui ex Geometria, quæ apud Euclid. *libro 1. Elem. proposi. 32.* demonstrat in omni triangulo omnes tres angulos æquales esse duobus relictis: proprietates quidem triangulorum ante eam demonstrationem ignota, citra ignorantiam omnium omnino connotatorum ac terminorum eius, qui sunt *triangulum, angulus, angulus relictus & æqualitas* notissimi omnes per definitiones præpositas in ipso scientiæ vestibulo. Quin imò omnes veritates totius Geometriæ, Mechanicæ, & aliarum Mathesis partium pro exemplo eidentissimæ sunt; quia nulla earum ignoratur, dum ignoratur, defectu notitiæ connotati, cum omnes intra metas paucissimarum, notissimarumque terminorum continentur, consistantque in æqualitate, aut inæqualitate, in proportionem, aut in proportionem aliquarum quantitatum aliàs notarum, aut in paucis etiam & notis harum affectionum speciebus. Recursus etiam ad ignorantiam mediorum iam satis, superque in vniuersum *suprà* præclusus, hic speciatim potius comprobatur præcisiones, quam illas eludat; nam ignorare media, quibus ex principiis dictarum scientiarum deuenitur ad conclusiones, nihil est aliud, quam ignorare connexiones, quibus priores rerum passionēs, ex quibus principia coalescunt, cum posterioribus connexæ sunt. Quod ipsum plane est obiectiue præcindere, quandoquidem passionēs metaphysicæ rerum priores & posteriores, ipsarumque connexiones idem reipsa sunt.

Septimum argumentum ex cunctis notissimæ humani iudicii naturæ depromi potest. Concors enim omnium sententia est nos pro hoc statu nihil iudicare posse nisi componendo, si sit iudicium affirmatiuum, vel diuidendo, si sit negatiuum. Huicmodi autem compositionem, & diuisionem esse obiectiuam, ita quod ex parte obiecti non possint non duo saltem conceptus nobis representari, alter per modum actus respondens verbo, alter per modum subiecti respondens nomini; quorum alter per affirmationem alteri tribuatur, atque ita componatur, siue coniungatur cum illo, aut per negationem remoueatur, atque ita diuidatur, siue disiungatur ab illo, *superius disputatione 2. quæst. 4.* auctoritate, & ratione monstratum est. Vnde patet, quoties id, quod alteri iudicando attribuimus, ab ipso realiter distinctum non est, non posse non præcisionem obiectiuam, de qua tractamus, intervenire. Tam familiare est nostro intellectui obiectiue præcindere. Recole doctrinam traditam *loco citato* circa proprietates nostri iudicii. Ex eis enim deprehendes satis apertè neutiquam posse nos iudicare absque obiectiui præcisionibus. Et sanè, cum plerique eorum, contra quos agimus, vt Hurt. *disputatione 7. de Anim. sectio 2.* Arriag. *disputatione 6. de Anim. sect. 4.* Ouiedo *con-*
Pharus Scient. Tom. I.

tron. 6. de Anim. punct. 2. & alij opinentur iudicium nostrum actum esse in se simpliciter tangentem indiuisibiliter subiectum, & prædicatum, & eorum conuenientiam, siue disconuenientiam; aut habent contra Arist. & omnes asserere intellectum per iudicium nec componere, nec diuidere, aut debent fateri compositionem, & diuisionem, quam facit, ex parte obiecti se habere, quod sine pluralitate conceptuum obiectorum, atque adeo sine præcisione obiectiuâ constare non potest.

Et confirmari potest hæc ratio: primò quia iudicium humanum suâ naturâ est comparatiuum, vt experientia ipsa monstrat, & omnes fatentur. Igitur ubi illud circa obiectum, aliàs reipsâ indiuium versatur, non potest non præcisio obiectiuâ interuenire, quandoquidem comparatio, nisi inter conceptus distinctos, nullatenus potest fieri, vt constat, eosque ex parte obiecti se habentes; conceptus quippe obiectiuos comparat iudicium nostrum, non formales, vt etiam est notum. Secundò confirmatur: quia ex isto naturali modo, quem habemus, iudicandi, & concipiendi obiecta, nascitur diuersitas concretorum, & abstractorum tam obuia in scientiis, vt *loco citato* declarauimus; nemo autem est, qui non experiatur, si aduertat, & fateri velit, conceptus abstractos, & concretos diuersos sibi ex parte obiecti, atque adeo inter se distinctos, siue præciosos obiectiue representari. Tertiò confirmatur ipsum ex diuersitate nominum pro talibus conceptibus impositorum, nomina quippe diuersa ordinariè conceptibus obiectiui diuersis; non verò eisdem solent imponi. Neque enim nos ad imponenda diuersa nomina solâ diuersitate conceptuum formalium, hoc est, cognitionum inducimur, aliàs nullus esset obiectiuus conceptus, qui innumerâ nomina non haberet diuersa, quia nullus est, qui innumeris diuersis cognitionibus non sit cognoscibilis, aut per diuersa media, aut aliter. Et quidem variari nomina dumtaxat penes varietatem conceptuum obiectiuorum, non itidem formalium, vel ex eo constat, quod non ad formales, sed ad obiectiuos conceptus significantes imponuntur, eosque non vt cognitos reduplicatiue, sed specificatiue quantum ad id, quod cognitum; seu menti nostræ representatum est. Quartò confirmatur idem ipsa nominum, cognitionum, obiectiuorumque nomenclatura ab omnibus, nemine refragante, hucusque recepta. Cur namque alia nomina, obiectaque per illa significata abstracta, & alia concreta dicuntur, nisi quia priora aliquid abstractum, siue præcisum ab alio; posteriora verò aliquid compactum ex illo abstracto, & ex residuo, præ se ferunt? Cur cognitio, quâ obiecta insensibilia per alienas species concipimus, in statu præsentis abstractiua vocatur, nisi quia suapte naturâ præcisua formalitatem est abstractio, quippe propriè dicta idem est, ac præcisio: quia vna veritas ab aliâ, cum quâ identificatur, non potest abstrahi, seu (quod idem est) separari absque præcisione, vt est notum. Nomina præterea adiectiua ideo talia dicuntur, quia adiciunt aliquid supra subiectum, de quo prædicantur, quod adiectum, quando realiter non est distinctum ab ipso subiecto, vti sæpius contingit, necessariò debet esse obiectiue præcisum: nam idem omnino neutiquam dici postea dici sibi ipsi.

Octauum argumentum ex iis, quæ passim eueniunt
H h 4 niunt

niunt discursui nostro, potest sumi. Sapientissime enim contingit in scientiis humanis, ut antecedens evidens sit, illatio autem, vi cuius consequens inferitur, tantum probabilis. Quod tamen abique præcissione obiectivâ nequaquam posset evenire; illatio quippe in connexione antecedentis cum consequente ab ipso antecedente realiter indistincta mittitur; nec aliud est illationem esse probabilem, quando antecedens est evidens, quam esse probabile iudicium de connexione antecedentis cum consequente, quando iudicium de antecedente ipso evidens est. Ambo enim ista iudicia vel formaliter, vel æquivalenter præcedunt ex parte antecedentis discursui nostri, antequam eliciatur conclusio, quam ipsum caulat, ut latè explicui *disp. 2. quæst. 5.* Iudicare autem antecedens evidenter, & non iudicare evidenter, sed tantum probabiliter connexionem eius cum consequente planè est præcindere obiectivè. Quemadmodum iudicare utrumque antecedens, & penitus ignorare connexionem, ut sæpe etiam usu venit. Hic namque non possunt Aduerarij confugere ad ignorantiam connotati talis connexionis, quod est consequens ipsum, cum certum sit ad iudicandam connexionem necessarium non esse, quod simul cum ipsâ iudicetur ex parte antecedentis consequens iudicandum postmodum per conclusionem, ut alias in hac *q. tetigi, quæst. illa 5. citata* fultus exposui.

313 Nonum argumentum potest sumi à Memoria nostra, quæ sæpenuerò recordatur vnius formalitatis, immemor aliarum eiusdem entis, à quibus subinde & præcindit illam, & supponit præcisam per cognitionem præuam, unde species memoratiua, quæ postea ad talem formalitatem præ reliquis cognoscendam excitatur, relicta est.

314 Decimum argumentum. Ex his duabus propositionibus obiectivis nobis circa attributa Dei propositis, *Sapientia est Sapientia; Sapientia est Iustitia*, primæ longè facilius, promptiusque assentimur, quam secundæ. Prima evidentissima est ex terminis ipsis, imo ob evidentiam nimiam non doctrinalis dicitur. Secunda ex terminis non est nota, aliundeque subinde identitas realis prædicati cum subiecto debet nobis notescere, ut ei possimus assentiri. Prima in utroque sensu formali, & identico vera est; Secunda solum in sensu identico. Quæ differentia aliunde præfata nasci non possunt, nisi quia sapientia, & iustitia perinde nobis apparent ut duo conceptus obiectivi inter se præcisi, & distincti, ac si realiter distincti essent; cum tamen sapientia à se ipsâ nullatenus distincta repræsentetur. Hinc difficultas assentiendi secundæ propositioni. Hinc necessitas mediij, quod ostendat eos duos conceptus reipsâ non esse distinctos, ut sunt in intellectu obiectivè. Hinc esse propositionem ipsam falsam in sensu formali, iuxta quem affirmatur prædicatum esse idem cum subiecto non solum re ipsâ; sed etiam prout apparent in mente quarum identitatum secunda desit in præsentia. Tantundemque de similibus propositionibus tum in creatis, tum in diuinis licebit meditari. Ex quibus satis clarè colligitur formalitates eiusdem entis, quibus diuersa nomina non synonyma imposita sunt, ex parte obiecti præcindi à nobis: diuersitas namque connotatorum dumtaxat, aut cognitionum, estò semper adesset, diuersitatem commemoratorum effectum nullatenus causare, posset, ut cuique rem sincere consideranti manifestum fiet.

Vndecimum argumentum. Si non præcindi-
mus obiectivè, omnino è medio tollendus est modus ille vltimatissimus, & vtilissimus ad rerum essentias, ac proprietates perferendas argumentandi ex aliquâ hypothese impossibili, quo passim vtuntur Theologi, atque Philoſophi tum in diuinis, tum in creatis. Quotiescumque enim ex parte hypothese ponitur vna formalitas, negatâ aliâ identificatâ cum illâ, vel è conuerso, ut fere semper fit, implicaretur in adiecto, ut aiunt, essetque hypothesis, & tota argumentatio inutilis, sic quæstio illa celebris in materiâ de Trinitate. An si Spiritus sanctus non procederet à Filio, distingueretur ab illo, in nullo sensu posset tractari, qui non esset implicatorius in adiecto, reddensque subinde quæstionem inutilem, & nugatoriam; cum enim processio passiva Spiritus sancti, quâ à Filio procedit, realiter sit idem cum totâ substantiâ, & existentia Spiritus sancti, si obiectiuam formalitatem præcissionem excludas; idem erit querere. An si Spiritus Sanctus non procederet à Filio distingueretur ab illo? ac querere: An si non daretur, nec esset in rerum naturâ. Spiritus sanctus, distingueretur à Filio? Quo, quid ad rem insulsus, ne dicam sultus? At verò præcisus in processione passivâ Spiritus sancti duabus formalitatibus obiectivis, altera respectivè ad Filium, altera respectivè ad Patrem; vtiliter negatâ priori, & affirmatâ posteriori ex parte hypothese abique vllâ implicatione in adiecto procedit quæstio proposita in hunc modum. An si Spiritus sanctus non à Filio, sed à solo Patre procederet, à Filio ipso realiter distingueretur? Quanti autem momenti fuerit antiquitus hac quæstio ad probandam contra Græcos processionem Spiritus sancti à Filio, in materiâ de Trinitate notatur. Tantundemque dicendum venit de cæteris quæstionibus similibus.

Duodecimum argumentum. Contingit ut de
eisdem rebus secundum diuersa earum prædicata tractent scientiæ diuersæ, quod sine præcissione obiectivâ non posset fieri. Sic de actibus nostri intellectus disquirat ea pars Physicæ quæ tractat de Anima; an sint vitales, & quomodo, an spirituales, vel corporei; an in actione, vel in qualitate consistant &c. cum tamen Logica de eisdem disputet, quatenus sunt vniuersales, vel singulares, siue de obiecto vniuersali, vel singulari, quatenus sunt simplices, vel complexi, conditionati, vel absoluti &c. idemque in aliis diuersis scientiis pariter solet evenire.

Decimum tertium argumentum. Contingit
ut quis deceptus iudicet distinguere inter se ea, quæ realiter sunt idem, ut, qui negabant Angelos esse Spiritus. Qui dicebant personalitates, aut etiam alia attributa Dei, & essentiam non esse idem. Decreta Dei ab eius substantiâ distinguere, & similes. Quo casu, qui ita iudicat, nequit non duplici titulo obiectivè præcindere; primò, quia nequit non concipere ut duo prædicatum, & subiectum, quicumque iudicat vnum non esse alterum. Si enim vtrumque ut vnum conciperet, nequaquam posset id iudicare, cum evidentissimum sit vnumquodque à se ipso nullatenus distinctum esse. Secundò, nam, qui planè sciens essentiam secum ipsâ idem esse, iudicat eam non esse idem cum attributo, manifestè præcindit identitatem, quâ essentia secum ipsa est idem, ab identitate, quâ cum attributo identificatur, cognoscens

cens euidenter primam, & penitus ignorans secundam. Vel si non præcindit, idem omnino affirmat simul, & negat, scit euidenter, & prius ignorat, quod est chimericum. Esse autem hunc casum è numero eorum, vnde ad asylum diuersorum connotatorum non patet aditus, notissimum est.

328 Decimum quartum ab experientia peti potest, quia omnes experimur formalitates rerum, quæ per diuersa nomina non synonyma significantur, diuersas nobis siue dissimiles ex parte obiecti repræsentari, & apparere absque vlla reflexione supra actus, quibus illæ repræsentantur. Eodem quippe modo apparent dissimiles, atque alia obiecta re verà inter se dissimilia dissimilia nobis apparent. De quibus certum est non apparere nobis dissimilia dissimilitudine actuum, quibus ea cognoscimus, sed propriâ dissimilitudine ex parte ipsorum obiectorum se habente. Quis enim neget rationalitatem Petri eodem modo repræsentari nobis dissimilem animalitati ipsius Petri, ac repræsentatur dissimilis animalitati bruti, cui verè à parte rei dissimilis est? Quo posito necessarium est, quod rationalitas, & animalitas Petri ex parte obiecti appareant duo: quia vnum, & idem sibi dissimile apparere non potest. Quod est animalitatem, & rationalitatem Petri ex parte obiecti distingui, siue præcindi per cognitiones; & idem est de aliis quibusque cuiusvis entis formalitatibus. Confirmatur primò ex modo loquendi communissimo, quo eiusmodi formalitates diuersas nuncupamus, & tanquam de diuersis obiectis passim ratiocinamur, & loquimur. Confirmatur secundò: quia Petrus in quantum rationalis est dissimilis bruti; in quantum animal verò similis, quod impossibile esset, nisi rationalitas, & animalitas Petri essent dissimiles inter se, vt patet. Confirmatur tertio: quia si quis per fidem simul, & naturalem cognitionem eandem Petri animalitatem cognosceret, nemo profecto dicet vi earum duarum cognitionum plus distingui apud illum animalitatem Petri à se ipsâ, quam de facto distinguitur apud omnes eadem Petri animalitas à rationalitate; & tamen illæ duæ cognitiones de animalitate magis essent inter se diuersæ, & dissimiles, quam cognitiones de animalitate, & rationalitate, quas omnes habemus de facto; cum hæ sint ambæ naturales, & æquæ claræ, vel obscuræ; ex illis autem altera fidei, & obicura, altera naturalis esset, & clara. Igitur diuersitas, quam experimur inter animalitatem, & rationalitatem Petri non cognitionum, sed ipsorum obiectiuorum conceptuum diuersitas est. Ad connotata autem diuersa ne importunè recurras, quando in superioribus vidisti sexcenta posse exempla afferri, vbi non sunt connotata diuersa.

329 Decimum quintum argumentum sit. Quia si non præcinderemus obiectiuè, neutiquam possemus efficere vniuersalia generica per adunationem plurium specierum sub vno conceptu ipsis communi, quoniam vnicum fundamentum adunandi plura sub conceptu communi eorundem plurium similitudo est; constat autem conceptus específicos adequatè sumptos, vt homo, & equus, inter se dissimiles esse: necesse est ergo, vt in vnâquaque specie duplicem conceptum obiectiuum partiamur; alterum, cui in singulis speciebus alijs exactè similes corresponsdeant, ex quibus adunatis sub conceptu communi genus efficitur; alterum exactè dissimilem cæteris speciebus, quæ est differentia. Quod sine præcisione obiectiuâ conceptus generici à dif-

ferentiali fieri non potest, vt constat. Non posse autem intellectum nostrum adunare sub conceptu communi ad efficiendum vniuersale, nisi ea, quæ ipsi apparent exactè similia, tum experientia ipsa demonstrat, tum à posteriori probatur; quia aliquin à differentiis in quantum diuersis, vt à rationalitate, hinnibilitate, rugibilitate, &c. conceptus communis, & vniuocus abstrahi posset. Sicque homo, equus, leo, &c. non solum in ratione genericâ animalis, sed in ratione etiam differentiali conuenirent, quærendæque essent aliæ rationes, quibus differrent, in quibus eadem rediret illatio, & sic in infinitum. Tum nulla alia essent, quantumvis inter se diuersa, quæ vt talia sub conceptum communem, & vniuocum non caderent. Quo è medio prius tollenda esset omnis æquiuocatio, omnisque analogia nominum, & verborum. Quoruus omnis metaphorica, aut quoquo modo translaticia loquatio prorsus cessaret. Quin imò cuncta iam sub hoc, iam sub illo conceptu communi arbitrario, & sine ordine fundato in rebus confunderentur. Quæ omnia, quàm sint absurda nemo non videt. Hic verò pariter, atque in præcedentibus diuersorum connotatorum agmen est abigendum.

Decimum sextum argumentum. Species ex genere, & differentiâ componitur secundum omnes, atque ita differentia extra conceptum generis est, vt etiam omnes fatentur cum Arist. lib. 3. Met. text. 10. Tum differentia & genus diuersas quiditates habent, diuersasque subeunt definitiones. Quocirca de genere dicitur esse commune pluribus speciebus, & prædicabile de illis, secus de differentiis. Tum per differentias ipsas contrahi, atque determinari; sed non è conuerso. Differentiæ verò oppositæ inter se dicuntur, quæ non est genus sibi ipsi. Circa genus discurre, ratiocinari, ac disputare passim solemus immemores omnino differentiarum; & cætera huiusmodi, quæ sine præcisione obiectiuâ generis à differentiis haud quaquam possunt aptè componi, quidquid Aduersarij conentur. Quorum omnes componendi modi ad diuersitatem tandem vel connotatorum, vel cognitionum reuocantur. Quàm verò in casum ex dictis in superioribus satis apparet. Ex quibus facile possem, sicut & alia singillatim reuincere (ni prolixitatem in re satis, vt reor, demonstratâ timerem) quæcumque ad cuncta proposita aut respondent, aut respondere possunt; sed quia & id quisque facile ex fundamentis iactis præstare poterit, ad reliqua pergo.

Decimum septimum argumentum. Sublatis præcisionibus obiectiuis sequitur primò, nulla esse prædicata metaphysicè transcendentia præ alijs, sed omnia æquè dicenda esse aut transcendentia, aut non transcendentia, quia omnia sunt vnus, & idem conceptus obiectiuus. Quod licet fateatur Ariag. d. 11. Logica sec. 3. sub 3. alienum est à sententiâ reliquorum Philosophorū, & Theologorū, & à modo concipiendi communi. De quo plura dicemus infra q. 10. Secundò sequitur nomina abstracta, & cōcreta prius esse synonyma, quia eorum significata, ne penes diuersa quidem connotata, discriminantur, vt constat. Vnde sequitur tertio has omnes prædicationes, *Homo est animal; homo est animalitas; humanitas est animalitas; rationale est animal; rationale est animalitas; rationalitas est animalitas*, & similes æquæ, & omnimodis citra omne dubium esse veras, aut falsas. Frustraque lubinde torqueri Philosophos, atque Theologos in examinando, quo inter se differant prædicationes concretorum de concretis,

cretis, abstractorum de concretis, & abstractorum de abstractis, communiter resolventes posteriores in aliquo sensu esse falsas; cum tamen primæ in omni sensu veræ sint.

332 Decimum octauum argumentum. Intellectus noster ea, quæ realiter sunt plura, ita valet adunare, vt ex parte obiecti vnum quid, & prorsus indiuisum appareant; ita enim apparent nobis citra dubium conceptus vniuersales à pluribus abstracti. Igitur vice versâ id, quod realiter est vnum, ita valet multiplicare, atque diuidere, vt ex parte obiecti appareat plura diuisa inter sese, siue disiecta. Quod ipsum est obiectiue præscindere.

333 Decimum nonum argumentum ab ipsâ praxi, & vsu nostrorum Aduersariorum captari potest. Mirum enim est, quàm manifeste, quàmque frequenter in suis scriptis, dum à controuersia præsentis remoti, eiuque immemores incedunt, præscindunt obiectiue, ipsaque præcisiones obiectiuas supponunt tribuentes vni formalitati obiectiuæ, quod negant alteri eiusdem entis, reduplicantes circa vnâ, alterâ exclusâ, appellantes illas diuersas; & in summâ ita ratiocinantes, qualiter sine obiectiuis præcisionibus ratiocinari aut impossibile, aut etiam interdictum nugatorium, & ridiculum esset; vt quisque in dictis ipsorum scriptis, si sedulo animaduertat, satis aperte deprehendet. Exemplo sit argumentum illud, quo Petr. Hurt. *disp. 7. de Ani. sec. 2. Artiag. disput. 6. sect. 4.* Oued. & alij Recentiores probant iudicium humanum indiuisum attingere subiectum, & prædicatum, & copulam obiectiuam propositionis, eo quod hæc respectus quidam est ex suo conceptu ad vtrumque, & cognitio tangens respectum, terminos etiam, quos ipse respicit, debet simul attingere; vbi vides, quomodo in hac propositione obiectiuâ, *homo est rationalis*, tres conceptus obiectiuos distinctos per rationem, & præcisolque subinde agnoscunt, supponuntque hominem, rationalitatem, & identitatem vtriusque, qui re ipsâ sunt idem. Passimque in similes cadunt suppositiones. Sanè non possunt non loqui, vt intelligunt, idcirco præscindunt verbis, sicut & mente. Si quando verò fortasse in hac re conueniuntur, ne aperte capti videantur, vel præcisionis saltem vocabulo se protegent dicentes (immani profectò eiusdem vocabuli abusu) se quidem formalitates etiam præscindere; non tamen ex parte obiecti, sed ex parte actus. Atque ita se vti præcisionibus formalibus, quas admittunt, non verò obiectiuis, quas negant. Quæ sanè fucata loquutio adeò abusua, & impropria mihi est, vt in sententia Aduersariorum vix aliud ægrius feram, quàm illam.

334 Vigessimum argumentum sit lepidum illud dilemma, quo ego quondam non præscindentes parum cantos premebam hoc modo. Tu, qui negas præcisiones obiectiuas, vel præscindis, vel non præscindis. Si præscindis, negas idem, quod exerces; quo quid stultius? Si non præscindis, non negas præcisiones obiectiuas: quid ergo negas? Impossibile quippe tibi est præcisiones obiectiuas negare non præscindendo. Quod ita probo: quia impossibile est negare aliquid, non apprehenso eo quod negatur, vt est certissimum: ergo impossibile est negare sapientiâ Dei e.g. præcisam esse obiectiue à iustitiâ, non apprehensâ sapientiâ Dei præcisâ obiectiue à iustitiâ. Hoc autem ipsum est præscindere sapientiâ Dei à iustitiâ; quia præcisio obiectiuâ non aliter fit, quàm concipiendo per cognitionem præcisâ ex parte obiecti, siue diuisâ, siue distinctâ ea, quæ à parte rei neque diuisa, neque

distincta sunt. Confirmatur primò. Negas sapientiâ, & iustitiâ representari nobis vt duo inter se distincta, & dissimilia ex parte obiecti, quod nos asserimus, seu quod idem est, sapientiâ, & iustitiâ, prout sunt in mente nostrâ obiectiue, duo, eaque dissimilia esse. Ergo non potes non concipere sapientiâ, & iustitiâ vt duo distincta, & dissimilia: ergo nec possunt sapientiâ, & iustitiâ non representari tibi vt duo distincta, & dissimilia; atque adeò nec potes non exercere ipsam præcisionem, quam negas, aut, si non exerces, non negas. Confirmatur secundo. Negas per cognitionem nostram tangi sapientiâ sine iustitiâ: ergo concipis cognitionem, quam negas, tangentem sapientiâ, & non iustitiâ, atque adeò sapientiâ, & iustitiâ vt duo distincta apprehendis. Scio argumentum hoc ex vi formæ præcisæ sophisticum esse; credo tamen ex vi materiæ bene concludere. Quia certum puto id, quod Franc. Alph. *diff. illâ 4. Logica, sect. 3.* planè fatetur neutiquam posse Aduersarios præcisionem obiectiuam, quam nos asserimus, aut apprehendere, aut negare, quin concipiant vt duo ex parte obiecti distincta, & inter se dissimilia ea, quæ nos talia apparere asseueramus. Itaque in exemplo proposito non possunt non concipere sapientiâ, & iustitiâ Dei, vt duos conceptus obiectiue diuersos, dum negant ita à nobis concipi. Quod autem in tali casu neuter eorum conceptuum obiectiuorum sit formalitas ficta, aut chimerica, vt asserit Franc. Alph. ex dictis, & ex dictendis satis competum cuique fiet. Et confirmari modò potest: quia illi conceptus obiectiuus ipsissimi sunt, quos nomina hæc *sapientiâ Dei, iustitiâ Dei* nobis significant. Quis autem audeat asserere significatum alterutrius horum nominum esse chimericum? Quomodo autem nihilominus, qui intuitiue cognoscunt, minimè obiectiue præscindunt, quantumuis sciant nos præscindere *q. 11. explicabitur.*

Vigelimum primum tandem argumentum sit ratio à priori totius doctrinæ de præcisionibus obiectiuis ex modo operandi nostri intellectus pro præfenti statu desumpta. Hoc enim ipso, quod cognoscimus per species alienas, aliter nobis apparent res cognitæ, quàm realiter sunt in se, vnde nascitur vt, quæ reipsâ sunt indiuisa, diuisa nobis represententur, & quod realiter est simplex, per partes nihilominus, & paulatim nobis appareat, non quidem per partes, quas in se habeat, sed quas habeat in mente nostrâ, prout nobis apparet, sicuti fusiùs à nobis explicatum est *suprà d. 2. q. 3. inferiusque* itidem explicabimus dum argumentum potissimum Aduersariorum diluamus. Hæc satis modò.

Ex quibus omnibus concludo primò, adeò esse *336* pro hoc statu intellectui nostro connaturalem modum cognoscendi præcisum ex parte obiecti, vt non possit non tum in Deo, tum in creaturis formalitates obiectiuas passim præscindere. Quod certe ita mihi per argumenta proposita factum est euident, vt spem conceperim fore, vt quicumque ea sincero studio veritatis perlegerint ad communem, auitamque Philosophorum, atque Theologorum sententiam, quam illa propugnant, si forte ab ipsâ descuerant, reducantur. Præsertim si in residuo quæstionis validissimo illi argumento, quo in partem aduersam deturbati sunt Recentiores, satisfactum viderint, vt etiam spero.

Secundò concludo contra Artiag. & suos minùs *337* consequenter negare eos obiectiuas præcisiones in creatis, atque etiam circa pleraque Dei attributa, dum illas circa mysterium Trinitatis admittunt. Quan

Quamquam enim in eo mysterio, & in aliis, ubi perfectiones diuine relatæ ad prædicata contradictoria sunt virtualiter distinctæ, iuxta doctrinam traditam *suprà q. 6.* peculiaris ratio inueniatur, ratione cuius non possint non à nobis eiusmodi perfectiones obiectiue præcindi, vt ex dictis in hac *q. propos. 1.* & 2. apparet; & amplius ex dicendis patebit. Cæterum, quia talis præcisionis necessitas in nostro insuper intelligendi modo pro præsentis statu fundatur, neque in videntibus intuitiue dicta mysteria locum habet, vt *quæst. 11.* probabimus, idcirco consequentius multo procedimus, qui vbiq; tam in creatis, quam in diuinis præcisiones obiectiuas formalitatum à nostro intellectu oriundas adstruimus.

338 Tertiò concludo contra Recentiores *n. 236.* commemoratos, præcisiones obiectiuas formalitatum, quas facit intellectus noster, minime esse dependentes ab eo, quod causæ referantur transcendentaliter, aut non referantur ad suos effectus. Quamquam enim vnum, aut alterum argumentum eorum, quæ contra non præcidentes scripta relinquimus, eiusmodi relationem transcendentalem supponat. Cætera tamen ab illa nullatenus pendent, sed absolute demonstrant nostrum intellectum præcindere, siue adsit, siue non adsit talis relatio. Vide, si placet, Quæd. *conu. citata Metaph. punct. 8. §. 2.* fusè impugnantem mediam sententiam hanc Recentiorum. In quo ego nolo immorari, quia censeo ex hæcenus à me dictis in vniuersum, manifestè eam ab vnoquoque retundi posse. Pergo iam ad diluenda argumenta, quæ contra nostram, & communem sententiam militant.

Potissimum fundamentum sententiæ non præcidentium diluitur.

339 Potissimum, imò vnicum, iudicio etiam Aduersariorum, argumentum, quo præcisiones obiectiuæ non modo acriter impugnari, sed penitus etiam expugnari videntur, & quo conuicti Recentiores *suprà* relati eas cum Nominalibus negant, in hunc modum formari potest. Animal & rationale sunt omnino idem reipsa: ergo impossibile est cognosci animal, quin cognoscatur rationale; ergo, quæ cognitione cognoscitur animal, eadem ratione debet necessariò cognosci: ergo repugnat, quod animal à rationali ex parte obiecti præcindatur. Antecedens supponitur vt certum apud utroque contententes. Consequentia autem vrgitur hoc syllogismo expositorio in primâ figurâ. *Hoc animal cognoscitur cognitione A: hoc rationale est hoc animal: ergo hoc rationale cognoscitur cognitione A.* Consequentia est legitima; antecedens verum: ergo & consequens. Rursus si animal cognoscitur, rationali non cognito, sequuntur duo contradictoria simul vera: ergo. Probo sequelam; imprimis hæc est vera. *Hoc animal cognoscitur cognitione A:* sed etiam hæc est vera; *Hoc animal non cognoscitur cognitione A.* Ergo. Probo minorem, hoc syllogismo in *Perio.* Nullum rationale cognoscitur cognitione A. *Hoc animal est rationale: ergo hoc animal non cognoscitur cognitione A.* Antecedens ponitur verum, ergo & consequens verum est. Dantur ergo duo contradictoria simul vera, si animal per aliquam cognitionem cognoscatur, rationali per eandem non cognito. Et quidem cum animal, & rationale, vt supponitur, realiter sint prorsus vnum, & idem, vel ex ipsis terminis apparet cum euentiâ non magis posse reuera cognosci animal, & non cognosci rationale, quam potest cognosci idem, & simul idem ip-

sum non cognosci reuera; hoc autem esse impossibile est clarum; cum sit aperta contradictio. Hoc argumentum, quod variis aliis modis recentibus in idem formari potest, & solet, vehementer tollit præcidentes, eoque in varias solutiones distinxit. examinemus singulas.

Prima est eorum, qui distinctionem virtualem in ordine ad prædicata contradictoria, etiam in rebus creatis, non verentur admittere, quæ posita, apertâ fronte ab argumento facto se expediunt dicentes animal & rationale, etsi realiter sint vnum & idem, virtualiter esse duo in ordine ad cognosci, & non cognosci; proindeque hæc prædicata, quantumuis alias contradictoria, inter se inuicem non pugnare. Verum, quàm sit detestandum istud philosophandi genus in rebus creatis, quàm multaque ex illo incommoda, & absurda sequantur abundè confestim *suprà q. 6.* Quapropter nihil amplius contra hanc solutionem necessariû est addere.

Secunda solutio est dicentium, vt duo contradictoria physica, qualia sunt esse, & non esse, produci, & non produci, vniiri, & non vniiri, verificari possint, physicè debere esse distincta subiecta, de quibus prædicantur; ad verificationem tamen contradictoriorum intentionalium, vt sunt cognosci, & non cognosci sufficere, quod subiecta de quibus dicuntur, distinguantur intentionaliter, seu per rationem; qualiter in casu argumenti distinguuntur animal, & rationale, atque ita verum sine repugnantia esse potest cognosci animal, & non cognosci rationale. Sed contra primò: quia, quidquid sit modo de appellatione contradictoriorum intentionalium, certum est à parte rei, & non fictitiè cognosci animal, quando cognoscitur: ergo si animal à parte rei idem, quod rationale est, æquè repugnat cognosci animal, & non cognosci rationale, ac repugnat animal ipsum cognosci simul, & non cognosci. Contra secundo; quia cognitio nostra, & distinctio rationis longè diuerso sensu appellantur intentionales. Prima enim dicitur talis, quia quasi eiuibratur, & intenditur ab intellectu versus obiectum procul positum, quod non tollit esse eam realem, & physicam entitatem. Secunda verò duntaxat, quia ex vi talis intentionis concipitur ab intellectu, subindeque obiectiue in illo habet esse, cum verè, & realiter non sit. Quas duas appellationes perperam confundit respondens. Etenim cum cognitio nostra, & hoc, quod est cognosci animal per illam, quid reale sit physicè existens; tamen in sensu explicato, quid intentionale dicatur, hæc prædicata cognosci, & non cognosci, vt simul sine repugnantia verificari possint, non minorem distinctionem exposcunt ex parte subiectorum, quàm hæc produci, & non produci. Ex quo patet distinctionem rationis inter animal, & rationale, quæ non vera, sed solum apparens distinctio est, nihilo magis prodesse, vt possit animal verè, & realiter produci, aut vniiri, rationali non producto, aut vnito. Contra tertio. Quia, quo sensu dicuntur de subiectis prædicata contradictoria, eodem debent subiecta esse inter se distincta, vt talia prædicata de ipsis verificari valeant, vt *suprà q. 5.* contra Scotistas arguebam. Sed si animal obiectiue à rationali præcinditur, in sensu omnino reali dicitur de animali cognosci, & de rationali non cognosci, vt constat ex dictis: ergo vt talia prædicata verificentur, realiter omnino debent animal, & rationale distingui, nec sufficit, aut quidquam præstat distingui per rationem, aut si realiter non distinguuntur, vt supponimus, cognosci animal, &

H h 4 non

non cognosci rationale impossibile est. Nec refert, quod alij respondent, eiusmodi prædicata etsi realia, attamen extrinseca esse: quia etiam remanent æque extrinseca comparata ad animal solum, de quo nihilominus secundum omnes verificari nequeunt, quia animal cognosci simul, & non cognosci impossibile est. Ad oppositionem namque contradictoriam nihil refert, quod sint extrinseca, vel intrinseca contradictoria prædicata, dummodo sit subiectum vnum, & idem, ut vel ipsi Logici sciunt. Apud quos lex contradictoriarum enunciationum amplius non poscit, quam, quod affirmant simul, & negent idem de eodem. Tum contradictorias de prædicato extrinseco necessario ferre secum annexas alias de prædicato intrinseco certissimum est; nempe his duabus, *Petrus cognoscitur: Petrus non cognoscitur*, annexæ sunt istæ. *Aliqua cognitio Petri existit. Nulla cognitio Petri existit.* De quo plura suo loco.

342 Tertia solutio, suppositis quatuor modis dicendi per se enumeratis ab Aristot. lib. 1. *Post. cap. 4.* dicit. Per cognitionem de animali dumtaxat attingi animal per se quarto modo; atque ita etsi animal re ipsa, & per se primo modo sit rationale; in ordine tamen ad sui cognitionem perinde se gerere, ac si rationale non esset, eodem quippe omnino modo per talem cognitionem attingeretur, etiam si per impossibile re vera non esset rationale. Quemadmodum in sententia satis communi, etsi cognitio, quæ Pater æternus cognoscit se, cognitio sit totius Trinitatis primo modo dicendi per se, at quarto modo dicendi per se solum conuertit ad productionem Verbi in quantum est cognitio vel solius Patris, ut quidam volunt, vel Patris, & Verbi, non verò Spiritus sancti, ut docuit Valsq. ita, quod eodem modo procederet à Patre idem Verbum dato per impossibile, quod per Spiritum sanctum non cognosceret. Quo etiam pacto dici solet sententia hominis à solâ animalitate eius procedere quarto modo dicendi per se; non item à rationalitate, quantumvis hæc cum animalitate re ipsa sit idem: eo, quod homo in quantum rationalis, sed in quantum animal sentit. Cæterum doctrina, quam hæc solutio supponit, eandem argumenti soluendi difficultatem patitur; imò euidentius illam patitur: quia clarius cernitur repugnare, quod vna formalitas præ alia identificata secum, sit causa per se à parte rei alicuius effectus, quam, quod vna formalitas præ alia identificata secum tangatur à parte rei per cognitionem aliquam, quandoquidem magis intrinsecum, magisque physicum prædicatum est esse causam per se, quam per cognitionem attingi. Itaque, si ex eo quod animal sit obiectum alicuius cognitionis, cuius rationale non sit obiectum, sequuntur duo contradictoria simul vera, ut argumentum factum pretendit, quia animal & rationale re ipsa sunt idem; qui fieri potest, ut non etiam sequantur ex eo, quod animal sit obiectum per se quarto modo alicuius cognitionis, cuius rationale non sit obiectum, quod repugnat esse idem simul, & non esse obiectum per se quarto modo, atque esse idem simul, & non esse obiectum, ut patet. Certè doctrina Aristot. de quarto modo dicendi, seu causandi per se cum distributione accommoda capienda est, ut latius explico suo loco. Si enim sermo sit, uti est in præsentis, de causâ per se, quæ realiter, & physice talis sit, repugnat omnino, ut aliqua formalitas sit causa per se alicuius effectus, cuius etiam non sit causa per se omnis formalitas identificata

cum illâ (loquor modo seclusâ virtuali distinctione, quæ inter aliquas dumtaxat formalitates Dei reperitur, iuxta doctrinam traditam *quest. 6.* iam citata) ex opposito enim duo contradictoria simul vera sequerentur aperte, nempe idem ipsum comparatione eiusdem effectus esse simul, & non esse causam per se. Si verò sit sermo de causâ per se, quæ talis sit solum formaliter seu nostro modo concipiendi, tunc sufficiet distinctio rationis formalitatum, ut altera causa per se in sensu formali, non item altera dicatur. Quo solum sensu potest animalitas hominis præ rationalitate dici causa per se sensationis. Hic tamen sensus ad rem, de quâ modo tractamus, impertinens est: quia & supponit obiectiuam præcisionem formalitatum, & agit de rebus non prout sunt solum à parte rei: sed prout à nobis concipiuntur. Ex quo patet nihilo magis per hanc solutionem, quam per alias difficultatem argumenti emolli. De sententiâ autem commemorata Patris Valsq. & aliorum circa productionem Verbi diuini ex his eisdem principiis iudicium feram in materia de Trinitate.

Quarta solutio quorundam Recentiorum est: 343 quidquid à nobis cognoscitur duplex habere esse; aliud physicum à parte rei; aliud intentionale in intellectu cognoscentis, ab vno autem ad aliud non licere arguere, quia ex eo, quod animal, & rationale sint idem quoad physicum esse, non sequitur debere esse idem, quoad esse intentionale; quoad hoc enim cum prædictis cognoscuntur, diuersa sunt, atque adeo nihil verat per vnam cognitionem cognosci vnum, quin aliud per eandem cognoscatur. In hanc solutionem recidit alia asserentium animal, & rationale non cognosci prout sunt in se, sed aliter, quam in se sunt, atque ita bene posse esse distincta prout in mente sunt obiectiue, quamvis prout sunt in se à parte rei sint idem. Vtraque hæc solutio verbo tenus scopum videtur veritatis attingere, ut ex dicendis apparebit; quoad sensum tamen suorum auctorum longe aberrat ab illo. Supponunt namque entitatem physicam animalis, & rationalis in se ipsa à nobis cognosci, per cognitionemque transferri ab statu physico ad statum obiectiuum, ibique accipere illud esse diuersum ab esse, quod habet re ipsa. Quo posito, tota vis argumenti facti manet illeesa. Quoniam impossibile est entitatem physicam animalis transferri ad statum obiectiuum, quin entitas rationalis, quæ est eadem pariter transferatur. Nec fieri potest, ut animal accipiat aliquod esse obiectiuum, quod non accipiat rationale, cum quo physice est idem, alias eadem contradictio, quam obtendit argumentum, sequetur. Tum status ille obiectiuus siue intrinsecus, siue extrinsecus accidit animali reali, vnde cumque proueniat illi: ergo nequit non itidem accidere rationali, quod est idem cum animali, aut sequetur eadem contradictio: ergo animal non potest poni sub statu obiectiuo sine rationali; & consequenter neque sine illo cognosci.

Mitto alias solutiones leuioris notæ, quæ ex dictis facile reuincuntur à quolibet. Omnes enim excogitabiles præter nostram innox exhibendam, eo ipso quod supponant obiecta per cognitionem humanam tangi in se ipsis, & non in substituto alieno, uti nos arbitramur, in id necessario debent recidere, ut concedant aliquod prædicatum siue intrinsecum, siue extrinsecum verè, & realiter conuenire vni formalitati reali, quin conueniat alteri re vera identificatæ cum illa. Pro quo semper argumentum factum recurrit instaurandum. Nam si animalitas

litati reali aliquid à parte rei verè conuenit siue intrinsecum, siue extrinsecum, siue physicum, siue intentionale, quod verè, & à parte rei non conuenit rationalitati reali, cum rationalitas, & animalitas verè, & à parte rei sint idem, conficitur planè eidem omnino prorsus indiuisæ entitati aliquid conuenire simul, & non conuenire verè, & realiter, quod sine apertâ contradictione constare non potest. Accedamus igitur iam ad solutionem nostram.

345 Pro quâ supponenda est tota doctrina *superius* disp. 2. q. 3. abunde tradita circa modum intelligendi nostri intellectus pro hoc statu. Statuimus ibi quidquid per sensum non ingreditur, ita per species alienas à nobis cognosci, vt non in se ipso; sed in phantasmate quodam sensibili, tanquam in substituto attingatur. Nihil enim non sensatum aliter, quam per speculum creaturarum, & in enigmate phantasmatum valeamus in præsentî statu intelligere, iuxta Apost. 1. ad Corinth. 13. Itaque cum primum intellectus noster vi principiorum ad aliquid concipiendum cuius non habet propriam speciem, mouetur eâ quam habet, promittitque utendi speciebus alienis obiectorum sensibilibus, quas solas habet, eademque innumeris propemodum modis miscendi, siue componendi phantasma quoddam obiectuum, atque ex naturâ suâ sensibile pro natâ occasione rei cognoscendæ accommodatum sibi pro re ipsa substituit, vt sibi sit loco eiusdem rei in ordine ad cognoscendum de illâ quidquid notificant principia. Explicabamus hoc vtrunque *loco citato* exemplo imaginis materialis, quæ adeo esse solet nobis loco prototypi, vt de ea multa enunciemus, ac si esset prototypus ipse. Dicimus enim, signatâ imagine Alexandri. *Hic fuit Imperatorum potens, sumus: maximam partem terræ sibi subiecit.* Tum signatâ imagine crucis dominicæ. *Eccè lignum crucis, in quo salus nostra pendit, &c.* Ad hunc ferme modum (nam simile non tenet in omni) se gerit intellectus noster circa phantasma illud, quod sibi subrogat pro re, quam apprehendere conatur, iudicans de illo, seu in illo; non tamen pro illo, sed pro re, cuius est substitutum, quidquid de ipsâ iudicandû foret in ipsâ in se per propriam speciem conciperetur; ita quidem vt assensus quantum ad suasionem, in quâ potissimum vis iudicatiua consistit, non in phantasma; sed in rem, pro quâ illud substituitur, feratur; attingens nihilominus illud, sed non pro illo, sed pro ipsâ re, quod est iudicare rem ipsam non in se ipsâ in alieno substituto pro ipsâ apprehenso. Vide hanc doctrinam latius expositam, & multis argumentis probatam *loco citato*.

346 Ex qua, vt *ibi* etiam inferebam manifestè consequitur quidquid à nobis cognoscitur per species alienas, eodem omnino modo per apprehensionem apparere, siue representari obiectiue intellectui nostro, quo apparet phantasma subrogatum pro illo, quin imò cum illud in se per apprehensionem non appareat, sed phantasma loco eius, ex eo solum taliter, aut taliter apparere dicitur, quia phantasma per quod dumtaxat, tanquam per substitutum pro ipso apprehensum apparet, tali, vel tali modo obiectiuo representatur; phantasma autem tale representatur, & apparet, quale est in se, vnum, aut multiplex, diuisibile, compositum, magnum, aut paruum, cum hac, aut cum illa figura, &c. Sunt namque hæc omnes proprietates rerum sensibilibus, quibus cum à sensibus percipi necessarium est, & phantasma illud, vt dixi, ex sua natura, & conceptu quid sensibile est,

vt pote apprehensum virtute specierum propriarum rerum sensibilibus.

Hinc iam se detegit, quâ ratione intellectus noster præcindat obiectiue; non enim præcindit, & fecat res infectiles in se ipsis, sicut neque illas in se ipsis cognoscit, sed præcindit, & fecat phantasma illud corporeum, & sectile, quod sibi pro aliis rebus veluti efformat, quodque sibi loco earum subrogat, & substituit, phantasma autem præcindi, & diuidi cognitione nihil prohibet, cum sit in se quid corporeum, & diuisibile. A cuius subinde præcissione res ipsæ, pro quibus illud supponitur, præcindi etiam obiectiue cum omni proprietate dicuntur, quia, quod non per se; sed per substitutum cognoscitur, quâ proprietate cognosci dicitur, eadem dicitur subire quæcumque suum substitutum participat à cognitione; constat autem ex doctrinâ datâ *loco citato* cum omni proprietate dici nos absolute cognoscere quæcumque per alias species cognoscimus, quantumvis cognitio hæc, vt *ibi* monstraui-mus, per substitutum fiat modo proposito. Cateroquin res ipsas infectiles in se ipsis cognitione præcindi impossibile est, vt argumentum factum, me quidem iudice, conuincit, & ex dicendis q. 11. amplius constabit. Modò, vt ad illud pro re præsentî in forma respondeam, & replicas, quæ fieri poterunt, pariter diluam.

Prænoto id, quod perdoctè obseruauit P. Suarez *348* *disput. 2. Metaph. sect. 2. n. 21.* voces, quibus ad res significandas vtitur, eodem modo se habere comparatione earum, ac se habent circa eandem conceptus nostri formales, seu cognitiones. Quippè vocibus vtitur ad explicandum, quod concipimus, non prout in se est, sed prout ex parte obiecti nobis apparet. Neque enim fieri potest vt voces significant nobis res prout sunt in se; aut imponantur à nobis ad illas ea ratione significandas; quando nos easdem res non possumus vt sunt in se percipere. Igitur sicut nostræ mentis cognitio, pro quâ vox subrogatur, dumtaxat cognoscit rem insensibilem per substitutum, nimirum per phantasma sensibile, ita vox ipsa rem eandem per idem dumtaxat substitutum significat, ita, quod eius significatio ad phantasma sensibile terminatur, non quidem pro phantasmate ipso; sed pro re, cuius loco est. Quod fit, vt voces easdem induant proprietates, quas cognitiones; multiplicatur enim pro multitudine conceptuum obiectiuorum, danturque varia nomina eidem rei indiuisibili pro varietate obiectiuarum formalitatum eius oriunda à varietate phantasmatum ad cognoscendam illam substitutorum, &c.

Ex his ad argumentum positum *numer. 339.* respondeo distinguendo maiorem. Hoc animal cognoscitur in se ipso cognitione A, nego. Cognoscitur in phantasmate substituto, concedo. Deinde minorem. Sed rationale est animal in se ipso, & à parte rei, concedo, in phantasmate substituto, nego; & nego consequentiam. Paterque ad syllogismum secundum propositum in argumento. Est dicere. Per cognitionem animalis attingitur phantasma quoddam, loco entitatis realis hominis, ipsaque entitas subinde cognoscitur in quodam phantasmate distincto ab eo, quod pro eadem entitate attingitur, & in quo ipsa cognoscitur per cognitionem rationalis. Ex vtroque autem coalescit tertium, sub quo dicitur cognosci homo. Quod, qua ratione fiat, paucis accipito ex pluribus, quæ *disput. 2. quæst. illa 3.* scripta relin-quimus.

Experitur

350 Experitur quis sensationem nascentem ab entitate hominis minus visâ, ex quâ sensatione lumine discursivo, quo pollet, infert eiusmodi entitatem principium sensationis esse, quod est esse animal; quoniam verò ad id inferendam speciem propriam principij sensationis, non habet, vtens alienâ, phantasma quoddam sensibile subrogat, quod sibi est loco principij sensationis, & in quo subinde tanquam in substituto tale principium sensationis cognoscit. Et quia sensatio, quâ ratio sub experientiam cadit, solum notificat quantum est ex se entitatem, à quâ nascitur, esse causam sui, non amplius; idè phantasma illud vi talis notificationis conceptum duntaxat & concipienti substituitur principium sensationis, non amplius. Quo fit, vt in illo duntaxat possit iudicare intellectus entitatem illam procul visam esse animal, ignarus prorsus an sit homo, vel brutum. Quod tamen esset impossibile, si intellectus non in phantasmate substituto; sed in ipsomet attingeret tale sensationis principium; nam dato, quod in eo etiam casu sensatio, si eodem pacto conciperetur, idem, quod modò, notificaret, quatenus est ex se, tamen intellectus nequireret aliunde non tangere, quidquid realiter esset tale principium sensationis, scilicet, quia nequireret præcindere, sicut dato, quod creaturæ tantum notificent quantum est ex se Deum vt vnum, intellectus diuinus ex ipsis creaturis inductus, nequit aliunde non cognoscere Deum vtrinum, quia nimirum præcisiuus non est, vt dicemus, *in tit. de scientia*.

351 Dixi sensationem solum notificare, quantum est ex se entitatem, à quâ nascitur, esse principium sui; non, quod putem fieri posse, vt connectio per quam sensatio inducit ad cognoscendum suum principium, determinatè respiciat solam formalitatem principij, & non alias identificatas cum illâ, id enim repugnat, quia sequeretur respicere, & non respicere idem. Quod est contradictio; sed quia sensatio, quâ ratione sub experientiam cadit, solum concipitur connecta cum aliquâ causâ sui, quæcumque illa sit. Proindeque amplius non exigit prout ita concepta, quam, quod sit principium sui illud, à quo nasci concipitur in ordine ad mouendum, determinandumue intellectum, vt illud intelligat, adeo vt eodem prorsus modo moueret, siue determinaret, etsi illud, à quo nasci cernitur amplius, quam principium eius non esset, aut alia prædicata distincta ab iis, quæ re ipsâ habet, haberet. Pergat iam ille, & experietur in illâ entitate, quam procul viderat ratiocinationem. Ecce pariter infert esse eam principium ratiocinandi, subrogato alio phantasmate diuerso à priori pro tali ratiocinationis principio, ex quibus duobus phantasmatis apud ipsum obiectiue coalescit homo. Et hic est modus, quo intellectus noster paulatim, & per partes, atque adeo præcindendo obiectiue, intelligit, miro profecto Opificis summi Dei artificio.

352 Obseruare tamen oportet insuper maioris explicationis, atque vniuersalitatis gratiâ, duplex esse genus principiorum, quibus inducimur ad cognoscendum cum præcisiue vnam formalitatem præ aliâ. Alia enim sunt principia doctrinalia; alia naturalia. Doctrinalia sum potissimum verba siue prolata; siue scripta, & vniuersim quælibet alia artificialia signa, quorû significatio ab arbitrio hominum pendet. Naturalia autem voco cetera quæcumque naturâ suâ intellectum nostrum ad aliquid siue apprehendendum, siue iudicandum indu-

cunt. Quæ quidem principia valde, quod ad rem attinet, inter se differunt; nam doctrinalia supponunt præcisiuam iam factam per ipsam significationem artificialem, quam habent, aut certè per cognitionem præuiam; non vero inducunt ad eam faciendam, cum significant res, non prout sunt in se ipsis, sed prout sunt obiectiue in mente hominum, vt dicebam agens de vocibus *num. 148*, in mente autè hominû iam supponuntur res præcisæ, vel nō præcisæ. Quocirca de principiis his doctrinalibus nihil est amplius, quod ad propositû dicamus. Principia verò naturalia reuera inducunt intellectû nostrum ad præcisiones efficiendas supposito modo cognoscendi, quem pro præsentî statu habet. Sed quomodo inducunt? Dico vniuersè cum notificent quantum est ex se vnam formalitatem præ reliquis, non est tribuere illi formalitati prout est à parte rei aliquam denominationem præ reliquis, aut illam in se ipsâ præ reliquis aliquo respectu respicere; hoc enim sepe est impossibile ob argumentum factum. Sed est ita mouere intellectum ad subrogandum tale phantasma pro tali re, vt eodem modo, & ad eandem subrogationem mouerent, etiam si talis res amplius non esset reuera, quàm dicta formalitas, siue talis subrogatio per simplicem apprehensionem præuiam ad iudiciû fiat semper, vt ego autumo, de quo *suo loco*, siue fiat per iudiciû ipsum, quod non interest ad rem. Ita enim subrogatione facta tota illa res apud cognoscentem amplius non est vi eius cognitionis, quam illa formalitas, quidquid sit amplius in se. Tunc autem subrogatio fit dicto modo, quando intellectus prout talibus principiis instructus ad illam faciendam non dependet ex eo quod res, pro qua subrogatur phantasma, sit aut non sit amplius in se, quàm ea formalitas, quæ per illud cognosci dicitur: eo quod eiusmodi principia, atque adeo potentia proxima intellectus ad talem subrogationem faciendam duntaxat petunt, quod talis res sit talis formalitas, non amplius; sit ipsa, vel non sit in se identificata cum aliis, De quo talis potentia, talique principia non curant. Quod est esse illa naturâ ex se notificationis vnius talis formalitatis præ aliis in phantasmate substituto.

Ecce regulam vniuersaliter determinantem, 353 quando principia mouentia, siue excitantia intellectum ad substituendum aliquod phantasma sensibile pro re insensibili solum notificent, quantum est ex se vnam talis rei formalitatem præ reliquis, sub quâ regulâ tam comprehenduntur casus, in quibus formalitas cognoscenda per talem phantasmatis substitutionem pertinet ad consequens obiectiue ex aliquo antecedente inferendum è quorum numero est casus, quem pro exemplo versamus de animali præcisiue cognito, quam casus, in quibus formalitas cognoscenda ad antecedens pertinet obiectiue, ex ipsis terminis iudicandum. Quâ autem ratione in speciali, & quorum principiorum virtute fiant substitutiones phantasmatum ad cognoscenda tum principia scientiarum, tum ipsarum consequentia obiectiua *superius dist. 2. quæst. 3.* fusè explicatum est, vbi ad rem plura. Hac modò satis sit indicasse pro diluendis iis, quæ contra doctrinam nostram possunt opponi.

Primum enim poterit aliquis obicere. Præcisiuam, 354 quam nos adstruimus, reuera non esse obiectiue, aut certe non esse præcisiuam vnius formalitatis ab alia identificata cum illa, de qua est
contro

controuersia, quandoquidem phantasmata illa, in quibus, iuxta doctrinam nostram, præcisio fit, nec sunt formalitates obiecti veri, quod in ipsis cognosci dicitur, nec sunt inter se identificata, sed re vera distincta. Respondeo tamen præcisionem, quam nos adtribuimus, imprimis planè esse obiectiuam, siquidem omnino ex parte obiecti habet, quod & partibus distinctum, & ex eisdem compositum repræsentatur, ac apparet, cuiusque sæpe aliqua pars, ignotis aliis, innoteat. Deinde etiam præcisio formalitatum inter se identificatarum dici debet, non quidem, quia tales formalitates in se ipsis præcisæ sint, sed, quia sunt præcisæ in phantasmatibus, in quibus tanquam in substitutis noscuntur. Nam ea ratione præcinduntur, quia cognoscuntur, nec aliter præcindi debent, quam ut ea proprietate, quæ dicuntur obiecta cognita, eadem etiam dicantur obiecta præcisæ. Præterea per huiusmodi præcisionem totum, quod est de re in præcise controuersia, componitur, quidquid sit de modis loquendi; nempe, quod & ea, quæ realiter sunt vnum, plurificata nobis appareant ex parte obiecti, & in re simplici aliqui cognosci, & aliquid indistinctum ab illo ignorari possit a nobis, ut experientia monstrat, & tamen ex his duobus nulla contradictio sequatur.

355 Dices non posse sine contradictione fieri, adhuc supposita nostrâ doctrinâ, quo vnum cognoscatur, & alterum ignoretur identificatum cum illo; atque adeo nec per illam expediri controuersie difficultatem, quæ in hoc potissimum puncto posita est. Vnde argumenta omnia, quæ nos contra Aduersarios cognoscimus circa tale punctum, in nos ipsos eadem vi retorqueri possent. Assumptum probare potes; primo, quia dum in illo exemplo de entitate hominis minus visâ intellectus ad iudicandum esse eam animal substituit sibi phantasma animalis, siue principij sentiendi, pro vero, & reali animali subrogat illud: ergo illud itidem subrogat pro vero, & reali rationali, quod verè, & realiter idem cum animali reali est: ergo sub cognitionem animalis, qualis qualis illa est, non potest non eodem modo cadere rationale: ergo non præcinduntur. Secundo. Animal reale cognoscitur in illo casu, siue dicatur cognosci per substitutum, siue aliter, quam in se est, siue quomodolibet. Sed animal, & rationale sunt idem: ergo rationale per eandem cognitionem, eodemque modo debet cognosci. Tertiò. Id, quod intellectus intendit concipere per vtrumque phantasma animalis scilicet, & rationalis, quando vtrumque sibi substituit, est vnum quid, & indiuisum: ergo tantumdem concipit de entitate reali per vnum phantasma, quam per vtrumque: ergo quando accedit secundum, nihil nouum cognoscitur de entitate reali, quod non fuerat cognitum per primum, & consequenter per primum solum tota entitas realis cognoscitur, quin aliquid eius ignoretur cognoscendum postmodum per secundum. Quartò. Eatenus dicitur entitas realis cognosci, quatenus cognoscitur phantasma, quod subrogatur loco illius. Sed phantasma animalis subrogatur pro tota, & eadem omnino entitate, quia ante subrogationem entitas quid prorsus simplex, & indiuisum est. Ergo, quia ratione cognoscitur entitas, ea ratione non potest non cognosci tota tam per phantasma animalis, quam per phantasma hominis.

356 Vrgentia hæc fortasse, & efficacia contra nos aliquibus videbuntur obiecta; sed ea tamen in doctrina nostra verissimam solutionem habent, & solidam. Pro qua nihilominus penetranda, ac peni-

tus percollandâ solertia, & acumine opus est, quia materia ipsa est subtilis, & valde implexa. Ad primum itaque, concedo antecedens, nempe in illo casu subrogare intellectum phantasma animalis pro vero, & reali animali; & distingo primum consequens: ergo & subrogat pro rationali reali inductus principio notificante, quantum est ex se solum animal, concedo; inductus principio notificante itidem rationale, nego; & nego reliquas consequentias. Quoniam eo ipso, quod intellectus ad subrogandum phantasma pro totâ illâ entitate, quam procul videt, mouetur sensatione notificante quantum est ex se dumtaxat principium sentiendi, iuxta doctrinam paulò antè statutam; tota illa entitas tali intellectui amplius non est in tali phantasmate, quam principium sentiendi, siue animal, phantasmaque ipsum non aliter illam refert, quam si dumtaxat esset animal, eodem quippe modo referret illam, et si verè amplius, quam animal non esset. Quo fit, ut falsum sit absolute sub cognitionem animalis eodem modo cadere rationale, ac ipsum animal; non, quod entitati reali, animalis conueniat à parte rei modus aliquis adhuc extrinsecus, qui non conueniat entitati rationalis, id enim repugnat: sed, quod tota entitas hominis respectu intellectus in casu posito nihil est amplius, quam animal in phantasmate subrogato pro illâ. Vnde rursus efficitur, ut intellectus iudicans eam animal esse; ignorare nihilominus possit an sit rationalis, vel secus, donec succedat aliud phantasma in quo ipsamet ut rationalis, siue ut principium ratiocinandi repræsentetur.

Hinc ad secundum, concessa maiori, nempe co- 357 gnosci animal in suo phantasmate ut in substituto; distingo minorem. Sed animal, & rationale sunt idem in se ipsis, concedo: sunt idem in phantasmatibus substitutis, nego; & nego consequentiam, nimirum per eandem cognitionem, eodemque modo debere rationale cognosci, ac cognoscitur animal. Quoniam cum quidquid cognoscitur per cognitionem animalis apud cognoscentem solum sit animal, dici non potest per eam cognitionem eodem modo cognosci rationale, utpote, quod apud cognoscentem aliud quid est ab animali hullatenus tactum per animalis cognitionem, quidquid sit de eo, quod sunt à parte rei in se. Hoc enim ipso, quod non cognoscuntur prout sunt in se, sed prout sunt in substitutis, in substitutis itidem ignorantur, atque ita sicut simpliciter est verum, posita cognitione de animali cognosci animal reale, et si hoc non in se, sed in substituto animalis cognoscatur: ita quoque simpliciter est verum, non stante cognitione de rationali, ignorari rationale reale, eo ipso, quod ignoratur, seu non cognoscitur in substituto rationalis. Hoc enim nihil aliud est, quam per cognitionem de animali, ita eam entitatem cognosci, ut apud cognoscentem solum sit animal, non verò rationalis, qualis esset si cognosceretur insuper per cognitionem de rationali.

Ad tertium pariter distingo antecedens. Id, quod 358 intellectus intendit concipere per vtrumque phantasma, animalis scilicet & rationalis, est vnum quid, & indiuisum in se, concedo; in phantasmatibus, nego. Deinde distingo primum consequens. Ergo tantumdem concipit intellectus de entitate reali per vnum phantasma, quam per vtrumque in ipsâ entitate, nego suppositum; quia entitas realis ab intellectu non concipitur in se ipsâ. In phantasmatibus, ubi ea verè concipitur, nego consequentiam: quia plus est apud cognoscentem entitas illa in vtroque phantasmate, quam in vno, cum in

vno

vno solum sit animal, in vtroque animal rationale. Vnde tandem distingo similiter secundum consequens. Ergo quando accedit secundum phantasma, nihil nouum cognoscitur de entitate in se ipsa, nego suppositum, in phantasmate nego consequentiam: quia accedente secundo phantasmate, iam illa entitas in ipso rationalis apparet cognoscenti, apud quem antea solum animal erat. Ex quo patet per aduentum secundi phantasmatis aliquid de entitate cognosci, quod antea ignorabatur penitus; quia neque cognoscebatur in se, neque in phantasmate primo; in quo solum cognoscebatur id, quod in ipso erat entitas cognoscenti, erat autem non animal simul, & rationalis, uti in seipsa est, sed solum animal. Ut hinc perspicias obiter, quam e communi omnium, ac veluti à naturâ insitâ opinione nostra doctrina est vulgò dicentium intellectum nostrum pro hoc statu cognoscere aliter, ac sunt in se ea, quæ per species cognoscit alienas. Quid namque aliud est entitatem hominis esse cognoscenti in phantasmate dumtaxat animal, cum in se sit animal rationale, nisi eam apparere cognoscenti, atque adeo ab illo cognosci aliter, quam in se ipsa est?

359 Ad quartum denique concedo eatenus cognosci entitatem, quatenus pro illâ cognoscitur phantasma loco ipsius subrogatum. Concedo etiam phantasma animalis pro totâ entitate in se diuisâ subrogari; non tamen vtrumque, sed mouente ad id principio notificante ex se dumtaxat talem entitatem esse animal, iuxta *in* per dicta. Nego verò ex his sequi, quâ ratione cognoscitur entitas, eadem debere cognosci totam, tam per phantasma animalis, quam per phantasma hominis: quia cum non cognoscatur in se ipsa, sed in phantasmatibus, id solum de entitate cognosci dicitur, quod ipsa entitas est in phantasmatibus comparatione cognoscentis, ex vi substitutionis, siue subrogationis eorum. Et quoniam in phantasmate animalis, tota ipsa entitas amplius non est cognoscenti, quam animal: in phantasmate verò hominis insuper rationalis est; conficitur, per phantasma animalis minus cognosci de entitate, quam per phantasma hominis. Per primum namque solum scitur eam entitatem esse animal, per secundum esse insuper rationalem. Quod est per cognitionem terminatam ad primum præcindi animal à rationali, atque adeo etiam ab homine.

360 Quorum omnium ratio à priori est. Quia hoc ipso, quod intellectus noster rem non in se; sed in substituto cognoscit, id solum absolute, & simpliciter cognoscere dicitur, quod res apud ipsum in substituto est obiectiue, quidquid sit amplius in se se: In substituto autem id tantum est res apud cognoscentem, quod ex se notificant principia ad cognitionem determinantia. Vnde, quoties principia ex se vnicam rei tantum formalitatem notificant, vnica tantum rei formalitas cognoscitur in substituto vi eorum, non item reliquæ: quia tunc res comparatione cognoscentis perinde se habet omnino, ac si eam vnicam dumtaxat formalitatem, non amplius haberet in se.

361 Quæ cum ita sint, iam facile erit vnicuique, quælibet alia huiusmodi, si forsam opponantur, diluere. Cætera verò, quæ opponi possent contra fundamentum, quo nitimur, de modo nostro cognoscendi per phantasmata sensibilia loco obiectorum substituta, satis, superque complanata sunt *suprà* disputatione 2. *quest.* 3. Cuius hypotheses de modo intelligendi nostro omnino pro re præsentis sunt recolenda; mirum enim est, quanta coherrentia ex doctrinâ ibi traditâ tum aliæ multæ difficultates

complanentur, tum maximè præsentis resolutio nascatur. Quæ quidem eo mihi minus de falsitate suspecta est, quò magis dependet ab illâ doctrinâ iam dudum à me excogitatâ, & stabilitâ, antequam de obiectiuis præcisionibus, & de hoc strictissimo earum nodo soluendo capissem meditari. Porro, quæ circa præcisionem animalis, & rationalis exempli causa dicta sunt, cæteris quibusque formalitatum præcisionibus tam in diuinis, quam in creatis sunt applicanda. Ex quibus iam etiam apparet, quomodo argumenta, quibus nos Aduersarios tortimus, nullatenus in nos retorqueri valent.

Cætera non præcindentium argumenta soluntur.

Tam leuia sunt cætera, quæ contra obiectiuis præcisiones opponi possunt, comparatione eorum, quæ stant pro ipsis, ut nisi argumentum potissimum, in cuius solutione ante hac distenti sumus, obstaret, nequaquam aliis permoti fuissent Recentiores ad præcisiones obiectiuis, tot experientis refragantibus deferendas. Quod bene vidit Ouiedo *cont.* 4. *Metaph. punct.* 8. *c. viro*, dum reiectis reliquis argumentis, quæ contra præcisiones inferunt Hurt; dumtaxat in prædicto potissimo nititur ad illas negandas.

Arguit itaque Hurt. 1. *disp.* 6. *Metaph.* §. 106. 361 Distinctio rationis non est in obiecto, sed in intellectu; est enim ipsissimus intellectus actus: ergo præcisio conceptum non se tenet ex parte obiecti, sed ex parte actuum intelligendi. Nego antecedens: quia ex diuersitate actuum intelligendi præcisio nulla potest nasci distinctio rationis, nisi insuper ex parte obiecti distincti appareant, siue repræsententur conceptus, qui alias in se reipsa sunt idem; ut constat ex dictis in hac q. præsertim *an.* 265.

Secundò arguit §. 109. Animal ante cognitionem non est aliud à rationali: ergo nequit cognosci aliud à rationali: ergo neque præcindi ab illo. Concesso antecedente, distinguo consequens: nequit cognosci aliud à rationali, si cognoscatur ut est in se, concedo. Si cognoscatur ut à nobis cognoscitur aliter, quæ est, siue in alio, tanquam in substituto, nego: & nego secundam consequentiam.

Tertiò §. 122. arguit Hurt. auctoritate sanctorum Basilij, & Anselmi, qui videntur asserere ea, quæ mente diuini, aut separari possunt, re ipsa quoque esse separabilia saltem à Deo. Ergo à contrario, quæ reipsa indiuisibilia sunt, non possunt mente separari, aut præcindi. Verum argumentum hoc, si quid probat, probat vtiq; hos Patres omnem negare distinctionem rationis inter obiecta realiter identificata, siue ea ex parte obiecti, siue ex parte actus esse dicatur, cuius discriminis ne meminere ipsi quidem. Id, quod præsertim præ se ferre videntur verba Anselm. in *Prosol. cap.* 18. ita cum Deo loquente. *Imò tu es ipsa vnitas nullo intellectu diuisibilis.* Alit nullo modo per nostram rationem distingui, quæ realiter idem sunt, alienum est à sententiâ certissimâ, non solum Theologorum; sed etiam Patrum, ut vidimus q. 8. Respondeo ergo Basilium, & Anselmum intelligendos esse de separatione, siue diuisione mentali factâ per iudicium firmum, & verum, quo quis non temerè, sed verè iudicet vnum non esse alterum, aut alterum sine altero manere posse; non verò de separatione, aut diuisione non iudicatâ, sed apprehensâ solum inter formalitates eiusdem entis, in quâ distinctio rationis, & obiectiua præcisio posita est. Et quidem dumtaxat

taxat voluisse Anselmum omnes perfectiones diuinas realiter esse vnum, & idem, vti ipsum explicat Valsequez 1. part. disput. 116. cap. 4. verba quæ subiunxit, declarant. Ergo vita & sapientia, & reliqua non sunt partes cui, sed omnia sunt vnum. Quam autem Basilii pro nobis sit ex verbis eius relatis *suprà num. 271.* constat. Iam verò, dum propter sola verba Anselmi relata absolute pronunciat Hurtad. §. 126. contra Sanctorum doctrinam esse præcisiones obiectiuas admittere in Deo, ponderasse vtique debuisset, iuxta argumentum à nobis factum *suprà à num. 265.* quam ægrè absque obiectiuis præcisionibus, retentâ proprietate verborum, possit defendi distinctio rationis, quam Concilium Florent. & omnes Patres vnanimitè aduincunt in Deo. Quod si Concilia, & Patres dum distinctionem rationis ponunt in Deo, ne meminerunt quidem, an illa fiat, vel obiectiuè præcindendo, vel aliter; vt §. 156. dicit Hurt. quo iure Basil. & Anselm. specie solum tenus eandem distinctionem negantes præcisionis obiectiuæ meminisse dicuntur?

366 Quarta insuper argumentatur Arriaga *disputat. illa §. Logica numer. 31.* Cognitio intuitiua non præcindit, vt Thomistæ fatentur: ergo nec abstractiua. Concesso antecedente, nego consequentiam, quia cognitio intuitiua tangit obiectum, vt est in se, abstractiua verò aliter quàm est in se, & vt apparet in substituto. Quo fit, vt hæc præcisiua esse possit; illa verò non item, vt constat ex dictis.

367 Quinto arguit idem *num. 32. & 38.* Ideo dicitur cognitio abstractiua præcindere, quia per illam ita cognoscitur obiectum, vt non possit reddi ratio de omnibus prædicatis: sed id ipsum euenit in cognitione intuitiua coloris eminens vili discernente, quis color ille sit; & tamen hæc non est præcisiua: ergo absque fundamento idoneo adtribuuntur præcisiones. Respondeo ex doctrinâ traditâ *suprà à n. 309.* quoties, quis ita obscure videt colorem, vt nequeat eius intellectus vi talis visionis iudicare, quis ille color sit; cum tamen clarè iudicet obiectum visum esse colorem, esse accedens, esse ens, &c. huiusmodi iudicia sine vlu specierum alienarum ab intellectu nequaquam fieri: quibus interpositis, iam non est, vnde repugnet præcisiua obiectiua. Itaque in huiusmodi casibus per apprehensionem intuitiuam immediatè oriundam à sensibus totum, quod re ipsa est obiectum, apprehenditur ab intellectu, sicut & à sensu absque vllâ præcisiua: inde tamen progreditur intellectus ad iudicandum abstractiue, vel discursu facto, vel aliter, quidquid iudicat de obiecto apprehenso: quo fit, vt bene possit iam præcindere aliqua prædicata eius ab aliis. Quod, quâ ratione fiat, minutius explicatum est *suprà disputatione 2. quæst. 3.*

368 Sexto argui potest ex ipso Arriaga *num. 42.* pro vt ipse rursus argumentatur 1. part. *disputatione 9. citata num. 4.* Rusticus cognoscit hominem, & nescit an sit animal rationale; & tamen apud omnes est certum conceptum obiectiuum definitionis, & definiti esse idem omnino, nec posse definitum à definitione obiectiuè præcindi. Ergo male arguunt præcindentes. Videns animal à longè ignorat an sit rationale: Ergo præcindit obiectiuè animal à rationali. Noto primò, vt respondeam, ex doctrinâ *suo loco* fusiùs tradendâ, definitionem aut posse dari per partes intrinsecè constituentes definitum vel metaphysicè, vel physicè;

Pharus Scient. Tom. I.

aut per passiones ipsi adiacentes, vel metaphysicè vel physicè. Noto secundò fieri posse vt quis, aut præ nimia rusticitate, aut aliâ de causâ, auditis verbis, non apprehendat eum conceptum obiectiuum, quem illa significant; sed aliud quidpiam. Hinc respondeo accidere posse primò, quòd, quis cognoscens definitum dicat se ignorare definitionem obiectiuam, non, quòd illam re verà ignoret; sed, quòd putet per definitionem vocalem aliud quidpiam significari. Secundò, si definitio data sit per passiones definito adiacentes, bene potest fieri vt quis cognoscens definitum, re verà ignoret definitionem; hoc tamen casu, si passiones sint metaphysicæ, præcisionem faciet obiectiuam. Sic apprehendens hominem conceptui entis siue substantiæ habentis talem externam figuram, vt plerumque apprehendunt rustici, bene poterit præcindendo obiectiuè aut ignorare, aut non advertere an sit animal rationale. Tertio, si definitio data sit per partes physicas definiti, bene etiam poterit, cognito definito, definitio ignorari, sed cum præcisiua obiectiuâ à prædicato distinctionis posituæ ipsarum partium, iuxta doctrinam iam *alias* datam in simili. Quarto denique, si definitio data sit per partes metaphysicas definiti; tunc, qui definitum adæquatè cognouerit, nequibit definitionem ignorare: quia in tali casu idem est formaliter definitum, & definitio ex parte obiecti, dumtaxatque differunt penes confusum, & distinctum earundem formalitatum conceptum, iuxta dicenda *postmodum*. Et hic est casus, in quo loquuntur Auctores, cum communiter asserunt definitum & definitionem ex parte obiecti non distingui formaliter. Ex quibus patet per argumentum factum nihil adferri contra nos.

369 Septimò denique, & fortasse vrgentiùs potest opponi. Si ex parte obiecti à nobis præcinduntur formalitates, necessariò sequitur esse eas ex suo conceptu aliquid proprius chimericum, & impossibile. Ergo neutiquam dicendæ sunt ex parte obiecti à nobis præcindi. Consequentia est bona, quia dici non potest sapientiam Dei, iustitiam, omnipotentiam, &c. Tum animalitatem, & rationalitatem hominis esse conceptus chimericos, & impossibiles, vt patet. Probatur igitur antecedens. Quia cum à parte rei sapientia diuina idem prorsus sit cum iustitiâ, hoc ipso, quod ego concipio sapientiam à iustitiâ distinctam, non concipio veram sapientiam diuinam, quæ re ipsa est, sed aliam fictitiâ. Dici enim nequit distinctionem dumtaxat fingi, extrema distincta non item. Quoniam distinctio positua extremorum, de quâ sermo est, & à quâ habent extrema distincta esse plura, siue re ipsâ, siue obiectiuè in mente, nihilo prorsus differt ab ipsis extremis: se enim ipsis, & non per aliud superadditum, sunt sic distincta quæuis extrema. Ergo repugnat huiusmodi distinctionem esse fictitiâ, & non esse extrema fictitiâ; quin imò esse talem distinctionem fictitiâ, & esse fictitiâ extrema distincta idem formalissimè est. Hoc argumentum mihi demonstrat vniuersè esse impossibilem veram distinctionem rationis (qualis solum est obiectiua, vt in *superioribus* ostendi) inter formalitates realiter identificatas, si obiecta in se ipsis, & non in substitutis alienis, per cognitionem attingantur. De quo succedet sermo *infra q. 12.* Quemadmodum si in dictis substitutis cuncta insensibilia non tangimus, pro certo habeo omnes conceptus vniuersales prorsus esse chimericos, de quo *alibi*. Quocirca huiusmodi argumentum

II potius

potius confirmat meam doctrinam, quam illam impugnet, iuxta quam in proutu est eius solutio. Respondet itaque sapientiam, & iustitiam diuinam verissimas formalitates esse ex conceptu suo, etiamsi nobis obiectiue distincte appareant, quia cum in se non cognoscantur, sed in substitutis, neque in se, sed in substitutis ipsis representantur nobis distincte, nihil autem vetat esse in substitutis, prout sunt obiectiue in mente distincta ea, quae in seipsis, prout sunt à parte rei, sunt idem. Etenim cum sapientia, & iustitia apud cognoscentem sint obiectiue in substitutis aliud ab eo, quod sunt in se (nam hoc est, ut sapientia notauimus, aliter, quam in se sunt, cognosci) bene possunt esse apud cognoscentem obiectiue distinctae, etsi à parte rei in seipsis sint vnum, & idem. Quod fieret, si in se, & non in substitutis cognoscerentur; tunc enim, si verè ipsae cognoscerentur, id ipsum, & non aliud deberent esse in mente obiectiue distinctae in mente distinctae; quandoquidem in se sunt idem. Quomodo autem per substituta aliena per se nobis representata verè nihilominus res in se non tactae cognoscantur; eo quod illa etsi per se, non tamen pro se, sed pro ipsis rebus apprehenduntur, diffusè explicatum est *suprà disp. 2. q. illa 3. citata*. Mitto alia leuiora, quae opponi possent, aut etiam solent, & ex dictis, atque dicendis facile ab vnoquoque poterunt dilui.

Confectaria quaedam doctrinae in praesenti quaestione tradita.

Confectarium 1.

³⁷⁰ In iis, quae per species proprias, atque adeo per se, & in se non verò per substitutum, in substituto cognoscuntur, neutiquam locum habet praecisio obiectiua.

Quia, quae in se ipsis cognitione attinguntur, non possunt non tangi eodem modo, quoad omnia, quae re ipsa sunt, ut probat haud dubie potissimum non praecindendum argumentum propositum *n. 339*. De quo plura *q. 1. 1.*

Confectarium 2.

³⁷¹ Distinctio rationis, quae per intellectum nostrum formalitates realiter identificate distingui dicuntur, re verà ex parte obiecti se habet, neque alia est à distinctione phantasmatum, quae pro ipsis formalitatibus, siue pro re, cum quae sunt idem, modo explicato subrogantur.

Nisi, quod respectu phantasmatum realis potius, quam rationis dicenda videtur, quatenus phantasmata ipsa entia quaedam realia possibilia sunt realiter inter se diuersa; respectu verò formalitatum, quae ab illa denominantur distinctae, distinctio rationis dici debet, non quidem ficta, sed supposititia, iuxta doctrinam traditam *suprà disp. 2. q. 3.* vbi ad rem plura videnda sunt. Quomodo autem praeter huiusmodi supposititiam distinctionem alia insuper omnino ficta inter formalitates praecisas possit excogitari *ibidem* docuimus, & iterum *in hac disp. q. 8.* vbi etiam posuimus similem distinctionem rationis supposititiam pro arbitrio solum ratiocinantis fabricari posse per subrogationem plurium phantasmatum, in quibus idem omnino obiectum multiplicatum representetur; eo tamen casu nulla erit praecisio formalitatum obiectiua, ut iam explicabo.

Confectarium 3.

Ut quaelibet res in plures formalitates praecinditur, obiectiue dicatur, non satis est, quod pro illa plura phantasmata subrogentur; sed insuper est necessarium ut certus modus subrogationis interueniat.

Etenim si singula principia, quae mouent ad subroganda pro eadem re plura phantasmata, quantum est ex se tendunt ad diuersum quid in tali re notificandum, tunc in singulis phantasmatibus aliquid rei; non verò tota cognosci dicitur: fitque subinde circa ipsam obiectiua praecisio. Ita euenit, cum per sensationem visam deprehendit intellectus esse animal id, quod videt sentire; & rursus per rationationem deprehendit pariter id ipsum esse rationale. Sensatio quippe tantum notificat ex se animal; ratiocinatio tantum rationale, iuxta doctrinam datam *suprà à numer. 350*. Quo fit, ut per primam cognitionem pars tantum illius rei, per secundam autem pars altera cognoscatur, per utramque verò simul res ipsa, quasi coalescens, siue composita ex ipsis duabus partibus representetur. Quando verò ex vi singulorum principiorum, vnde plurium phantasmatum pro eadem re subrogatio prouenit, idem ipsum in tali re notificari intenditur: tunc non obiectiua praecisio, sed eiusdem rei, aut formalitatis vel diuersae conceptio, vel multiplicatio continget. Diuersa quidem conceptio, si singulatiim, & successiue talium phantasmatum subrogatio fiat; multiplicatio autem si simultanee, & pro eadem mensura. Sic cum animam Diui Petri modò per speciem cuiusdam nebulae pro arbitratu concipio, nihil ex parte obiecti praecinditur; sed idem ipsum adequatè diuersis modis apprehendo. Cum verò eandem animam vel sub eiusdem, vel sub aliis phantasmatibus simul in diuersis locis existentem aspicio, non vna; sed multiplex mihi representatur. Quo casu sine obiectiua praecisione distinctio illa rationis ratiocinantis efficitur, cuius mentionem faciebam *numer. praecedent.* Ex quibus patet distinctionem rationis ex parte obiecti se habentem, prout debet, iuxta dicta à *numero 265.* alteram praecisiam, alteram non praecisiam esse, quarum prima rationis ratiocinantis secunda verò rationis tantum ratiocinantis est. Quomodo autem subrogatio phantasmatum alia primaria sit, alia secundaria, abundè explicatum est *suprà disp. 2. quaest. 3.* Vtrum autem abique subrogatione phantasmatum ab iis, qui per proprias species cognoscunt, aliqua distinctio rationis effici possit, *quaest. 1. 2.* determinabitur.

Confectarium 4.

Praecisio obiectiua duplex est. Aliam appellant ³⁷² negatiuam, aliam positiuam.

Negatiua dicitur, quando concepta aliqua rei formalitate, reliquae penitus ignorantur, siue non concipiuntur; ut quando de entitate procul visà cognosco esse animal, ignorans an sit rationalis. Positiua autem vocatur: quando conceptis simul duabus, aut pluribus eiusdem rei formalitatibus, quaelibet à reliquis ex parte obiecti praecisa, siue distincta representatur. Ego verò vniuersaliter arbitror debere fieri hanc diuisionem, ut magis scientificè fiat. Dico itaque, sicut distinctio realis alia est absolute existens

re ipsâ, quando existunt ambo extrema distincta: alia semiexistens re ipsâ, quando alterum tantum extremorum existit, iuxta diuisionem traditam *supra quæst. 2.* Ita distinctio rationis alia est absolute, siue adequatè existens in mente, quando ambo extrema simul repræsentantur distincta: alia semiexistens in mente, quando alterum tantum extremorum concipitur. Vtraque autem aut erit præcisua, si talia extrema sint partes totius metaphysici, aut non præcisua, si secus. Sicut & distinctio realis, aut inter partes totius physici, aut inter non partes versatur. Quomodo autem extrema per rationem distincta, veri nihilominus conceptus obiectiui manent, tametsi in mente appareant ex parte obiecti distincta, cum realiter idem sint *superius n. 369.* explicatum est.

Confectarium 5.

374. Præcisio obiectiua potissimum fit inter actus, quos significant verba, quique iudiciorum nostrorum obiecta sunt, iuxta dicta *disp. 2. quæst. 4.* tum inter se, tum cum subiecto, atque etiam cum termino comparatos.

Subiectum quippè omnium actuum, qui de eadem re prædicantur, vnus, & idem conceptus obiectiuus est, vt implurimum, prout *ibidem* etiam statutum est. Modò tamen, iuxta doctrinam huius quæstionis sic, vel ipsâ praxi potest ostendi. Pone hominem, qui solo lumine naturali ductus ita discit; visis creaturis inducitur ad iudicandum existere aliquam rem, à quâ illa habent esse, & quia sine duobus saltem conceptibus obiectiuis, quorum alter per modum actus, alter per modum subiecti talis actus concipitur, nihil iudicare potest, vt etiam *loco citat.* ostendimus, dum iudicat rem illam existere, duas in illâ formalitates obiectiue præcindit, quarum altera actus existendi, altera eiusdem actus subiectum est. Pergit, & de eadem re iudicat posse cauere creaturas, quandoquidem cauatur, sicque supra idem subiectum adiungit actum primum potentie ad cauendum. Deinde ne progressum infinitum admittat in causis, iudicat rem illâ carere causâ sui, addendo eidem subiecto actum negatiuum carentie cauentionis passiuæ. Hinc rursus pergit, & iudicat eandem rem per se subsistere, atque adeò substantiam esse, addito eidem subiecto actu subsistendi per se, pariterque discurrendo, & nouum semper actum eidem subiecto superaddendo, iudicat talem rem viuere, & posse viuere, intelligere, & posse intelligere, velle, & posse velle, & cetera huiusmodi. En quomodo obiectiua præcisio tum inter singulos actus, & subiectum cunctis commune, tum inter actus ipsos versetur. Ex quo fit, vt dum ex quolibet eorum actuum, & subiecto veluti ex materiâ, & formâ concretum metaphysicum altero diuerso, naturalissimoque nostro concipiendi modo componitur, iuxta doctrinam traditam etiam *loco citato* ita plura, & diuersa concreta inter se præcisâ, siue distincta obiectiue proueniant, vt tota ipsorum pluralitas, diuersitas, præcisio, siue distinctio penes formas, siue actus dumtaxat sit; materia enim, siue subiectum eorum omnium concretorum eadem ex parte obiecti formalitas est. Quod sicut in exemplo posito, ita & in reliquis euenit, vbicunq; plures actus, pluraque concreta metaphysica eidem rei, cum quâ identificantur, conueniunt. Nec refert, deprehensio nouo actu eiusdem subiecti, vt nouâ passione eiusdem essentia, sæpe subiectum ipsum melius, & proprius, quam an-

Pharus scient. Tom. I.

teâ, atque adeò diuerso conceptu concipi, prout dicimus alibi, quia hoc non fit mutando formalitatem obiectiuam; sed eandem diuerso modo concipiendo, subrogato scilicet diuerso phantasmate ad notificandum idem ipsum ac antea, iuxta dicta *num. 372.*

Dixi verò subiectum omnium actuum cuiusque rei vt implurimum idem esse, quia interdum vnus actus solet esse subiectum alterius, vt euenit in transcendentibus. Sic enim de omnipotentia, vt de subiecto prædicatur quod potest existere, quòd existit, &c. & in cæteris pariter. Ex quibus omnibus palam est, quâ ratione præcisio obiectiua ab intellectu nostro fiat in metaphysicis concretis, & eorum abstractis, tum inuicem, tum seorsim inter se comparatis.

Confectarium 6.

Actus etiam ipsi, quos verba significant, suas in se præcisiones obiectiuas patiuntur ab intellectu nostro.

Quia sæpe etiam concipimus aliquam actus formalitatem obiectiuam, aut ignari penitus, aut immemores aliarum, quæ identificantur cum illâ. Primum enim actus, aut aliquæ eorum formalitates à prædicatis transcendentibus entis, boni, distincti, &c. tanquam eorum subiecta possunt, & solent obiectiue præcindi, iuxta dicenda *q. 10.*

Deinde idem actus penes distinctas attingentias, aut distinctorum subiectorum, quorum est actus, aut distinctorum terminorum, ad quos terminatur, distinctas formalitates obiectiue à nobis præcisâs subire solet. e. g. quando eadem actio à duabus causis egreditur, à nobis solet concipi prout est actio vnus, quin concipitur prout est actio alterius. Pariterque quando duo effectus per eandem actionem fiunt, ea prout terminata ad vnum, non verò item prout terminata ad alterum intelligi solet à nobis. Quod est præcindere nos obiectiue in huiusmodi actionibus attingentiam, quâ illæ vnum subiectum, aut vnum terminum attingunt ab attingentiâ, quâ attingunt alterum; cum tamen istæ attingentiæ realiter sint idem. Duo tamen in hoc calu adnotanda sunt. Primum non semper ob distinctionem subiectorum, aut terminorum præcindere nos in eodem actu eas duas attingentias; sed tantum cum iudicamus, aut iudicabilem apprehendimus talem actum per iudicia distincta relatè ad distincta subiecta, aut ad distinctos terminos seorsim. Cum enim illum aut iudicamus, aut iudicabilem apprehendimus per vnicum iudicium relatè ad vtrumque subiectum, aut vtrumque terminum indiuisum, tunc vt vna indiuisa formalitas indiuisim, tãgens aut vtrumq; subiectum, aut vtrumque terminum ille concipitur; quia plura vt plura non per vnum, sed per plura iudicia veniunt à nobis iudicanda, iuxta doctrinam stabilitam *disp. 2. q. 3.* Alterum adnotandum est: duas attingentias formaliter distinctas in eodem actu, quando eas præcindimus; similes intrinsece euadere, quando actus eodem modo intrinseco tangit, aut vtrumque subiectum, aut vtrumque terminum; etiam si termini, aut subiecta dissimilia sunt inter se: quia dissimilitudo intrinseca actuum, seu formalitatum eiusdem actus tantum desumitur ex diuerso, siue dissimili modo intrinseco tendendi eorū, vt apparebit ex dicendis.

Enimverò tunc plures formalitates diuersas, siue inter se dissimiles in eodè actu præcindimus, quando in eo ea, quam intellectus noster habet, virtute præcisua plures diuersos tendendi modos intrinsecos ipsi

li 2 actui

actui consideramus, siue relatè ad idem subiectum, & terminum; siue ad distincta, eaque siue inter se dissimilia, siue similia. Sic in eadem cognitione eiusdem subiecti, & obiecti præcindimus formalitatem genericam cognitionis, in qua omnes cognitiones sunt similes, à formalitate iudicatiæ, quæ differt iudicium à simplici apprehensione, tum formalitatem intuitiæ, quæ iudicium intuitiuum differt ab abstractiōe, &c. Similiterque in eodem amore eiusdem subiecti, & obiecti præcindimus formalitates actus amoris, desiderij efficacis, &c. Sic etiam in eadem actione præcindimus formalitatem actionis, quæ agens agit à formalitate passionis, quæ passum patitur: quia ea entitas actionis diuerso modo sibi intrinseco respicit agens, & passum. Quocirca actioeductiua diuersa est, siue dissimilis actioni creatiue, quia licet in ratione actionis sint similes;eductiua tamen dicit insuper formalitatem passionis à formalitate actionis dissimilem. Eodem iure diuerso etiam modo obiectiui ob diuersitatem saltem partialem phantasmatis substituti concipimus quemlibet actum quatenus respicit subiectum, ac quatenus respicit terminum; eo quod actus intrinsece habet diuersum modum attingendi subiectum, & terminum. Ob id enim dicebamus *suprà disp. 2. quæst. 4. hypotes. 3.* actum non posse non concipi à nobis, quasi adhærescentem subiecto, ipsūve tangentem intrinsece, siue immediatè vt exercitium quoddam eius: cum tamen sæpe concipiatur respiciens eminus terminum, cuius vt talis exercitium non est. Ex quo etiam sequitur actum actiuum, quo agens agit, & passiuum, quo effectus fit, realiterque sunt prorsus idem, apud nos diuersos subire conceptus obiectuos ob diuersitatem phantasmatum, in quibus apparent; atque ita obiectiue distinctos, præcisosque à nobis cognosci. Denique eadem de causâ plures, dissimilesque formalitates partimur in actu diuersis modis respiciente, aut plures terminos, aut plura subiecta. e.g. in actu amoris, quo volumus alicui bonum, formalitates benevolentiae, atque concupiscentiae præcindimus, quarum prima in personam, secunda in bonum ei amatum, diuersis tamen modis tendunt, &c.

379 Itaque tunc formalitates à nobis in eodem actu præcisæ non solum obiectiue distinctæ, sed etiam obiectiue dissimiles inter se euadunt, quando illæ diuersi quidam modi sunt ipsi actui intrinseci, & cum illo identificati, quibus ille diuersimodè dicitur respicere extrema, quæ se ipso intrinsece, & essentialiter respicit, quæcunque demum sint talia extrema siue eadem, siue similia, siue dissimilia inter se. Quemadmodum plures actus integri distincti physicè dissimiles inter se sunt præcisè ex diuersis modis, quos habent tendendi in extrema, quæ respiciunt, quantumvis hæc aut inter se similia, aut etiam eadem sint, vt patet in actibus cognitionis, & amoris eiusdem subiecti, & obiecti.

380 Sed quid, quando distincti actus, aut distinctæ formalitates eiusdem actus eundem modum intrinsecum habent tendendi in extrema dissimilia, euadentne tunc inter se dissimiles à dissimilitudine extremorum, quæ suapte essentiâ respiciunt? Respondèdo, minimè, vt *nuper* dicebam. Ratio efficax est, quia sæpè idem actus, aut eadem actus formalitas respicit dissimilia extrema; & tamen ab eorum dissimilitudine non euadit à se dissimilis, quia id est impossibile: ergo dissimilitudo extremorum non valet intrinsecam dissimilitudinem aut forma-

litibus, aut actibus, quorum respectum terminant, communicare. Etenim si idem actus amoris in duo obiecta dissimilia feratur eodem modo, non ob id erit dissimilis à se ipso, vt constat; cur ergo erunt dissimiles duo actus tendentes in ea duo obiecta etiam eodem modo?

Obiicies tamen illicò. Actus specificantur à terminis, & à subiectis, utpote, quæ per suam essentiam respiciunt: ergo quando termini, aut subiecta diuersa sunt, aut dissimilia, nequeunt non esse actus specie diuersi, atque adeo dissimiles. Distinguo antecedens. Specificantur extrinsece, concedo intrinsece nego. Et pariter consequens: nequeunt non esse specie diuersi extrinsece concedo, intrinsece nego. De quo vide dicenda *infra disp. 16.* Et quidem vel ipsa experientiâ videtur apertè notum, actus per idem verbum significatos semper apparere nobis intrinsece similes, quantumvis dissimilium subiectorum, aut ad terminos dissimiles sint, vt cernere est, cum sic iudicamus: homo videt albedinem, videt nigredinem, videt lucem, &c. Angelus amat, homo amat, Deus amat, &c.

Ex quibus liquido apparet, quomodo nos in actibus obiectiue præcindamus formalitates, & quales. Omnem autem obiectiuam præcisionem actuum, quemadmodum, & aliarum rerum in phantasmatis substitutis, in quibus illi nobis apparent, fieri, quâ ratione in *superioribus* explicuimus, indubitatum est: quia de actibus, quod ad rem attinet, perinde ac de cæteris rebus philosophandum est, vt constat,

Confectarium 7.

Iuxta connaturalē modum, quem cognoscendi habemus, in subiectis, & terminis actuum præcisè vt talibus raro fiunt à nobis præcisiones formalitatum.

Imprimis enim ex eo quod plurium actuum sunt subiectum, aut terminus, præcisionem formalitatum non subeunt; siquidem eadem indiuisa formalitas connaturalissimè est subiectum omniū actuum conuenientium eidem rei, vt vidimus *confectar. 5.* Similiterque in eundem simplicem terminum connaturaliter plures actus possunt confluere, vt quando eadem simplex formalitas terminat tum cognitionem sui, tum amorem, tum identitatem aliarum, tum productionem sui, tum alios huiusmodi actus seu physicos, seu metaphysicos. Nec refert, quando idem actus tangit plura subiecta, aut plures terminos fundamentum præbere vt plures in eo distinguamus formalitates, iuxta dicta *n. 377.* ad hoc, vt dicendum sit pariter, quando idem subiectum, aut terminus plures actus tangit, præbere etiam fundamentum, vt plures in eo formalitates distinguamus. Discrimen est primò; quia in actu ideò plures distinguimus formalitates in casu posito, quia illum pluribus iudiciis iudicamus, aut iudicandū apprehendimus relatè ad ea plura subiecta, aut plures terminos, vt dicebamus *loc. citato*, præcisio autè formalitatum ad iudicia nostra ordinatur. At subiectum, & terminus, quæ talia non sunt obiecta idonea nostri iudicij; tamen ad illud iuuent, vt statuimus *disp. 2. quæst. 4.* Ob idque pluralitas iudiciorum non arguit pluralitatem subiectorum, aut terminorum, vt arguit actuum. Secundò est discrimen; quod actus se ipso intrinsece, & essentialiter attingit subiectum, & terminum, proindeque plures attingentie consideratæ in

in actu plures formalitates sunt intrinsecæ eius. At subiectum, & terminus semiextrinsecæ tan-
duntur attingere actum sibi semiextrinsecæ coexi-
stentem: proindeque plures attingentiæ in subiecto,
& termino nõ sũt in ipsis plures formalitates intrin-
secæ, sed plures denominationes semiextrinsecæ. In
quibus conceptis etiam per modum actus in infinitum
lynceogorematicè potest intellectus noster
procedere, & connaturaliter solet, vt sæpe alias no-
tamus in præsentis opere. Dum enim concipimus
animam, e.g. corpori vniri, actum vnionis concipi-
mus, & dum concipimus animam attingere talem
vnionem, alium actum interpositum attingentiæ
concepimus, rursusque si concipiamus animam tali
atingentiæ subiici, alium actum subiectionis
concepimus, & comparatione huius alium, & sic
sine fine, manente semper conceptu animæ tan-
quam subiecto in se indiuiso omnium istorum
actuum.

384 Dixi autem in conspectu in subiectis, & terminis
præcisè ut talibus, quia si aggregatum ex pluribus
formalitatibus aliunde inter se præcisè, siue distin-
ctis obiectiue aliorum actuum superuenientium
fiat subiectum, aut terminus, vt fieri potest, tunc in
tali subiecto, aut termino plures erunt formalitatum
præcisiones factæ; tamen non quia subiectum est,
aut terminus talium superuenientium actuum,
sed aliâ de causâ anteriore, vt satis ex se est no-
tum.

385 Dixi etiam in subiectis, & terminis vt talibus rã-
dõ fieri formalitatum præcisiones, iuxta nostrum
connaturalem intelligendi modum, quia in aliquo,
aut aliquibus casibus extraordinariis bene possunt
fieri, vt si fingamus subiectum, aut terminum phy-
sicè indiuisibilem ex pluribus partibus quasi inter-
grans, & homogeneis metaphysicè, seu per rationem
nostram esse compositum: tales enim partes
formalitates erunt talis subiecti, aut termini, quarum
nulla respectu aliarum actus sit. Ex quibus om-
nibus iam palam est, quo pacto circa omnem rem,
omnemve conceptum excogitabilem præcisiones
obiectiue formalitatum fiant, aut fieri possint, aut
fecus.

Conspectarium 8.

386 Quoties in eadem re plures formalitates ex parte
obiecti præcisas, distinctasque concipimus, totidem
etiam ex parte intellectus distinctas cognitiones
habemus.

Constat ex doctrinâ statutâ supra disp. 2. quæst. 3.
conspect. 2. vbi probauimus non posse à nobis pro
statu præsentis concipi plura vt plura, nisi per plu-
res cognitiones. Recognoscantur dicta ibi.

387 Vnde rursus infertur, quod sunt partes extensio-
nis phantasmatis sensibilis, atque corporei, in quo
nobis repræsentatur vnaquæque formalitas, totidem
partes etiam extensionis habere intellectiõnem;
quâ talem formalitatem concipimus. De quo item
loco citato plura sunt dicta. Videantur.

388 Illud ad extremum quæstionis est adnotandum.
Quoties formalitates diuinæ virtualiter inter se di-
stinguuntur, iuxta doctrinam stabilitam q. 6. eo
quod illis prædicata ex se contradictoria conue-
niunt, subrogationem phantasmatum pro eis à no-
bis concipiendis diuerso modo fieri, ac sit pro aliis
formalitatibus, vbi distinctio eiusmodi non interce-
dit; phantasma enim, sub quo apprehendimus Pa-
ternitatem e.g. non subrogatur pro totâ entitate
Patris, sed pro solâ Paternitate, vt virtualiter ab es-

Pharus Scient. Tom. I.

sentia distincta; cum tamen phantasma animalis
identificati cum homine pro totâ entitate hominis
subrogetur, iuxta dicta a n. 356. & in cæteris pari-
ter. Etenim cum Paternitas, & essentia apprehen-
dantur à nobis in ordine ad attribuendum illis diui-
sim per iudicium nostrum comparatiuum ea prædi-
cata contradictoria, quæ illis diuisim etiam re verâ
conueniunt, non possunt non perinde distingui vir-
tualiter in ordine ad nostram apprehensionem; ac
distinguantur in ordine ad prædicata ipsa. Alioquin
quemadmodum de animali posito pro subiecto pos-
sumus prædicare saltem identicè, quidquid realiter
conuenit rationali; eo quod phantasma animalis pro
totâ hominis entitate substitutum est; Sic etiam de
Paternitate posita pro subiecto possumus saltem
identicè prædicare, quidquid realiter conuenit es-
sentia ob eandem rationem. Quod tamen falsum est
& absurdum. Itaque formalitates diuinæ virtualiter
inter se distinctæ, etsi eodem modo, ac reliquæ à
nostro intellectu præscindantur, quod attinet ad
præcisionem ipsam; quod attinet tamen ad funda-
mentum præcisionis ab aliis differunt, quatenus in
ordine ad illud perinde se habent, ac si essent entita-
tes distinctæ verè, & formaliter à parte rei. Quomo-
do autem per visionem sui intuitiui non præscin-
dantur, & consequenter relatè ad illam distinctione
virtuali non egeant, quæ egent in ordine ad alia mu-
nia q. 1. explicabitur. Vbi ad rem plura.

QVÆSTIO X.

Vtrum circa prædicata etiam transcendentia
intellectus noster tum in diuinis, tum
in creatis obiectiue præscindat?

389 SUpponit hæc quæstio id, quod suam habet con-
trouersiam à nobis infra dirimendam disp. 17.
dari scilicet aliqua prædicata tam in Deo, quam in
creaturis ita transcendentia omnes formalitates rei,
cui conueniunt, vt de singulis non solum in sensu
identico; sed etiam in sensu formali cum veritate
prædicentur. Cuiusmodi sunt in Deo esse æternum,
immemum, incorruptibilem, & similia. In creatu-
ris, & in Deo etiam esse ens, verum, bonum, & alia
id genus. De quibus supposito modo, quod sint
transcendentia non solum quoad nomina; sed quoad
conceptus obiectiuos per nomina significatos, vt
communis opinio fert; querimus an præscindantur
obiectiue ab illis formalitatibus, quas dicuntur trans-
cendere? Procedit autem quæstio ex suppositio-
ne, quod circa alia prædicata non transcendentia,
præcisiones obiectiue sint admitteudæ ob pecu-
liarem difficultatem; quam circa transcendentia
habere videntur. Neque verò nunc nobis dispu-
tandum est, an possit dari singulorum transcenden-
tium vna ratio abstracta ab omnibus inferioribus,
& illis communis. De quo agemus infra dista
disp. 17. Sed an in qualibet re singulari concep-
tus transcendens à conceptu, quem transcendere
dicitur, obiectiue sit præscindibilis, sicut concep-
tus non transcendens ab altero non transcendente
præscindibilis est.

Negabunt haud dubiè, quotquot negant vnã
rationem communem transcendentium prædicatorum
ad inferioribus abstrahi posse, vt sunt Caiet. Vasq.
& alij q. citatâ referendi. Ex reliquis verò Petr. Hurt.
11; disp.